

Uvodnik

Rafko Dolhar

Časi se spreminjajo in spomin blede

Prejšnji četrtek, 23. junija, je bil na pomorski postaji vsakoletni sprejem slovenskega konzulata ob dnevu samostojnosti Republike Slovenije, in, kakor se vedno dogaja, priložnost, da srečaš različne ljudi, ker je sedaj aktualna nova politična situacija po zadnjih krajevnih volitvah za Trst. Pokrajinske volitve za našo stranko niso prinesle velike novosti razen tega, da smo izgubili kakih tisoč glasov, kar ni malo. Na tržaški občini pa se je položaj bistveno spremenil po volitvah, zato je bil praznik tudi priložnost, da sem se z nekim znancem o tem pogovoril. Seveda je bil mladi sogovornik zgrožen nad dejstvom, da po zadnjih občinskih volitvah, ko je levica zmagala s plebiscitarno podporo Slovencev, v nobenem od upravnih odborov - ne na tržaški pokrajini ne na tržaški občini - ni bilo mesta za Slovence. Človek, s katerim sem govoril, gotovo nima še petdeset let, in ko sem za primerjavo omenil afero Hreščak iz šestdesetih let, seveda ni imel najmanjšega pojma o njej. Ob tem sem se zamislil, saj je tako imenovana afera Hreščak predstavljala v šestdesetih letih (julija '65) za Trst malo revolucijo. Politične situacije so seveda vsakič različne, pa vendar so nekatere primerjave možne, celo nujne, da ne moremo kar miže mimo njih.

Današnji tržaški župan Cosolini, nekdanji komunist in do nedavnega pokrajinski tajnik Levih demokratov, ki vodi dejansko levičarski občinski odbor, ki ga podpira levičarska večina - po nastanku stranke Levih demokratov demokrščanske stranke namreč ni več -, je našel za svoj občinski odbor mesto celo za predsednika lokalne judovske skupnosti, za Slovence pa ne, in to v popolnoma levičarskem odboru, saj ne moremo niti reči levosredinskem.

In sedaj pogled nazaj. V času leve sredine v šestdesetih letih (1965) je levosredinska koalicija, ki so jo sestavljali demokristjani in socialisti ob podpori Slovenske skupnosti, našla toliko poguma, da je vsilila v občinski odbor socialista Dušana Hreščaka, ki so ga v mestu deničarji ožigosali kot titovca in nekdanjega urednika Primorskega dnevnika, ki je svojčas zagovarjal priključitev Trsta k Jugoslaviji, kar je bil seveda velik greh. Tedaj je bil župan demokristjan Mario Franzil, ki mu je neprevidno ušla izjava, da bo 'požrl mačko', če bo sprejel v svoj odbor titovca Hreščaka. Pa ga je in so bile na ta račun zafkljive vinjete v lokalnem časniku Il Piccolo. Povedati je treba, da je bila vsa politična operacija odvisna od dveh nedvomno pogumnih mož; to sta bila demokrščanski pokrajinski tajnik Guido Botteri in socialistični tajnik Arnaldo Pittoni. Oba sta imela v svoji stranki le polovično podporo za svoje odločitve. Lažje je bilo socialistu Pittoniju, ki je imel v svoji stranki vendar neko slovensko skupino nekdanjih članov razpuščene Neodvisne socialistične zveze. Veliko težje je bilo demokrščanskemu tajniku Botteriju, ki je vodil morotejsko strujo stranke in je imel v svojem pokrajinskem vodstvu pičlo večino, ki ji je nasprotovala dorotejska struja poslance Bologne. A vendar sta vztrajala in v mestu je nastala majhna revolucija s cestnimi izgredi in manifestacijami pred občinsko palačo. Policija je morala varovati tudi stanovanje Dušana Hreščaka. Tedaj so bili komunisti, med katerimi je bila številna ekipa slovenskih svetovalcev, v opoziciji in je omalovaževalno ocenjevala to politično situacijo. Pri izvolitvi Dušana Hreščaka sta poleg levosredinskih svetovalcev glasovala še svetovalci Slovenske skupnosti dr. Simič in socialistični proleterec dr. Pincherle. Komunistična skupina se je vzdržala.

/ stran 11

Živelo poletje!

Brezskrbni počitniški dnevi v poletnem središču Srečanja

Foto Slavica

DEVIN Okrogla miza Novega glasa, Zadruga Goriška Mohorjeva in SSO Časopis je mozaik mnogih zanimanj

Srečanje o temi *Periodični tisk in prostor, v katerem izhaja*, ki sta ga priredila Zadruga Goriška Mohorjeva in Novi glas v sodelovanju s Svetom slovenskih organizacij, sodi v sklop tečaja, namenjenega mladim, ki bi radi поблиže spoznali delovanje na redakciji našega tednika in nasploh časnikarski poklic. Okrogla miza, ki je bila na sedežu devinskih zborov v sredo, 29. junija, je bila priložnost, da bi zainteresirani nekoliko globlje zrli v specifično odnosov med našim medijem in bralci, društvi in organizacijami, o katerih poročajo. Ravno kapilarna prisotnost časopisa v naravnem referenčnem tkivu je bila izhodiščna misel uvodnega posega odgovornega urednika Novega glasa Jurija Paljka. Stik z okoljem je namreč za naš časopis prednost, za suvereno 'kritje' dogodkov na območju pa je treba razpolagati z zadostnim številom sodelavcev, kar se žal avtomatično spreobrne v finančno breme za založnika: "Novi glas je bil vrsto let kovnica kadrov na novinarskem področju, v zadnjih časih pa zaradi izključno finančnih razlogov ne moremo računati na nobenega novega poklicnega časnikarja v naši redakcijski sredini", je dejal Paljk, ki je pouda-

ril tudi dejstvo, kako ostajajo ciljni bralci Novega glasa osebe nad 45. letom starosti. "Iskati moramo stik tudi z mlajšimi generacijami, ki se vse bolj odvrtaajo od tiskane besede v prid internetni komunikaciji. Te bralce bomo pridobili, če jih bomo znali nagovarjati na drugačen način", kar pomeni

Igor Švab, Marko Tavčar in Jurij Paljk (foto IG)

z jasno politično in ideološko držo časopisa ter z obravnavanjem različnih in raznolikih tematik. "Časopis je navsezadnje mozaik mnogih zanimanj", je sklenil odgovorni urednik Novega glasa. V imenu SSO je spregovoril tržaški pokrajinski predsednik Igor Švab, ki je zagotovil vsestransko podporo krovne organizacije tedniku. Omenil je specifično, s katero naj gre Novi glas med bralce, in

jo evidentiral v kovanju javnega mnenja na podlagi komentarjev. Švab je kritično noto namenil poštni dostavi časopisa, ki je slaba zlasti na Tržaškem. Predsednik Zadruga Goriška Mohorjeva Damjan Paulin in tajnik GMD Marko Tavčar pa sta predlagala še tesnejši stik z dosedanjimi referenčnimi osebami in novimi 'informatorji', ki delujejo na političnem in društvenem področju. Paulin je tako mrežno strukturo predlagal zlasti za dogajanje okrog rajonskih svetov, ki so trenutno na Goriškem v kočljivem položaju. Tavčar pa je bil mnenja, da problem prisotnosti na ozemlju ni vedno stvar plačila: deloma mora temeljiti na brezplačnem delu, kar je bilo svojčas poudarjeno na enem izmed ustanovitvenih sestankov Novega glasa. V tem vidiku lahko tudi razne Zveze podkrepijo svojo vlogo kot vezni člen pri pretakanju informacij med območjem in časopisom. Tavčar je spregovoril tudi o vsebinskih smernicah časopisa: bralce je treba nagovarjati s pozitivnimi dejstvi, vodilo časopisa naj ostanejo človeške vrednote. Po-

sebnost je treba še naprej nameniti socialnim problematikam z zapisi, ki naj imajo funkcionalno in kronikalno naravo. Bodisi Marko Tavčar bodisi Igor Švab sta podčrtala dokaj sporno ukinitve iPoddlistka v Primorskem dnevniku, ki je odigral pomembno vlogo pri napovedovanju bogate kulturne dejavnosti katoliškega tabora.

IG

Slovesnost

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici so odkrili doprni kip v spomin na dr. Antona Kacina

3

Števerjan

Uspešno se je končal 41. Festival narodnozabavne glasbe z zmago ansambla Slovenskih 6 iz Celja

6

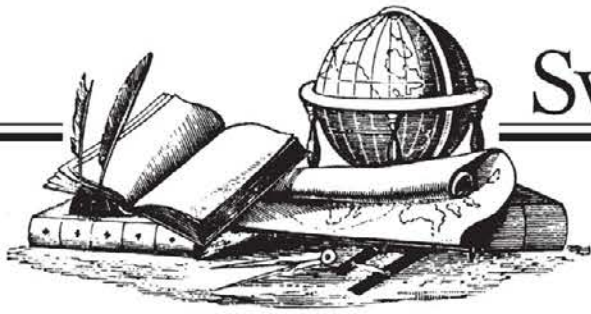
Ljubljana

1. julija je bilo srečanje slovenskih izseljencev in zamejcev ob 20-letnici osamosvojitve

8

Pismo SSO in SKGZ sen. Manticu

O neizvajanju nekaterih členov zaščitnega zakona

Spoštovana Ekscelenca sen. Alfredo Mantica
Podtajnik Vlade
P. le Farnesina 1
00194 Rim

Ekscelenca!

V imenu dveh krovnih organizacij (Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno-gospodarska zveza) se obračamo na Vas z občutki hvaležnosti za današnje srečanje v Rimu, na katerega ste nas vljudno povabili.

Najina dolžnost je, da Vam posredujemo nekatere probleme, ki se tičejo naše narodne skupnosti, v prvi vrsti gre za tista še odprta vprašanja, ki izhajajo iz normativnih določil člena 6 italijanske ustave, mednarodnih pogodb ter predpisov zakona št. 38/2001.

Slovensko narodno skupnost v Italiji ščitijo predvsem 6. člen Italijanske ustave, Statut Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine (3. člen), mednarodne pogodbe, ki jih je italijanska vlada podpisala v povojnem obdobju (Londonski memorandum iz leta 1954 in Osimski sporazum iz leta 1975) ter razne mednarodne konvencije o političnem in pravnem varstvu jezikovnih in etničnih manjšin, ki se neposredno tičejo tudi evropske realnosti.

Gospod Podtajnik, slovenska manjšina v Italiji je po več desetletjih prizadevanj in političnih naporov pridobila zaščitni zakon št. 38/2001, ki je ravno 23. februarja letos praznoval svojo deseto obletnico. V tem desetletju so bili storjeni nekateri pomembni koraki v zvezi s spoštovanjem določil tega zakona, nekateri člani pa čakajo na pravično in objektivno izvajanje, ne samo na kulturnem, temveč tudi na družbenem, političnem in gospodarskem področju.

V načrtu je ustanovitev delovnega omizja med najvišjimi predstavniki slovenske manjšine v Italiji ter predstavniki italijanske vlade. To delovno omizje – in o tem smo prepričani – bo začelo z dokončnim reševanjem naših še odprtih vprašanj. Med temi so nekatera zelo pereča, (npr. uporaba slovenskega jezika v javnosti, šolski problemi itd.), druga vprašanja, prav tako za nas življenjsko pomembna, bodo morala dobiti svoj končni epilog.

Šola

V nasprotju s splošnim negativnim demografskim nihanjem se v slovenskih šolah beleži stalno rast vpisov. Primerno bi bilo prilagoditi zakonodajo specifičnim potrebam šolskega sistema za slovensko manjšino.

Šolski organi (13. člen)

Do danes ni bil še uresničen 13. člen zakona 38/2001

Za vprašanja, ki zadevajo izobraževanje v slovenskem jeziku, se pri Deželni šolski upravi za Furlanijo Julijsko krajino ustanovi poseben urad, ki ga vodi deželni funkcionar, ki ga imenuje minister za šolstvo, izbran pa je med vodstvenimi osebami, ki je nastavljeno v osrednji in periferni šolski upravi, ter vodstvenim osebami šol s slovenskim učnim jezikom. Ta urad je pristojen za razporeditev osebja na šolah in zavodih s slovenskim

učnim jezikom.

Dvojezična šola v Špetru

Zaradi neuporabnosti dosejanega občinskega poslojpa obstaja nevarnost logističnih rešitev šole za naslednja leta ob nevarnosti, da bi se šola porazdelila po območju v manjše enote. Špeterska dvojezična šola je najštevilnejša šolska enota v slovenski narodnostni skupnosti (več kot 220 otrok).

Glasbena šolstvo (15. člen)

Doslej ni bil še uresničen 15. člen zakona 38/2001

Z odlokom ministra za univerzo in znanstveno ter tehnološko raziskovanje, sporazumno z zakladnim ministrom, se v roku treh mesecev od začetka veljave tega zakona ustanovi avtonomna sekcija glasbenega konservatorija "Giuseppe Tartini" iz Trsta s slovenskim učnim jezikom. Z istim odlokom se določi število učnega, upravnega, tehničnega in pomožnega osebja ter njihove zadolžitve; za obdobje treh let ni so dovoljene premostitve in napredovanja na teh mestih. Sedanje število stalno zaposlenega osebja konservatorija "Giuseppe Tartini" se za tri leta ne spremeni, z izjemo ustanavljanja novih tečajev in šol ter dokončne uvedbe tečaja italijanskega jezika za tuje.

Imena, priimki, slovenski izrazi (7. člen)

Do danes ni bil še uresničen 7. člen zakona 38/2001

Pripadniki slovenske manjšine imajo pravico svojim otrokom dajati slovenska imena. Obenem imajo pravico, da sta njihovo ime in priimek v vseh javnih aktih pravilno natisnjena ali napisana s slovenskimi pravopisnimi znaki. Na večini dokumentov (potni listi, vozniška dovoljenja, zdravstvene izkaznice itd.) ni slovenskih črk, ki jih italijanska abeceda nima (č, š, ž).

Slovenska narečja v videmski pokrajini

Deželni zakon št. 26/2007. Posebej opozarjamo na poskuse nepriznanja krajevnih narečij, tipičnih v videmski pokrajini, "kot dela kulturnega in jezikovnega bogastva slovenskega jezika". Poskuša se deliti slovensko manjšino in zanikati pripadnost nekaterih njenih delov k slovenski manjšini. 10. februarja 2010 so nekateri deželni svetniki predstavili zakonski osnutek v tem smislu, kar je v nasprotju s samim odlokom, ki ga je podpisal Predsednik države.

Slovensko stalno gledališče

Postavke FUS-a, ki jih gledališče sicer redno izpolnjuje, a so obremenjujoče, so naslednje:

- 90 dni predstav letno
- 4000 delovnih dni (tehnik in igralci) za gledališča jezikovnih manjšin oz. gledališča ob meji
- najmanj polovica lastnih predstav mora imeti 20 ponovitev
- dejavnost v državah Evropske unije je priznana v višini ene tretjine glede na produkcijo v Italiji (primer: za 3 predstave v gledališču je priznana ena predstava v Sloveniji)

Vračanje nepremičnin (19. člen)

Do danes ni bil uresničen 19. člen zakona 38/2001
Pričakujemo primerno rešitev, ki bo omogočila popolno uporabo nepremičnin "Narodni dom" v ul. Filzi v Trstu in pri Sv. Ivanu v Trstu ter Trgovskega doma v Gorici na Korzu Verdi, ki so trenut-

no še vedno nerazpoložljivi. Samo za Trgovski dom v Gorici je na vidiku pozitivna rešitev, in to tudi zaradi posredovanja dežele Furlanije Julijske krajine.

Zakonska določila glede volitev (26. člen)

Do danes ni bil še uresničen 26. člen zakona 38/2001

Volilni zakoni za volitve senata in poslanske zbornice vsebujejo določila, ki olajšajo izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini. Zelo pomembno bi bilo čim prej sprejeti ukrepe, ki bi zagotovili to temeljno pravico predstavnosti.

Državni finančni prispevki po zakonu 38/2001

27. člen zaščitnega zakona predvideva od leta 2002 finančno kritje v višini 20.567.000.000 lir (približno 10 milijonov evrov) in 16. člen nakazuje vsoto 10 milijard lir v podporo ustanovam in dejavnostim manjšine, predvideno že od leta 1992. Ta letni finančni prispevek - znesek pa ni bil nikoli izplačan, saj se nekateri člani zakona še danes ne izvajajo (npr. 13. člen s predvidenim letnim prispevkom 895.000.000 lir in 15. člen s predvidenim letnim prispevkom 1.049.000.000 lir). Iz tega lahko povzamemo, da je bila od leta 2001 do danes slovenska manjšina prikrajšana za prispevke, država pa je prihranila nekaj milijonov evrov.

Ob tem gre podčrtati, da je letna inflacija stalno nižala realno vrednost začetnih prispevkov. Če torej upoštevamo učinek inflacije, lahko trdimo, da so se od leta 1992 do leta 2010 prispevki za ustanove in kulturne dejavnosti slovenske manjšine znižali vsaj za 50%. To je sililo slovensko manjšino v stalno in vedno bolj občuteno krčenje obsega kulturnih dejavnosti, v dejansko "racionalizacijo" ustanov in nižanje bilance, s posledičnim odpuščanjem osebja, in celo v zaprtje sedežev.

Predlagamo sistematično rešitev finančne postavke zaščitnega zakona 38/01 v višini 11 milijonov evrov (20.567.000.000 lir), kot izhaja iz samega zakona že od leta 2002.

Deželni finančni prispevki

V letu 2010 je deželna vlada izničila finančni sklad za slovensko manjšino. Podčrtati ga, da je Dežela FJK deležna statusa avtonomne dežele predvsem zaradi prisotnosti slovenske narodne skupnosti.

Podpora tiskanim medijem

Posebni finančni prispevki za dnevnik v slovenskem in drugih manjšinskih jezikih na podlagi zakona št. 296 iz leta 2006 so nezadostni. Zato se je slovenski tržaški dnevnik Primorski dnevnik zaradi nastalega položaja znašel v težki finančni stiski.

Institucionalni stiki

V zvezi z mnogimi nerešenimi vprašanji predlagamo, da bi pri Predsedstvu vlade nastalo delovno omizje kot koordinacijski in vezni člen med predstavniki manjšine in posameznih pristojnih ministrstev. Dovolite, da Vas lepo pozdravlja in zaželiva čim bolj uspešno delo.

Dr. Drago Štoka,
predsednik SSO
Rudi Pavšič,
predsednik SKGZ

Predsednik Barack Obama

Napovedal je postopen umik ZDA iz Afganistana

Vojna v Afganistanu je najdaljša vojna v zgodovini ZDA in v njej je doslej padlo več kot 2500 zaveznških vojakov, od teh več kot 1600 ameriških. O več tisoč mrtvih civilistih od sovjetske zasedbe naprej pa nihče uradno ne vodi statistike. Trenutno je v Afganistanu 100 tisoč ameriških vojakov, med 40 do 50 tisoč vojakov iz zaveznških držav Nata in, kot poročajo mediji, še kakih 100 tisoč zasebno najetih vojakov.

Sedanji ameriški predsednik Barack Obama je poleg vojne v Iraku od svojega republikanskega predhodnika Georgea Busha mlajšega podedoval tudi obsežen vojaški poseg v Afganistanu pod goratim Hindokusem ob meji s sosednjim Pakistanom. Vendar je potrebno pojasniti, da, medtem ko so ZDA za vojaški poseg v Iraku same dale pobudo z utemeljit-

vijo obrambe pred "kemičnim orožjem", ki naj bi ga skrival Irak, pa so se za poseg v Afganistanu odločile po znanem napadu islamskih teroristov 11. septembra 2001 in k sodelovanju pritegnile širši krog zaveznikov Nata in v soglasju z OZN. Zato je predsednik Obama od vsega začetka zavzel drugačno stališče do "nujnega" vojaškega posredovanja v Afganistanu, kjer so se skrivali glavni organizatorji omenjenega napada na ZDA. Zato je po svoji prepričljivi izvolitvi brez pomislekov povečal število vojakov najprej na okoli 30 tisoč in v naslednjem obdobju omenjeno prisotnost povečal za nadaljnjih 40 tisoč vojakov. Sočasno je sprejel novo afganistansko strategijo in politično zagotovil, da se bodo prvi ameriški vojaki začeli vračati domov že letos poleti. Obenem se zaveda, da mora novo strategijo uresničevati postopoma in v soglasju z najvišjimi vojaškimi

poveljniki in v skladu z varnostnimi zahtevami v državi pod Hindokusem.

Na teh osnovah je predsednik Obama v težko pričakovanem govoru minulega 23. junija sporočil ameriški javnosti, da se bo še letos iz zapletene afganistanske regije s posebno zgodovinsko preteklostjo umaknilo 10 tisoč ameriških vojakov, drugih 23 tisoč pa naj bi se domov vrnilo do jeseni 2012. V naslednjem obdobju bi se moral predvidoma nadaljevati postopen umik ameriških vojakov, pa tudi

valci si ta pojav razlagajo kot obliko pritiska na pospešen odhod iz dežele vseh tujih vojaških sil, predvsem pa ameriških. Tej razlagi se ne smemo čuditi, kajti v vojnih razmerah tudi takšna dejanja sodijo v strategijo psihološkega pritiska ne samo na vojaške in politične voditelje, temveč tudi na javno mnenje v Ameriki.

Medtem se je v ZDA že začela oblikovati strategija obeh glavnih zbirnih strank, to se pravi demokratov in republikancev. Zanimivo je, da ti, ki so sedaj v opoziciji, pritiskajo na predsednika Obama, naj čim prej poskrbi za vrnitev domov vojakov iz Afganistana, kjer je vojno začel njihov predsednik Bush mlajši in jo je Obama, v nasprotju z iraško avanturo, nekako "posvojil". Republikanski tekmeči za prihodnjo predsedniško kandidaturu so napadli tudi ameriško sodelovanje pri Nato-vem "humanitarnem" posegu v Libiji

Barack Obama

in od predsednika Obame zahtevali, da mora ustaviti vojaške dejavnosti v roku 90 dni po tem, ko je o njih obvestil predstavnik ljudstva v kongresu. To je bila ponujena priložnost, da predsednik Obama pojasni, da v Libijo ZDA niso poslale vojakov, sodelovanje v Natovi operaciji, ki jo je omogočila resolucija varnostnega sveta OZN, da pa ni prava vojna, v kateri bi bili ameriški vojaki tudi napadeni, zato kongresu o njej ni treba razpravljati.

Sploh je značilno, da se ZDA niso vojaško vpletle v zadnja dogajanja v arabskih državah od severne Afrike do Sirije, temveč izvajajo politične pritiske po diplomatskih poteh. Sedanja vlada ZDA je očitno prepričana, da so minili časi zunanjih vojaških posegov in se je zato treba pri reševanju mednarodnih problemov osredotočiti na uporabo diplomatskih poti.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Osupljiva moč iger na srečo

Objavljen je bil podatek, da so v minulem letu prebivalci Italije za igre na srečo vplačali nič manj kot 70 milijard evrov, kar zneso v povprečju več kot tisoč evrov na osebo. Znesek je nedvomno osupljiv in presega še tako drzna ugibanja o razsežnosti pojave, ki je nekako v senci. V našem prostoru gre za nekaj manjše vsote, ki pa le potrjujejo nagnjenost ljudi do te vrste aktivnosti. Prebivalci goriške pokrajine letno vplačajo, ali vplačamo, okrog 100 milijonov evrov, medtem ko Goričani vložijo v najrazličnejše loterije in stave letno 33 milijonov evrov. Navedene številke nam vsekakor kar same od sebe zastavljajo vprašanje, kako da je zavezanost igram na srečo tako visoka, da predstavlja že manjšo mesečno plačo srednjega sloja in celo več od mesečne plače nižjega sloja. Igre na srečo, igre za srečo in več sreče, tukaj se je mogoče spomniti tiste posebne želje, globoko vsajane v vsakega človeka, da bi bili srečni, da bi bili končno in enkrat za vselej zares srečni in bi se nam posrečilo to srečo uloviti in privezati nase, potem ko se nam vse življenje izmika in je videti, kot da se na neklep način z nami le poigrava. Stremljenje k sreči je prav gotovo praganost človeka, tisti siloviti vzgib, da bi se vendar že rešili vsega hudega, vseh težav in obremenitev, oziroma bi nam teža življenja in problemov postala lahka in prijetna. V tem večnem lovljenju sreče je slej ko prej lovljenje našega otroštva in srečnosti tega otroštva, ko smo bili varni in je bilo za nas preskrbljeno in smo bili polni svetlega

upanja ter pričakovanj, ko smo bili z eno besedo srečni in nam ni bilo treba za srečo tekati. Kasneje pa nam ne preostane drugega, kot da za njo dobesedno tečemo, da bi jo doživljali kar največ možnih trenutkov in bi bila naša duša olajšana ter za vse hudo poplačana. Seveda pa pri igranju za srečo ne gre samo za zatekanje v željeni sanjski svet lepega in sladko brezskrbnega, ampak v enaki, če ne celo večji meri za upanje v rešitev našega gmotnega položaja. Tu je zajeten in vse večji sloj družin, ki živijo na robu ali že v območju revščine, tu je ne nazadnje sedanja kriza, ki znižuje življenjsko ravno večine, predvsem pa trpek občutek, da ne gremo boljši prihodnosti naproti. Prav to prepoznanje negotove prihodnosti, ko naša pot nikakor ne more voditi navzgor in torej trenutno ni možnosti napredka, prav ta resnica spreminja našo še včerajšnjo varnost v tesnobne prebliske zaprete in vse manj rožnate poti. Zaradi tega je klic po sreči in njenih darovih v nas vse glasnejši, kar pomeni že pol pripravljeno, da bi tudi mi poskusili čez noč noro obogateti. Tako ni presenetljivo, da se število udeležencev pri najrazličnejših loterijah in stavih povečuje, in to brez kakšnega medsebojnega dogovarjanja - z vplačanimi zneski, ki dosegajo letni bruto dohodek dveh manjših držav. Bolje je ne pomisliti, koliko ljudi bi s tem denarjem rešili, revščino v lastni državi bi zagotovo zajezili in jo za vedno odpravili.

Janez Povše

GORICA Kulturni center Lojze Bratuž, 28. junija 2011

Slovesno odkritje doprsnega kipa dr. Antonu Kacinu

V spominskem parku Kulturnega centra Lojze Bratuž, na drevoredu 20. septembra v Gorici, bo odslej, od torka, 28. junija, poleg glasbenikov prof. Mirka Fileja in Lojzeta Bratuža ter vnetega kulturnika in ostrega opazovalca družbeno-političnega življenja msgr. dr. Kazimirja Humarja tudi doprsni kip dr. Antona Kacina, pokončnega Slovence, šolnika, literarnega zgodovinarja, urednika, prevajalca, politika in ne nazadnje prvega predsednika Katoliškega doma, ki je neizbrisno zaznamoval kulturno in družbenopolitično dogajanje med goriškimi Slovenci, ko so se prebijali skozi mračne fašistične dni in ko so po vojni virih ponovno prebujali s silo zatrti kulturno življenje. Na odkritje kipa so vabili Kulturni center Lojze Bratuž, Katoliško tiskovno društvo, Goriška Mohorjeva družba in Slovenska skupnost ob 110-letnici rojstva dr. Antona Kacina. Pozdravnim besedam predsednice KCLB Franke Žgavec, namenjenim prisotnim, med katerimi sta bili hčerki dr. Kacina, prof. Marija Kacin in dr. Metka Kacin, je sledil glasbeni poklon MePZ Lojze Bratuž pod vodstvom Bogdana Kralja. Za tem sta kipa, ki ga je lepo izdelal slovenski kipar Boštjan Novak, odkrili vidno ganjeni pokojnikovi hčeri Marija in Metka. Božji blagoslov je kipu dal msgr. dr. Oskar Simčič, ki je tople, prirčne besede namenil dr. Kacinu, čigar spominsko obeležje bo vsakega mimoidočega opominjalo na njegovo kleno osebnost in na vse, kar je storil za našo sredino, tudi to, da lahko razvijamo svojo kulturo v kulturnem hramu, ki stoji v tako lepem okolju. V njem deluje tudi MePZ Lojze Bratuž, ki je na slovesnosti zapel tri pesmi, med njimi priljubljeno Lipa zelenela je s pomemljivo vsebino, v kateri je v sklenjenih stihih optimistična misel na prihodnost.

O dr. Kacinu, njegovih pomembnih življenjskih mejnikih in delu nasploh je spregovoril prof. Tomaž Simčič iz Trsta. Krajši nagovor, poln svetlih vsebin, je imela tudi prof. Marija Kacin. Oba objavljamo v celoti.

Spoštovani gostje, dragi prijatelji, najbrž tudi vi opažate, kako kratak spomin ima sedanji čas. Novi-

Zato je proučevanje preteklosti tako pomembno. Ne zaradi objokovanja starih časov, ampak zaradi boljšega razumevanja sedanjih. Zato se spominjamo ljudi, ki so to preteklost sooblikovali. In če smo se danes tu zbrali goriški Slovenci, ki se prepoznavamo v trinomu slovenstva, krščanstva in demokracije, pri čemer seveda omenjeni trinomi razumemo v vsej njegovi resničnosti, in ne kot obrabljeno geslo, potem nam je jasno, da lik dr. Antona Kacina, katerega se danes spominjamo, ne osvetljuje le naše preteklosti, ampak ravno tako navdihuje našo sedanjost. In zakaj? Zato ker spada med tiste osebnosti, ki so omenjene tri vrednote skušale z vsemi svojimi močmi in sposobnostmi braniti in udejanjati, in to v času, ki se je zarotil, da jih bo uničil in zatrl, namreč slovenstvo zlasti nacionalistični šovinizem in fašizem, krščanstvo zlasti komunizem, demokracijo pa oba. Odnos dr. Kacina do teh treh vrednot pa ni bil večera drugičen kot danes, danes drugačen kot jutri, jutri, pač glede na sprotne okoliščine in razmere, ampak so ga pri tem vodile trdnost, trajnost, zvestoba. O dr. Kacinu in o njegovi dobi bi seveda lahko govorili na dolgo in na široko, česar mi pa slavnostni okvir današnje večera ne dovoljuje. Zato se omejim le na nekaj poudarkov.

1) **Življenje.** Dr. Anton Kacin se je rodil 25. maja 1901 v Spodnji idriji, kjer se je tudi šolal. Diplomiral je na filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1927 do leta 1940 je bil profesor slovenščine v goriškem malem semenišču. Leta 1930 se je poročil z Angelo Tušar, po poklicu učiteljico. Rodili so se jima štirje otroci: Marija, Janez, Tončka in Metka. Ob vstopu Italije v 2. svetovno vojno je našel zaposlitev v Milanu v knjižnici Katoliške univerze. V Gorico se je vrnil po italijanski kapitulaciji septembra 1943 in tu pomagal pri prvih poskusih reorganizacije slovenskega šolskega, kulturnega in političnega življenja. Od 1945 do 1947 je bil pod ZVU okrožni nadzornik za novoustanovljene slovenske osnovne in srednje šo-

življenje dr. Antona Kacina v grobih obrisih sovpada s stoletjem, ki ga je znani zgodovinar Eric Hobsbawm zamejil z letnicama 1914 in 1989 in ga poimenoval "kratko stoletje". Morda je bilo res kratko, toda v njem se je zgodilo nenavadno veliko dram in tragedij. In v tem sklopu je treba o dr. Antonu Kacinu reči: - da je svoje najboljša leta preživel

Prof. Marija Kacin pred mikrofonom, v ozadju stojijo tudi dr. Metka Kacin, dr. Tomaž Simčič in msgr. Oskar Simčič (foto JMP)

v času, ki je bil za Primorsko najbrž najtemnejši v vsej njeni zgodovini, namreč v času fašizma; - da je tedaj, skupaj z drugimi goriškimi osebnostmi, sklenil, da se je treba nasilnemu potujčevanju postaviti po robu, pa ne samo z besedami, ampak tudi z dejanji; - da se je v ta namen vključil v delo krščansko-socialno-družbenopolitične skupine, ki je med obema vojnama odigrala izredno pomembno vlogo pri ohranjanju slovenske narodne identitete na Primorskem;

- da torej pripada rodu, ki je slovenstvu na Goriškem dal vrsto sposobnih in markantnih osebnosti: duhovnike Ivana Rejca, Stanka Staniča, politike Virgila Ščeka, Engelberta Besednjaka, Janka Kralja, pravniko Jožo Bitežnika in Teofila Simčiča, častnika Leopolda Kemperla, publicista Rada Bednarika, glasbenika Lojzeta in Jožkota Bratuža itd;

- da je v tridesetih letih, ko je narodnoobrambno delovanje prešlo v ilegalo in je bilo po odhodu dr. Besednjaka v emigracijo njegovo vodstvo na Goriškem zau-

Primorsko vse do leta 1945 in čez, izrekel svoj odločni ne-sleheri diktaturi, tudi komunistični;

- da se v vseh okoliščinah, tudi skrajno nenaklonjenih, nikoli ni izneveril prepričanju, da je potrebno storiti vse, da se za slovenske pravice doseže največ, kar je v danih razmerah mogoče;

Zato je že pod fašizmom toliko truda in strokovnega dela vložil v poučevanje slovenščine, zato je v Mohorjevi družbi uredil slovenske knjižne izdaje, zato si je že v letih 1944-1945 prizadeval za slovensko šolstvo, zato je po prihodu angloameriških zaveznikov v nasprotju s tedanjim projugoslovansko levico stal na stališču, da

je bil v najtežjih letih fašizma in kateri je v tem času kljub zapletenosti in prepovedim uspelo med slovenske ljudi spraviti več kot milijon knjig. A to svoje delo je nadaljeval tudi po vojni, tudi v sodelovanju s Celovško sestrsko družbo. Leta 1965 se mu je zdelo potrebno, da se izdajo življenjepisi vidnih Primorcev. Iz te zamisli je kasneje nastal PSBL.

Nadaljnja skrb dr. Kacina je bila v vseh letih njegovega delovanja politika. Pred vojno je deloval, kot rečeno, v skupini dr. Janka Kralja, po drugi vojni pa v samostojni in demokratični slovenski politični organizaciji, Slovenski demokratski zvezi, ki sta jo sestavljali dve komponenti, Slovenska katoliška skupnost pod vodstvom dr. Antona Kacina in Slovenska demokratska skupnost pod vodstvom dr. Avgusta Sfiligoja.

Četrto področje delovanja dr. Kacina je bila prosveta. Po vojni je bil izvoljen za predsednika Slovenskega katoliškega prosvetnega društva v Gorici in v tem svojstvu si je od leta 1952 dalje ogromno prizadeval za izgradnjo novega kulturnega hrama za goriške Slovence, Katoliškega doma. Temeljni kamen je bil blagoslovljen leta 1961, leta 1962 pa je bilo že njegovo odprtje. Za pravilno vrednotenje tega podviga moramo upoštevati, da v teh letih Slovenci nismo še razpolagali z javnimi sub-

vencijami kot danes, pa tudi matična domovina je podpre delila po ideološkem in ne po narodnem kliču. Treba je bilo torej premagati številne ovire in predodke, poleg tega pa še računati na velikodušnost rojakov doma in po svetu. In tako danes razpolagamo z moderno večnamensko stavbo, s Kulturnim centrom Loj-

ze treba z ZVU v korist slovenskega naroda sodelovati, in je zato vse svoje moči in izkušnje posvetil ustanavljanju in utrjevanju slovenskega šolstva, kakor je tudi, takoj ko so razmere to dovolile, vzpostavil sodelovanje s predvojnimi demokratičnimi zastopniki in skupaj z njimi tudi z aktivnim političnim delovanjem zagovarjal samostojno in avtonomno politično nastopanje na narodni in demokratični podlagi.

3) **Pomen dr. Antona Kacina.** Že iz tega bežnega pregleda je jasno, da je bil dr. Kacin zelo mnogostranska osebnost, ki je svoje sile razdajala v veliko smeri: šolstvu, kulturi, prosveti, politici. Povsod je ostajal zvest slovenskemu narodu in krščanskim načelom, obenem pa je kot način urejevanja medsebojnih odnosov in urejanja interesov priznaval edinole demokratična pravila igre. Nasilje in diktaturo je odklanjal. Stal je tudi na stališču, da zgolj mahanje z načeli ni dovolj in da je treba z odločnostjo, a tudi z diplomacijo za slovensko manjšino nekaj iztržiti.

V vsem njegovem prizadevanju osrednje mesto nekako ves čas zavzema šola. Bil je prepričan, da je šola tista ustanova, ki je in bo hrbišče slovenske narodne skupnosti. Od tod njegovo vztrajanje v semeniški gimnaziji kot profesor slovenščine in - s tem povezana - skrb za primerno učbenike (tudi v času fašizma), od tod njegovo prizadevanje za slovensko šolstvo zlasti po letu 1945, ko - smemo reči -, je bil eden od soustanoviteljev in sooblikovalcev obnovljenega povojnega šolstva na Primorskem in potem v Italiji. Ni bil zaslužen le pri njegovem ustanavljanju, ampak - po vrnitvi Italije - tudi pri njegovi umestitvi v italijanski pravni red. Znano je, kako sta si z dr. Avgustom Sfiligojem prizadevala, da je leta 1961 italijanski parlament vendarle sprejel prvi šolski zakon za slovensko manjšino.

Ob skrbi za šolo ne smemo pozabiti še na druga področja njegovega delovanja. Zdi se mi, da je tu na prvem mestu uredniško, publicistično, prevajalsko in bibliografsko delo pri Goriški Mohorjevi družbi, katere urednik

valjujem msgr. Oskarju Simčiču, ki je kip blagoslovil, prof. Tomažu Simčiču in MePZ Lojze Bratužu. Lepo nam je ob misli, da bo odslej naš oče tudi tukaj v družbi prijatelja Lojzeta Bratuža, glasbenika prof. Mirka Fileja in vestransko delavnega dr. Kazimirja Humarja. Ne dvomim, da so sedaj tukaj navzoči, čeprav jih ne vidimo.

Ohranjati spomin na naše pokončne osebnosti pomeni obenem ohranjati njihovo sporočilo, gojiti vedno veljavne vrednote, na katerih je temeljilo njihovo delovanje. Naj v prvi vrsti navedem njihovo neomajno poštenost, jasno in nedvoumno zavzemanje stališč, nesebično delo za skupno stvar, tujost skrbi za osebno korist. In njihovo zdravo samozavest. Se pravi: spoštovati pravice drugih in isto spoštovanje zahtevati zase. In odločnost in vztrajnost. Ko so se daljnega leta 1952 pojavljale bojzani, da bo tudi ta nastajajoči kulturni hram zaplenjen, kot vsi naši kulturni domovi pod fašizmom, je na primer dr. Anton Kacin, prvi predsednik odbora za KD, takole odgovoril in zapisal: "Prvič ni rečeno, da nam ga bo kdo vzel. Potem pa tako: če bi ga nam stokrat vzeli, bi morali stokrat znova začeti".

Naj nadalje navedem njihovo zavzetost za izobraževanje, za šolstvo. Dodajam, da so zavest o neprecenljivi vrednosti izobrazbe, o pomembnosti šole, primorski Slovenci od nekdanj živu občutili in gojili. V razburkanem preteklem stoletju pa, ko je šlo za obstoj naše šole, za načelna vprašanja v zvezi s šolo, so različno opredeljeni predstavniki naše manjšine šli preko ideoloških stališč, ki so jih hučo razdvajala, in v dobrobit naše šole našli skupni jezik.

Prav šolsko področje je bilo dr. Antonu Kacinu še zlasti pri srcu. "Šole so gotovo najbolj bistven organ narodnega življenja in razvoja", je zapisal. Za šolstvo se je vztrajno in odločno zavzemal in obenem odklanjal vsako diskriminacijo v nujenju izobrazbe. Slednje stališče je zelo aktualno zlasti danes, ko so mladi na tem področju tako diskriminirani, ko pristojne oblasti tako neodgovorno in brezobzirno udarjajo po njih in po njihovi prihodnosti.

In naj navedem in poudarim optimizem teh naših osebnosti, njihovo trdno prepričanje - citiram zopet svojega očeta -, "na tem svetu za vsako nočjo, naj bo še tako temna, zasije dan".

Kaže, da se nam ne obetajo vedri časi. Nevarnosti so danes bolj prikrite in zahrbtnje, izpodkopavanje temeljev je bolj spretno in perfidno. Tudi mi bomo še naprej kljubovali. Vse pogoje nosimo v sebi za to. Pomislimo: pred tristo leti so se tolimski puntarji uprli nasilju, dvesto let nato so se slovenski primorski ljudje prvi v Evropi uprli fašizmu. In niso klonili. "Uporno sem viharjem kljubovala", je po vsem, kar je strahnega prestala, zapisala vdova Lojzeta Bratuža, pesnica Ljubka Šorli. "Če dvajsetletni pritisk našega naroda ni strl, ga tudi morebitni viharji v bodočnosti ne bodo zlomili", je svoj govor ob slovesnem odprtju KD zaključil dr. Anton Kacin.

Ob spoštljivi misli na osebnosti iz naše primorske preteklosti in na vse, kar so nam posredovale, si dovoljujem reči: ostanimo zvesti vsak svojem prepričanju, obenem pa vsi skupaj upoštevajmo to, kar nas druži. Ne pozabimo na preteklost in glejmo v prihodnost, kot so nanjo gledali oni: samozavestno, vedro, z neomajnim optimizmom. / **Marija Kacin**

MePZ Lojze Bratuž z dirigentom Bogdanom Kraljem (foto JMP)

ca je to danes, morda jutri, poju-trišnjem že ne več. Javne osebnosti brez vsake zadrege govorijo danes ravno nasprotno od tega, kar so govorile včeraj, pa se nihče ne razburja. Toda brez zgodovinskega spomina smo obsojeni na blodnjak. Opazujemo dogajanje okoli nas, se ga udeležujemo, ne razbiramo pa v njem znamenj časa. V zadnji instanci to pomeni, da postajamo lahek plen manipulacije in demagogije.

le, od leta 1948 do 1954 pa tudi svetovalec za slovenske šole pri ZVU in Svobodnem tržaškem ozemlju. Od novembra 1947 do upokojitve 1. oktobra 1968 je bil ravnatelj na Tržaškem, in sicer na slovenskem učiteljsku Antona Martina Slomska, izjemoma v šolskem letu 1966-67 na Znanstvenem liceju Franceta Prešerna. Umril je na Opčinah pri Trstu, kjer je živel, 26. januarja 1984.

2) **Dr. Anton Kacin in njegov čas.**

pano dr. Janku Kralju, postal eden Kraljevih najtesnejših sodelavcev; - da se je, ko je v drugi polovici tridesetih let zaradi idejnih, taktičnih in osebnih razhajanj prišlo do ločitve med privrženci dr. Kralja na eni strani in dr. Besednjaka na drugi, opredelil za dr. Kralja, pri tem vztrajal ter to svojo izbiro potrdil tudi po vojni; - da je v viharju narodnih in idejnih spopadov, ki je zaznamoval

Po podatkih državnega statističnega urada Število družin zakoncev z otroki se zmanjšuje

Od zadnjega popisa prebivalstva leta 2002 do začetka leta 2011

se je število gospodinjstev povečalo za 128.000 na 813.872. Podatki o številu družin kažejo, da je v Sloveniji še vedno največ družin zakoncev z otroki, njihovo število pa se iz leta v leto zmanjšuje. Enostarševskih družin je že četrtnina. Povprečna velikost gospodinjstva se je med letoma 2002 in 2011 zmanjšala z 2,8 na 2,5 člana. Najbolj se je povečalo število enočlanskih gospodinjstev, in sicer s 150.000 na 266.000. Najpogostejši tip gospodinjstva je enodružinsko gospodinjstvo, to je gospodinjstvo, v katerem so vsi člani hkrati tudi člani ene družine, takih gospodinjstev je 450.000 tisoč. Podatki o številu družin pa kažejo, da je v Sloveniji še vedno največ družin, ki jo

sestavljajo zakonci z otroki, in sicer 237.000. Njihovo število se sicer že od leta 1991

125.000. Enostarševske družine predstavljajo že četrtnino vseh

zmanjšuje. V primerjavi z letom 2002 se je nekoliko povečalo število družin zakoncev brez otrok, teh je

družin v Sloveniji, od tega je družin mater z otroki 21,1 odstotka, družin očetov z otroki pa 4,1 odstotka. Število

družin mater z otroki se je povečalo za tretjino, število družin očetov z otroki pa za skoraj dve tretjini. Podatki o zakonskem stanju nam pokažejo, da sta vsaka šesta mati samohranilka in celo vsak četrty oče samohranilec poročena.

Ker se v Sloveniji delež otrok, rojenih v zunajzakonski skupnosti oz. neporočenim staršem, stalno povečuje in že presega polovico letnega števila rojstev, se je v zadnjem desetletju najbolj povečalo število družin zunajzakonskih partnerjev z otroki, in sicer z 29.000 na 49.000. Zunajzakonske skupnosti že predstavljajo 10,8 odstotka vseh družin v Sloveniji.

Sicer prevladujejo družine z enim otrokom, ki jih je 54 odstotkov. Družin z dvema otrokoma je 37 odstotkov. Slovenske družine imajo povprečno 1,18 otroka. V Sloveniji je žensk, ki so postale matere, 663.127, največ od njih pa je rodilo dva otroka. Za zadnjih 150 let je značilno, da se število živorojenih otrok znižuje, obenem se število žensk, ki postajajo matere, povečuje. Število mater se je od zadnjega popisa povečalo za 31.000, število otrok pa za 19.000.

Ob 20-letnici razglasitve države Slovenije O pravni državi ali Pavlova nočna mora

Kdo je napravil iz naše ljube domovine, ki je raj pod Triglavom, kdo je napravil iz te naše krasne domovine razbojniško jamo?!

“Državljanska vojna v Sloveniji še vedno ni kočana”. Ta izjava dr. F. Bučarja mi pogosto sili v misli, da se sprašujem: “Kdaj nas bo Vsemogočni Bog rešil demonov postkomunizma”?! Edino zdravilo je hagioterapija. To je pa: vsak dan na glas preberimo vsaj en psalm in eno poglavje iz evangelija. Edino to je največja ‘revolucija’, ki nam bo izčistila duše in pregnala iz podzavesti vso navlako komunizma in postkomunizma in kučkanizma in konzumizma. Vrnila nam bo srčno radost in življenjsko voljo. To je edina pot in ne zavračamo je, ljubi kristjani! Osvobodimo se vse miselne nesnage, ne berimo več njihovih časopisov in ne glejmo njihovih oddaj! Gorje tistemu, ki ubije dušo! Socialna scena je de facto neznozna. Ko je ob koncu Zahodnega rimskega cesarstva vladal med vodilnimi in bogatimi sloji vsesplošni razvrat, so tudi določeni kristjani rekli, da je mogoče rešiti dušo samo z begom v puščavo. Beata solitudo, sola beatitudo!

Mogoče še ena pripoved o tem, kaj delajo z nami državljani.

Dne 3. julija 2009 sta me v Ljubljani na Miklošičevi pred sodnijo ob 20.30 ustavila dva policista slovenske države, ker sem ob prazni cesti, sicer ob rdeči luči prekal cesto na zebrah, in me zelo nesramno nadržal ter v hipu oglobila, čeprav sem jima ponavljal, da sem prejemnik socialne pomoči in na poti v invalidsko upokojevitv ter da kot tak sploh ne morem plačati globe. Poleg vsega prečkati prazno cesto, pa čeprav ob rdečem semaforju, sploh ni prekršek. Na to mojo pripombo mi je policist odgovoril, da želim uradno osebo in da bom zato dobil še 300 evrov globe, kar so mi tudi odtegnili, takoj ko se je na mojem računu pojavila ta vsota.

Dragi pandurji, postkomunistični pravniki, ali ste v službi predstavnik države, ki državljane ščitite?! Obratno, pod krinko pravčnosti ste postali roparji. Upam, da razumete, da na take načine vedno znova dokazujete, da ste uzurpirali oblast. Torej, za božjo voljo nehaite me in nas uzurpirati. Kličem zato: Svjetij Bože, svjetij krjepkij, svjetij bezsmertnij, pomiluj nas! Do neskončnosti to ponavljam.

Vaš pravoslavni romar
Pavle Bračko, ko se ponovno odpravljam na Sveto goro Athos

Blažena Mirjam Križanega Jezusa Molitev in življenjska pot “male Arabke”

Gospod Jezus, v tihoti prebujajočega se jutra prihajam k Tebi in Te ponižno in zaupno prosim, da mi podariš svoj mir, svojo moč in svojo ljubezen. Daj mi, da bom danes gledala svet s Tvojimi očmi, ki so polne ljubezni. Daj mi razumeti, da vsa krasota Cerkve izvira iz Tvojega križa. Naj svojo bližnjega sprejemam kot človeka, ki ga hočeš Ti ljubiti po meni. Podari mi pripravljenost, da mu s predanostjo služim ter v njem odkrivam in podpiram vse dobro, ki si ga Ti položil vanj. Moje besede naj izžarevajo krotkost in vse moje ravnanje naj ustvarja mir. V mojem duhu naj ostanejo le tiste misli, ki razširjajo blagoslov. Zapri moja ušesa pred vsako nedobrohotno besedo in vsako slabonamerno

kritiko. Moj jezik naj služi samo povzdigovanju dobrote. Predvsem pa mi daj, o Gospod, vedrino in dobrohotnost, da bodo vsi, ki me bodo srečali, začutili Tvojo navzočnost in Tvojo ljubezen. Odeni me s sijajem svoje dobrote in lepote, da Te bom razodevala ves današnji dan. Amen.

V pobožni družini Jurija in Marije Bauardy v Abellinu v Palestini se je rodilo štirinajst otrok. Dvanajst jih je umrlo v rani mladosti, zato so starši poromali v Betlehem, da bi si tam od Malega Jezusa izprosili deklico. Zaočljubili so se, da ji bodo dali ime po blaženi Devici Mariji. Njihova prošnja je bila uslišana in 5. januarja 1846 se je rodila mala Mirjam (Mariam). Krščena je bila v melkitskem (grško-kato-

liškem) obredu, a že dveletna je skupaj z mlajšim bratcem postala sirota. Posvojili so ju sorodniki in ju za vedno ločili. Pri stricu se je deklica učila go-

spodnjskih opravil. Pri dvanajstih letih so jo hoteli omožiti,

endar se je temu odločno uprla. Uzaljeni stric je odtlej ravnal z njo kot s sužnjo. Hotela je poiskati svojega brata, toda služabnik, musliman, ki naj bi ji pomagal, jo je hotel s silo spreobrniti. Ker tega ni sprejela, jo je napadel s sabljo, in ji zasekal globoke rane v vrat. Prepričan, da je mrtva, jo je zavito v kos blaga odložil v nekem obcestnem jarku. Prijazna redovnica v modrem jo je dolgo časa negovala. Ko se ji je zdravje izboljšalo, ji je še govorila o nebesih in v kratkem bivanju na zemlji ter jo nato dokončno zapustila. Mirjam je bila pozneje prepričana, da je bila ta gospa sama nebeška Mati Marija. Sledila so leta služenja pri različnih družinah v Aleksandriji v Egiptu in pozneje v Marseilleu v Franciji. Leta 1865 je vstopila k sestram svetega Jožefa. Čez dve leti pa k bosonogim karmeličankam v Pauju v Franciji, kjer

je pri preoblecii 2. julija 1867 prejela ime “Marija Križanega Jezusa”. Leta 1870 se je kot soustanoviteljica samostana odpravila v Mangalore v Indiji in tam 21. novembra 1871 naredila zaobljube. V Francijo se je vrnila leta 1872, čez tri leta pa odšla v Sveto deželo, kjer je zgradila samostan v Betlehemu in načrtovala družega za Nazaret. Lotila se je najtežjih zidarskih del. Pri tem je prišlo do nesrečnega padca in za posledicami vnetja rane je 26. avgusta 1878 umrla, kakor je prej napovedala sestram. Njena zadnja beseda je bila: “Usmiljenje”. Obogatena z nadnaravnimi darovi se je predvsem odlikovala v evangelijski preprostosti. Izrednim milostim, kakor so videnja, ekstaze, lebdenja, prerokbe, pesnjenje (bila je nepismena), ozdravljenja, bilokacije, stigme in rane na srcu, ni pripisovala pomembnosti. Za posebno milost pa je imela to, da je smela služiti in se použivati v ljubezni do bližnjih. Znala je prepoznavati navzočnost Božjega Duha tako v

vsakdanjih dogodkih kakor v izrednih pojavih. Odlikovala se je po veliki ljubezni do Cerkve in svetega očeta. S preprostostjo malih se je Mirjam Križanega Jezusa odprla delovanju Svetega Duha. Na nadnaraven način je doumela njegovo delo posvečevanja in postala pravi apustol pobožnosti k Svetemu Duhu. Postopek za beatifikacijo se je začel že leta 1922 in bil 13. novembra 1983 uspešno končan, ko jo je papež Janez Pavel II. razglasil za blaženo. Bl. Mirjam Križanega Jezusa, imenovano tudi “mala Arabka”, je opisal kot redovnico, obdarjeno z veliko notranjo jasnostjo, z iskričo naravno inteligenco in s tisto pesniško domišljijo, ki je značilna za semitska ljudstva. Zaradi teh izrednih vrtil je bila napolnjena s spoznanjem trinitarčne skrivnosti. Njen zgled ne velja samo za njeno galilejsko ljudstvo, temveč za ves svet. Bl. Mirjam ima velik pomen pri delu za ekumenizem, predvsem za spravo med Arabci, Judi in muslimani. Njen god obhajamo 25. avgusta.

Štefan Tonkli 1908-1987

Nekaj spominov na Jamlje in Grahovo ob Bači (2)

Po enoletni kaplanski službi v Tolminu sem prišel leta 15.9.1932 v Brestovico. Moja služba je bila omejena na Brestovico in Sela. Ker je bil kmalu izgnan iz Opatjega sela župnik France Čemažar in se je moral izseliti v Jugoslavijo, so dali meni v upravo Kostanjivo, ki sem jo upravljal do odhoda doberdobskega župnika Jožeta Brešana. On se je uklonil fašističnemu pritisku in je vpeljal italijansko v doberdobsko in jameljsko cerkev in je hodil tudi v šole učiti krščanski nauk v italijansčini, do takrat smo vsi slovenski primorski duhovniki učili nauk slovensko v cerkvah in zakristijah in smo bili zaradi tega od takratnih oblasti na razne načine nadlegovani oziroma preganjani. Župnik Jože Brešan iz Doberdoba je bil sicer

Furlan, pa je znal slovensko dovolj dobro. Zato so bili slovenski verniki zelo užaljeni, ko je vpeljal italijansčino v cerkev. Svojo užaljenost so pokazali Doberdobski tako, da ni niti eden odrasel človek pričakoval škofa Margot-tija, ko je prišel prvič v Doberdob birmovat. Jože Brešan se je zavedal, da ne dela prav. Svojemu cerkovniku je rekel: “Mi duhovniki moramo služiti enkrat Bogu enkrat hudiču...”. To mi je povedal jameljski cerkovnik, na kar sem mu odgovoril preprosto, da mora duhovnik služiti samo Bogu. Ker so postale razmere v Doberdoku neznozne, je poslal škof Brešana v Kal nad Kanalom, Jamlje je dal pa meni v oskrbo. V Doberdob je škof poslal nekega italijanskega duhovnika, ki je prišel iz škofije Treviso in se je

imenoval po priimku Biancarosa (ker imajo Italijani posebno veselje nad spremenjenimi priimki, mu recimo Beli cvet).

Ko sem prišel prvič v jameljsko cerkev maševat, je bilo takrat pri mašnem obredu še v veljavi bogoslužje v latinščini, vse drugo: branje evangelija, lista, pridiga in petje – bi moralo biti v slovensčini, pa je bilo že vse poitalijančeno. Jaz pa se za to nisem zmenil in po prebrnem latinskem evangeliju sem se obrnil k ljudstvu, ki ga je bilo v cerkvi mnogo, pozdravim Hvaljen Jezus in začnem brati evangelij... Po prebrnem evangeliju in listu sledi slovenski nagovor in potem se maša mirno nadaljuje do konca kot po vseh slovenskih cerkvah. Ne spominjam se več, kako so ljudje to komentirali. Naslednjo nedeljo pride neko od pevcev vprašati, če smejo peti. Rečem: “Seveda, saj povsod pojejo, kakšna bo maša brez petja”? Novo vprašanje: “Kako bomo peti”? Moj odgovor: “Saj znate slovensko peti, zato

pojte slovensko ali pa nič”. Naslednjo nedeljo je šlo nekaj pevcev in pevk na kor. Oglasili so se s slovensko pesmijo, zapeli in šli s kora dol v cerkev. Počakali so, da bodo videli, kaj bo. Ker se ni zgodilo nič posebnega, so šli spet na kor, zapeli pesem in šli spet dol... Potem pa spet na kor in seveda spet dol... Tako je šlo do konca maše. Naslednjo nedeljo je šel pevski zbor na kor, zapel in ostal gori in mirno pel do konca maše. Pri tem je ostalo ves čas mojega kratkega (16 mesecev) jameljskega upravljanja (september 1935-julij 1936). Krščanski nauk sem poučeval v cerkvi, seveda spet slovensko. Za pridige sem uporabljal neko že precej staro izdajo Slomškovih govorov, ki jih je izdal Mihael Lendovšček. Kar mi je ostalo v spominu, je to,

da sem govoril veliko (seveda po Slomšku) o lepi vzgoji otrok, tudi najmanjših, da jih rešimo iz italijansko fašističnih krempljev.

Cerkev v Jamljah

Neka žena mi je rekla: “Tako lepega nauka o vzgoji otrok še nisem slišala”. Seveda ga ni slišala, saj ta nauk ni bil moj, ampak Slomškov.

Potem se je življenje nekako enakomerno nadaljevalo: nedeljska maša, nauk za otroke, kak krst, kaka poroka, kak pogreb, blagoslavljanje hiš, bira. Vsaj se je zdelo, da je nekako vse v redu... Le z italijanskim duhovnikom v Doberdoku sva prišla kmalu navzkriž. Njegov pravi priimek je bil Biancarosa. Ta gospod je mislil, da je njegova sveta dolžnost, da spremenim slovenski Kras v nekako Emilijo ali Toskano... Jaz sem bil popolnoma nasprotnega mnenja. Gospod Belicvet se je spremenil v ovaduha... Zato sva se razšla... Dobil je v upravo Jamlje in je gotovo spet vpeljal italijansčino.

Ambrož Kodelj

Nagovor koprškega škofa Metoda Piriha pri maši na Lajšah

"Pogoj za pravičnost je resnica!"

Zločini medvojnih pobojev in po drugi svetovni vojni so v zavesti ljudi živi, o tem pa se prav dosti javno ne govori in piše. A kar ni zapisano, kar ni v medijih, kar ne slišimo v šoli, to se ni zgodilo. Nasprotovanje odkrivanju preteklosti še kar traja.

Pogostoma slišimo, naj že enkrat pozabimo preteklost, ki nas samo razdvaja, in se zazrimo v prihodnost. Ne moremo pristati na to, da nekdo reče, da nečesa ni bilo, ali da nekaj ni vredno pomnjenja in spomina. Dokler o svoji preteklosti ne bomo povedali, kaj je bilo prav in kaj narobe, do takrat ne bo sprememb.

Na Slovenskem imamo evidentiranih več kot 600 grobišč, vendar ni politične volje, da se to razišče. Vse je bolj ali manj odvisno od dobre volje nekaterih ljudi. Druga svetovna vojna je terjala 95.000 žrtev. Več kot 30.000 ljudem je bila odvzeta pravica do spomina, do pokopa in do groba. Za več kot tretjino žrtev se sploh ni smelo priznati, da so bili ubiti. Pravica do pokopa, do negovanja spomina je ena od osnovnih civilizacijskih pridobitev. Civiliziranost kakšnega naroda in sprave je v

tem, da ljudi poimenuje z imenom in jih pokoplje. Tudi če delo odkrivanja grobišč, identifikacija pobitih, največkrat brez sodbe, le počasi napreduje, moramo to delo nadaljevati. Omalovaževanje in potiskanje teh žrtev v pozabo je nedopustna krivica. To je hudo kršenje človekovih prav-

nosti. On je temelj in varuh naše-ga dostojanstva, ki ga imamo vsi enako, ker smo vsi enako ustvarjeni po Božji podobi in odrešeni z istim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem Jezusa Kristusa. On je tudi trden in zanesljiv temelj miru. Kajti samo tako dolgo, dokler bomo imeli njegovo voljo in zgled

človeku in med ljudmi dragoceno dobrino miru. Če je mir delo pravičnosti, je po drugi strani pogoj za pravičnost resnica, sleherna resnica in posebno resnica o človeku. Če sta vrednoti mir in pravičnost skaljeni, če sta samo na papirju ali ustnicah, če sta ti vrednoti poteptani in uničeni, potem je najprej nujna sprava. Do sprave pa pridemo prek iskrenega priznanja napak, njihovega obžalovanja, prošnje za odpuščanje in prek poravnave krivic. Vse to samo s človeškimi sredstvi težko uresničimo, potrebujemo tudi obilno Božjo pomoč. Ohranjati živ spomin na pobite tu na Lajšah in drugod na Primorskem ni samo zgodovinska, ampak tudi moralna zahteva. Prihodnosti ni brez spomina in tudi miru ni brez spomina. Dovolj je vojne, zgradimo mir. In potrebno je dejavno delati, da bi porušili pregrade in prepreke, ki preprečujejo uresničenje miru. Mir je skupen poklic vsakega človeka in vseh narodov, mir je naše poslanstvo. Gospod Bog, darujemo ti odrešeno daritev tvojega Sina, kneza miru za vse pobite tukaj in na Primorskem. Gospod, podeli jim svoj večni mir, nam pa podeli Duha moči, da bomo med vsemi ljudmi učinkovito pospeševali mir, katerega nam je zapustil Kristus, naš Odrešenik.

ic. Kot vsako leto se želimo tudi danes spomniti na 15 ubitih Cerkljanov nekje tu v bližini 3. februarja 1944 in vseh žrtev med 2. svetovno vojno in po njej na Primorskem. Naš Bog je Bog življenja in ne smrti, Bog ljubezni in ne sovraštva, Bog odpuščanja in ne maščeval-

jasno pred očmi, bomo zmogli v vsej širini in globini naših medsebojnih odnosov spoštovati drug drugega in delati za mir. Z vojno človek spreminja ustvarjeni svet v kraj smrti in uničenja. Osiromaši ga njegovega globokega smisla, oropa ga Božje slave, ki iz sveta odseva. Samo Duh resnice lahko utrdi v

vodi, ni miru, ni novih svobodnih poti. Prav tega nas je prišel učiti Gospod. Kruta je bila njegova pot, čez Kalvarijo je vodila, pot do popolne umiritve. Vendar je istočasno odprl vrata tako iz pekla kakor nebeška, kamor je odšel pripraviti prostor za svoje. O tem razmišljajmo in ne o stvarih, ki ne vodijo nikamor! S svojim ognjem, s svojim pričevanjem - življenjem v Gospodovem duhu - bomo postajali bližji drug drugemu, ne pa ob spotikanju ob druge, pa tudi če so še tako veliki kalibri, kot so komunistični, ateistični, marksistični liderji ali pa Slavoj Žižek. Ti bodo ostali to, kar so - lahko pa se bo tudi njih dotaknila Božja roka, to bo odločil On. Kdaj pa se bo Božje spoznanje dotaknilo nas vseh in bomo začeli razmišljati, da je mnogo bolj pomembno opozarjati, odkrivati in opominjati mlade in manj mlade, naj izstopijo iz ravnodušja, naj odkrivajo Božjo bližino tam, kjer so, da bodo tako našli smisel svojega življenja.

Drug drugemu pomagajmo najti Kristusa V Božji bližini

Božja bližina nam lahko zelo spremeni življenje. Ko kdo dopusti, da se mu Kristus resnično razodene, tedaj začuti Božjo navzočnost. Kristus nam ostaja vrata k Bogu. Pomembno je, da se zavemo, da je ta Kristus resnica, ki nas odreši našega zla in uvede v nov način stika z Njim. Tedaj se srce odpre za služenje Njemu. V tem je zaobsežena vsa skrivnost, zakaj so nekateri ljudje tako odprti za potrebe drugih. To ni zato, ker imajo v sebi socialni čut, ampak zato, ker je njihovo srce odprto za služenje Bogu. Prav skozi to služenje se podzavestno odpremo svetu in tako zaznamo potrebe v času in okolju, v katerem živimo.

Drug drugemu lahko pomagamo najti Kristusa, toda samo Kristus nam razkrije potrebo po njem in nas pripelje do srečanja z Bogom. Bog govori s človekom neposredno. Božja misel je izražena tudi v Svetem pismu: "Večno življenje pa je v tem, da spoznavamo tebe, edinega resnične-

ga Boga, in njega, ki si ga poslal, Jezusa Kristusa" (Jn 17,3). Koliko je misel o Božji bližini zakoreninjena med nami, bi bilo zanimivo razmišljati. V CREDU v Družini sem prebral, da so bili pri maši oni dan na Opčinah pri Trstu štirje moški in še eden zraven. Nič posebnega, so vsaj ti moške - bili so v množini - čutili potrebo po Božji bližini, zato so prišli. Prepričan sem, da je bil še kakšen otrok, pa gotovo še kakšna ženska, torej le niso bili samo 4+1, pač pa še kdo, in to koliko????!! Ker so prišli k sv. Jerneju, so vsi skupaj z duhovnikom, ki je maševal, čutili potrebo po Bogu. To je znatno več kot razpravljati o Slavoju Žižku in njegovi trditvi o sopotniku, ki je lahko ideološki sogovornik ali pa marksistoidni svet, ob katerem se spotakne le še malokdo. Vsi skupaj pozabljamo, da je danes bolj pomembno misliti,

kako pomagati človeku, da se otrese brezbrzičnosti, pa ne samo glede vere v Boga, ampak tudi glede vere v življenje, glede okolja, ki ga obdaja, kot pa kopati po komunističnih fosilih. To nas opominja, da nekdo, kdorkoli je že to, ni pri sebi nekaj razčistil. Nerazčiščena, nepredelana, nepreraščena preteklost je kot nezaceljena poškodba pod hras-to (grinto). To velja za osebna

doživetja kot za širša, družbena. Mirno lahko živijo le tisti ljudje, ki so se pomirili s preteklostjo, ki so jo pustili zadaj, jo sprejeli kot stvar, ki je bila in je odšla in ne prizadeva, ne boli, ne razburja več. Dokler se ta nerazčiščena preteklost ne usede, kot mulj v

ni kakršnekoli pomoči. Naša pot se je nadaljevala do Doberdoba. V župnijski cerkvi sv. Martina sta somaševala naš duhovni spremljevalec g. Janez in g. Ambrož, ki tam domuje. Počutili smo se kot velika družina, ki čuti in diha z Njim. Zanimiv je bil pogled na zbrano občestvo, kar dvajset jih je bilo na vozičku, nekateri z berglami, drugi betežni, vsi pa veseli, da lahko podoživljamo to enkratno duhovno daritev. S spominsko podobico - Materjo bolečine, delom mozaičnega triptiha, ki krasno pročelje doberdobske cerkve, nas bo spremljala misel s. Mihelele, ki se glasi: "Ostajajmo še naprej povezani, da bi zmogli stromo pot skozi vsak dan, ki nam ga Gospod še daruje". Ob skupnem druženju na župnijskem dvorišču smo obujali spomine. Pred odhodom smo si ogledali še znani doberdobski

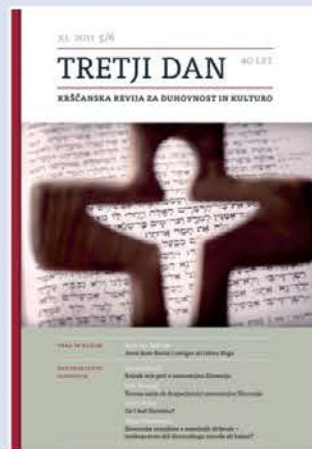
Kratke

Umetniška razstava ob 60-letnici mašniškega posvečenja papeža Benedikta XVI.

V predverju Avle Pavla VI. v Vatikanu so 4. julija odprli razstavo z naslovom "Sijaj resnice, lepota ljubezni", do katere je prišlo na pobudo Papeškega sveta za kulturo. Posvečena je papežu Benediktu XVI. ob 60-letnici njegovega mašniškega posvečenja. Svoja dela je svetemu očetu poklonilo 60 umetnikov iz vsega sveta, med njimi tudi p. Marko Rupnik. Benedikt XVI. je zbrane umetnike pozval, naj nikoli ne ločijo umetniške ustvarjalnosti od resnice in ljubezni, temveč naj bodo z bogatvom svoje genialnosti in ustvarjalnega zagona pogumni iskalci resnice in pričevalci ljubezni.

Revija Tretji dan - Dve desetletji Slovenije

Ob 20. obletnici praznovanja slovenske državnosti je izšla nova številka krščanske revije za duhovnost in kulturo Tretji dan, ki v letošnjem letu praznuje 40 let izhajanja. Tokratna številka prinaša obsežen sklop člankov pod skupnim naslovom Dve desetletji Slovenije. V njem vidne osebnosti iz družbenega življenja, kot so Rosvita Pesek, Jože Trontelj, Marko Kremžar, Stane Granda, Miro Cerar, Anton Jamnik in še nekateri drugi, razmišljajo in podajajo videnje na prehojene poti v samostojno Slovenijo, tudi o temni zarji ob dvajsetletnici, pa o državi brez duše ..., o zvestobi ustavi ter tudi o vlogi Cerkve v ključnih trenutkih slovenske zgodovine. S tokratno številko in sklopom Dve desetletji Slovenije želita revija Tretji dan in Društvo SKAM - Skupnost katoliške mladine osvetliti razloge za veselje ob praznovanju dneva državnosti, obenem pa povabiti k razmišljanju o stvarnosti, da se ne bi ustrašili tudi politične in državljanske odgovornosti. Revija je na voljo na sedežu Društva SKAM - Skupnost katoliške mladine na Jurčičevem trgu 2 v Ljubljani in v katoliških knjigarnah po Sloveniji.

Maša za žrtve v Branici

V nedeljo, 10. julija 2011, bo pri Kodretih v Dolini Branice, ob obletnici krutih pobojev članov Brecljeve družine iz Žapuž pri Ajdovščini, spominska sv. maša na obeleženem kraju. Božjo daritev, ki bo ob 17. uri, bo vodil pater Jože Smukavec iz Vipavskega Križa. V primeru slabega vremena bo sv. maša v bližnji cerkvi pri Kodretih.

Sveti Križ / Praznovanje sv. Petra in Pavla

Škedenjski kaplan in predsednik Duhovske zveze g. Dušan Jakomin je s slovesnim bogoslužjem ob somaševanju g. Iva Miklavca, g.

Foto Kroma

Metoda Lampeta in domačega dušnega pastirja g. Maksa Suarda priporočil versko skupnost iz Sv. Križa vaškima zavetnikoma sv. Petru in Pavlu. Sveta maša je bila v sredo, 29. junija, v domači cerkvi. G. Jakomin je v svoji homiliji poudaril pomen, ki ga imajo svetniki v življenju vernikov. Dušni pastir se je spomnil tudi velikega papeža Janeza Pavla II., ki je med svojim papeževanjem proglasil za blažene številne zaslužne osebe. Vaško praznovanje je trajalo ves teden. 22. junija so v Slomškovem domu odprli razstavo domače umetnice Anice Pahor, v nedeljo, 26., pa je bilo slovesno bogoslužje s procesijo.

In memoriam s. Mihelele Maraž Živela je za nas in z nami

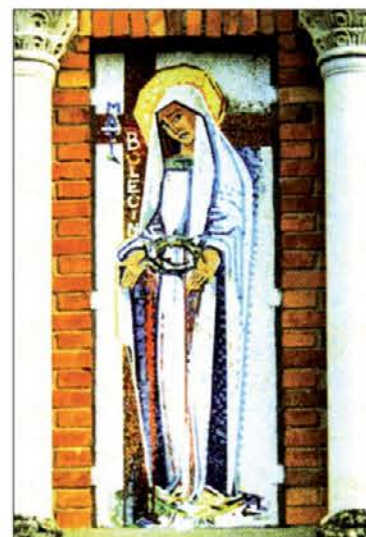
Skoraj ne moremo verjeti, da je poteklo že petnajst let, odkar smo se v Gorici poslovili od Marijine sestre s. Mihelele Maraž in jo za vedno pospremili na goriško pokopališče, v skupni grob sosester. Koliko spominov in doživetij se nam utrne, ko zaslišimo njeno ime. Kaj vse je zmogla ta krhka žena, ve samo Bog, mi vse to še vedno občudujemo in spomin, ki jih obujamo, so nam kot neka nova iskra, ki nam neti vzpodbudo za dobroto in plemenitost, ki jo je, kjerkoli se je pojavila, razdajala kot vedno delujoči vulkan. Tudi letos se nas je zbralo za cel

avtobus. Odšli smo izpred samostana Marijinih sester v Štepanji vasi v Ljubljani, med potjo pobirali stare znance, skupaj molili in peli in se pripeljali do pokopa-

lišča v Gorici. Tu smo se Bogu najprej zahvalili, da smo jo poznali, z njo delili lepe in vesele trenutke, od skupnih srečanj in nepozabnih letovanj v Lignanu. Prosili smo jo, naj skupaj s pokojnimi sosestrami, našimi znanci - bolniki, ki so že v večnosti, izprosi nove duhovne poklice, nam živečim pa naj da moč, da bi lahko živeli kot kristjani in imeli odprto srce in roke, kot jih je imela ona, za vse, ki so potreb-

ni kakršnekoli pomoči. Naša pot se je nadaljevala do Doberdoba. V župnijski cerkvi sv. Martina sta somaševala naš duhovni spremljevalec g. Janez in g. Ambrož, ki tam domuje. Počutili smo se kot velika družina, ki čuti in diha z Njim. Zanimiv je bil pogled na zbrano občestvo, kar dvajset jih je bilo na vozičku, nekateri z berglami, drugi betežni, vsi pa veseli, da lahko podoživljamo to enkratno duhovno daritev. S spominsko podobico - Materjo bolečine, delom mozaičnega triptiha, ki krasno pročelje doberdobske cerkve, nas bo spremljala misel s. Mihelele, ki se glasi: "Ostajajmo še naprej povezani, da bi zmogli stromo pot skozi vsak dan, ki nam ga Gospod še daruje". Ob skupnem druženju na župnijskem dvorišču smo obujali spomine. Pred odhodom smo si ogledali še znani doberdobski

s. Mihelele Maraž

1996 - 2011

„Ostajajmo še naprej povezani, da bi zmogli stromo pot, skozi vsak dan, ki man ga Gospod še daruje.“

Dobrodob: 25. junij 2011

center Gradina, kjer smo bili deležni zanimive razlage g. Ambroža. Bog naj povrne Marijinih sestrām, še zlasti s. Edith in s. Heleni, ki sta poskrbeli, da je do

srečanja prišlo, in tudi skrbeli za naše dobro počutje. Hvala tudi doberdobski župnijski skupnosti za gostoljubje. Obljubljamo, da bomo za vse molili!

Renata Strmole

“Drage Števerjanke in dragi Števerjanci, iz srca hvala, ostajam vaš!” To so bile zaključne besede dolgoletnega, zvestega napovedovalca Janeza Dolinarja, ki se je na nedeljskem večeru poslovil od številnega občinstva Festivala. V zahvalo za svoje 20-letno napovedovanje na Festivalu so mu vsi organizatorji, od najmlajšega do najstarejšega, zapeli Zarjo Števerjana, ki je v teh letih nedvomno postala himna Festivala. Na odru je skupaj z Janezom povezovala nabito polni program Jasna Kuljaj. Uvodne misli je podal predsednik društva Filip Hlede, ki je poudaril, da je Festival in vse to, kar se okoli te manifestacije dogaja, “sad dela prostovoljcev, ljudi, ki za slovensko pesem žrtvujejo svoj prosti čas. V enakem duhu radi sprejemamo vse ansamble, ki nam želijo predstaviti svojo glasbo, zato pa so vedno vsi dobrodošli”. Po dveh tekmovalnih večerih je komisija v soboto zvečer razglasila 14 ansamblov, ki so se uvrstili v nedeljski finale. To so bili ansambli: Brjar iz Goriških Brd, Čepon s Horjula, Erazem iz Postojne, Gorenjski kvintet iz Begunj na Gorenjskem, Minutka iz Šoštanj, Navdih iz Šmartnega ob Paki, Ober Opli iz Bazovice, Obvoz iz Podkuma, Popotniki iz Škocjana,

Slovenskih 6 iz Celja, Topliška pomlad z Dolenjskih toplic, Unikat iz Gorice pri Slivnici, Vižarji iz Stranice ter Zakrajšek iz Ribnice. Strokovna komisija za glasbo, ki so jo sestavljali Jože Burnik, Mihael Corsi, Danilo Čadež, Jan Leopoli, Bertl Lipusch, Tullio Možina, Denis Novato, Slavko Avsenik ml., predsedoval pa ji je Filip Hlede, je za zmagovalce 41. Festivala narodno-zabavne glasbe “Števerjan 2011” razglasila ansambel Slovenskih 6 iz Celja, ki je nastopil s skladbama Zidarska (ans. Bratov Avsenik) in Ne pojte noč (besedilo Vera Šolinc, glasba Dušan Polšak). Nagrado občinstva pa so si izborili člani ansambla Brjar iz Goriških Brd, ki so s sabo pripeljali veliko navijačev. Osemčlanski ansambel je iz zakladnice izvajal znano Avsenikovo skladbo Megle v kotanjah. Nagrada za najboljši kvintet je komisija prisodila ansamblu Gorenjski kvintet iz Begunj, za najboljši trio

pa ansamblu Unikat iz Gorice pri Slivnici. Ansamblu Erazem iz Postojne je bila dodeljena nagrada za najboljšo melodijo, ansamblu Zakrajšek iz Ribnice pa nagrada za najboljšega debitanta. Komisija za besedilo (Milan Jež, Leonard Katz ter Franka Padovan in Martina Valentinčič kot predstavnici organizatorja) je nagradila Faniko Požar za skladbo Ladja življenja, uglasbil jo je Jože Umek, izvajal pa ansambel Vasovalci iz Semič. Komisija za glasbo je imela letos prvič nalogo, da je izbrala tri ansamble, ki se bodo v mesecu oktobru udeležili tekmovanja 19. Alpen Grand Prix v Meranu (Bocen); Slovenijo bodo zastopali ansambli Erazem s Postojne, Ober Opli iz Bazovice ter Gorenjski kvintet iz Begunj. Nedeljski del prireditve so počastili številni častni gostje, med katerimi je bil prvič tudi deželni odbornik za kulturo in šport Elio De Anna, ki je na odru skupaj s Števerjansko županjo Franco Padovan in briškim županom Francem Mužičem pozdravil prisotne. Prava poslastica nedeljskega večera je bil nastop priznanega slovenskega ansambla Slovenski muzikantje, ki so s številnimi zna-

nimi narodnozabavnimi vižami dodatno razveselili že praznično vzdušje. Začetki ansambla segajo v leta 1965. Že takoj na začetku so igrali poklicno v tujini, saj je bila

Foto Simon Terpin

ta zvrst, po zaslugi “pionirja” Slavka Avsenika, zelo popularna. Glasbeno pot so si utirali predvsem v nemško govorečih predelih Evrope, nastopili pa so že tudi v Ameriki in Afriki. Obiskovalcem Festivala je bil na voljo obširen bilten o prireditvi.

Brošuro, ki obsega desetine črno-belih pa tudi več barvnih strani, je izdala Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, naslovno stran je prispeval David Pintar, uvodno misel pa Janez Dolinar. Tudi letos je bilo možno poslušanje celotnega poteka tekmovanja prek spletne strani društva F. B. Sedej, www.sedej.org, kar je dodatno obogatilo ponudbo organizatorja predvsem za tiste, ki jim je Števerjan težko dosegljiv.

prirediteljev gre seveda tudi vsem ostalim cenjenim darovalcem, ki so zagotovili pomembno finančno podporo Festivalu. Odrsko sceno si je zamislil in izdelal priznani slovenski umetnik Jože Napotnik, ki je tudi tokrat ujel zanimiv kotiček Števerjana. Amplifikacijo je urejala Akustika Pirman s pomočjo prijatelja Nika Klanjščka. Na samem prizorišču je kvačkane nageljčke razstavljala Mirela Kleč. Nageljčki so estetsko in vrhunsko izdelani, zato so tudi prejeli Certifikat Art&Craft Slovenije, ki označuje avtentičnost pravemu nagelju in slovensko identiteto. Večni nageljček je narejen iz bombažne preje po postopku ročnega kvačkanja; izdelava zahteva veliko časa in mora biti zelo natančna. Mirela Kleč je večkrat prisotna na raznih prireditvah z etno-stojnico za popestritev raznih prireditev in sejemskih dejavnosti bodisi v Sloveniji kot v tujini. Ob koncu se organizatorji zahvaljujejo številnim Števerjancem, fantom in dekletom, ki neutrudno skrbijo za brezhiben potek tako pomembne zamejske manifestacije. Prepričani so, da ni bilo še nobenemu obiskovalcu žal za obisk na njihovem prazniku v tej prelepi briški vasi, saj je vsak Festival s svojimi melodijami, ansambli in gosti enkratno doživetje, ki se nepozabno vtisne v spomin. Festivalne luči so ugasnile, prireditelji si bodo privoščili dolgo, vroče poletje in se v mislih že spogledovali z naslednjim Festivalom...

Vrh Sv. Mihaela

Poletni pozdrav domačega društva

Od 20. do 24. junija je bil v prostorih sovođenjskega župnišča gledališki teden, ki ga je organiziralo Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela. “Organizatorji smo s tem tednom želeli približati otrokom gledališki svet v upanju, da bi jim to vzbudilo veselje do nastopanja na odrskih deskah in ljubezen do slovenskega jezika”, je povedala predsednica društva Katja Tomšič, ki jo je letos zamikalo, da bi sredi pisane palete ponudb poletnih središč otrokom ponudila prav posebno doživetje. Na odrske deske je tako stopilo kar štirinajst otrok od šestega do enajstega leta. S pomočjo gledališke izvedenke Jasmin Kovic in sodelavk domačega društva so mali gledališki junaki pripravili igrice z naslovom *Čisto navadna Rdeča kapica? Nekoliko drugačna pravljica*. Igralske sposobnosti so otroci prikazali številni publikli v torek, 28. junija, na Largi na Vrhju Sv. Mihaela ob tradicionalnem kresovanju. Na sveže pokošeni jasi, v objemu narave in v čarobnem razpoloženju, ki ga je ustvarila posebno posrečena igra svetlobe in sence, je zaživela nekoliko drugačna zgodba o malem dekliču. Med prebiranjem pravljice za lahko noč se je pred pripovedovalko in dvema deklicama, ki sta

dogajanje ves čas spremljali ob robu prizorišča, začel znani razplet: kar tri rdeče kapice so neustrašno obiskale svoje štiri babice, dve mamici sta jih zamaš pominjali, naj bodo v gozdu vendar budne in pazljive, na koncu pa sta dva lovca razparala trebuh dvema volkovoma. Bučen aplavz, ki so ga navdušeni gledalci po predstavi namenili otrokom in mentorici Jasmin Kovic, je sodelujoče nagradil za vložen trud in obetajoče igralske sposobnosti, predsednici, odbornikom in neutrudno sodelavcem pa priznal pohvalo in zahvalo za posrečeni podvig. Predstavi je sledilo tradicionalno kresovanje, ki ga Prosvetno društvo prireja že vrsto let. Ob nenadomestljivi pomoči Matjaža Uliana, ki je pokosil travo in poskrbel za glasbo, ter ob požrtvovalnosti Claudia Uliana in Piera Brumata, ki sta priskrbeli dračje in drva za grmado, zvečer pa pekla čepavčice in klobase, je končno zagorel svetoivanski kres. Ob toplini ognja, prigrizku, za katerega je poskrbelo društvo, in pijači, ki jo je ponudila gostilna Devetak, so se glasovi petja, kitare in veselega kramljanja razlegali še dolgo v noč. Škoda le, da nihče od nas ni imel tisto noč praprotnega semena, skritega globoko v žepu...

Nika Cotič

Študijski center Melanie Klein na Goriškem

Konec pestrega delovanja

Vgoriškem vrtcu v Štandružu se je v mesecu februarju začel projekt o čustvih *Spoznavajmo čustva in gradimo pozitivne medosebne odnose*. Prvi del je oblikovala pravljica Martina Šolc, ki je otroke uvedla v raznolik svet čustev preko pravljic. V drugem delu je harfistka Erika Bersenda s svojo posebno prijateljico, morsko ribico Sandro predstavila čustva s pomočjo glasbe in barv. Vsako čustvo so posebej obravnavali s pomočjo glasbe: prislunhili so veselimi, žalostnimi, strastnimi in ‘jeznimi’ melodijam iz svetovne zakladnice klasičnih skladb. Nato so otroci tudi sami zaigrali na različne instrumente. Vsako urico je obogatila s tematskimi in vzgojnimi igrami, ki so predvsem preko glasbe pripomogle k utrjevanju osvojenega znanja in razvijanju čustvene inteligentnosti otrok. Tretji in zadnji del je pripravila Klara Vodopivec s svojim

spremljevalcem-lutko krodilčkom Dilčkom. Vodopivčeva je uvedla pojem mimike in otrokom razložila, da smo lahko v tišini in govorimo z obrazom in telesom ter povemo, kako se počutimo. Vsako srečanje je bilo sestavljeno iz več delov, tako da so bili otroci vseskozi telesno, mentalno in čustveno aktivni. Raznolik program je omogočal spoznavanje čustev predvsem preko mimike in gibov oz. plesa. Srečanja je popestrila z različnimi dejavnostmi, in sicer s plesom, glasbo, mimiko in različnimi igrami, ki so otroke spodbujale, da razmislijo o tem, kdaj sami občutijo razna čustva, kakšni so in kako se obnašajo, ko jih ta čustva prevzamejo. Vzgojiteljica jim je povedala, da ljudje od nekdaj radi plešejo, da pokažejo svoja čustva. Eni plešejo, ker so veseli, eni zato, da odpravijo žalost, jezo ali strah. Na krilih domišljije so se odpravili v Novo Zelandijo, kjer živijo Maori. Še prej so si

na globusu ogledali, kje živijo in kakšni so. Povedala jim je, da radi plešejo ples haka: cepetajo z nogami, mahajo z rokami, pojejo in pokažejo tudi jezik. Oči imajo močno odprte. S plesom tudi ustrašijo tistega, ki jim nagaja. Tudi otroci so seveda poskusili zaplesati

center M. Klein za založništvo Editoriale scienza in Giunti Editore oblikoval od februarja do maja tri znanstvene in bralne delavnice. Delavnice je vodila Martina Šolc, ki je na kreativen in privlačen način obravnavala različne teme. Med prvim srečanjem je otrokom pripove-

kot Maori, v pozdrav pa zapeli Himno dobre volje, ki je bila rdeča nit vseh treh sklopov. Poleg projekta o čustvih je Bernard Hrovatin vodil tečaj motorike *Spoznavajmo telo in naše gibe*. V goriški knjigarni Ubik, v središču mesta, pa je študijski

dovala o pustu. Drugo srečanje je bilo namenjeno volkovom, tretje pa morskim roparjem. Delavnice je popestrila z branjem odlomkov iz različnih knjig, izštevank in s poslušanjem CD-jev. Na vsakem srečanju so izdelali ročno delo.

MS

Deželni svetnik Igor Gabrovec v Štmavru Civilna zaščita končuje sanacijo območja

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je bil 27. junija v Štmavru, kjer se je v spremstvu sodelavca Miloša Čotarja, predsednika rajonskega sveta Pevma-Štmaver-Oslavje Lovrenca Peršolje in strankinega pokrajinskega tajnika Julijana Čavdka seznanil s potekom končne faze sanacije usada na posestvu družine Robazza v Vasi. Njegov spomnin, da je lansko zimo tam nastalo plazišče,

ki je že hudo ogrožalo leta 2005 zgrajeno stanovanjsko hišo in naposled tudi prometnico, ki povezuje Štmaver z Gorico. Že od vsega začetka se je porodil sum, da je za nenavadno nasičenje vode v terenu kriva okvara na vodovodu, ki je speljan prav pod asfaltirano cesto nad prizadetim območjem. Na posvetu družine Robazza je lansko spomlad opozoril Civilno zaščito in pristojnega odbornika tu-

di z dvema interpelacijama v deželni skupščini. Podjetje Iris, ki upravlja vodovod, je dosledno odklanjalo vsakršno odgovornost, pa tudi javne uprave niso kazale velikega zanimanja,

češ da gre za privaten problem na zasebnem zemljišču. Prve resne raziskave in tehnične ekspertize pa so takoj potrdile obstoječo nevarnost in kmalu se je tudi aktivirala Civilna za-

ščita, ki je sanaciji območja namenila prva potrebna sredstva in osebje. Dela so se dejansko začela šele februarja letos, ko je gradbeno podjetje utrdilo območje pod stanovanjsko hišo in uredilo nove odtočne kanale. “Problem pa se ni še rešil, saj je zemljišče še vedno nenavadno nasičeno z vodo, kar je Civilno zaščito končno le prepričalo, da se je lotila tudi zamenjave skoraj pol kilometra vodovodnih cevi”, pojasnjuje deželni svetnik Gabrovec, ki je že pred dvanajstimi meseci menil, da je verjetno Iris odgovorna za to. Ob ogledu delovišča skupaj s člani družine Robazza je prišla na dan še vrsta potrebnih posegov, npr. prumeritev deževnice z gorn-

jega cestnega odseka in dodatni odtočni kanali med cesto in hišo. Družina Robazza se je političnim zastopnikom Slovenske skupnosti zahvalila za stalno prizadevanje in posredovanje pri občinski in deželni upravi, pa tudi pri podjetju Iris in deželni Civilni zaščiti. “Jasno je, da problema ne bomo arhivirali, dokler ne bo stoodstotno gotovo, da je območje dokončno zavarovano. To pa bo znano po zamenjavi vodovodnih cevi. Nato bo potrebna natančna monitoraža zemljišča vsaj do jeseni”, je še dejal deželni svetnik Gabrovec, ki se bo v zvezi s tem spet srečal tudi z odgovornimi pri Civilni zaščiti v Palmanovi.

Pogovor z mladimi štmavskimi pritrkovalci

"Ta umetnost ne sme iti v pozabo!"

Skupina štirih fantov iz Štmavra (Andrea Corsi, Luka Feri, Martin Peršolja in Sandi Peršolja) je edina skupina mladih, ki na Goriškem pritrkuje. Ljubezen do pritrkovanja so podedovali od svojih nonotov, ki so bili pritrkovalci vrsto let in so skrbeli za slovesno zvonjenje ob vsakem pomembnejšem prazniku v vasi. Z Luko Ferijem sem se o tem pogovorila v prijetnem klepetu, za kar se mu zahvaljujem.

Zakaj ste se odločili, da boste pritrkovalci?

Pitrkovanje nam je bilo vedno všeč. Navdušenje nad tem smo podedovali od nonotov. Ko smo bili zelo majhni, nam niso dovolili, da bi šli z njimi na zvonik, a kasneje, pri štirinajstih letih, smo lahko šli. Tam so nam pokazali, kako se pritrkuje. Sedaj gojimo to umetnost že šest let in smo vpisani v Združenje pritrkovalcev Goriške. Pritrkovati sem začel pri štirinajstih letih, sedaj sem star dvajset let. Martin je leto dni starejši od me-

ne, Andrea pa leto mlajši. Sandi je najmlajši in ni še polnoleten. On se komaj uči, kako je treba pritrkovati, a že hodi z nami na 'gostovanja'.

Mene sta naučila pritrkovati nono Slavko Feri in sovaščan Franc Bizaj. Te umetnosti me je učil tudi nono iz Rupe, Ivo Kovic. S časom se je ustvarila naša skupinica in sedaj pritrkujemo skupaj. Vsi smo imeli nonote pritrkovalce. Tradicija pritrkovanja sega v Štmavru že v stare čase. Nekdanji štmavski pritrkovalci so bili Tone Peršolja, Franc Bizaj, Slavko Feri in Karlo Peršolja.

Kdaj pritrkujete v vasi?

Po navadi pritrkujemo ob največjih praznikih: ob sv. Valentinu, za Sv. Rešnje Telo, za birmo, obhajila, ob farnem zavetniku sv. Mavru.

Hodimo tudi na razna tekmovanja. Obstajajo namreč takšna, podobna nekakšnim turnirjem. Ekipe iz različnih vasi se pomerijo med sabo. Tako tekmovanje je npr. v bližnjem Mošu. V tej

drugih vasi, naj pridemo pritrkovat za kako posebno priložnost. Tudi v Sloveniji smo že večkrat pritrkovali, in sicer v Šempetru, Vedrijanu in na Sv. Gori. V zamejstvu smo bili gostje na zvonikih v Štandrežu, Podgori, Pevmi, Rupi, Doberdobu in v cerkvi sv. Ivana v Gorici.

Česa pa si želite za prihodnost?

vasi se zberejo pritrkovalci iz vse Furlanije, najboljši med njimi prejmejo seveda tudi nagrade. Podobno srečanje poteka v Gradišču ob Soči. Obeh smo se že udeležili.

Včasih nas povabijo župniki iz

Radi bi, da bi se več mladih navdušilo za pritrkovanje, ker je zelo lepo biti v zvoniku in iz zvonov izvljati melodije. Če bi šlo to v pozabo, bi bila res velika škoda!

Be

Poletno središče Srečanja 2011

Igre, telovadba, ples in druženje s prijatelji

V čudovitem parku Zavoda Svete Družine v ul. Don Bosco v Gorici že

četrti teden poteka poletno središče Srečanja, ki sta ga tudi letos organizirala Amatersko športno združenje Olympia in Skupnost družin Sončnica.

V teh prvih treh tednih je v različnih izmenah središče, ki je svoja vrata odprlo v ponedeljek, 13. junija, končalo pa se bo v petek, 29. julija, obiskovalo že preko 65 otrok. Za dober potek dejavnosti skrbi skupina animatorjev (Maja Devetak, Marija Jussa, Miha Vogrinčič, Matija Komel), ki so med šolskim letom trenerji in vaditelji pri AŠZ Olym-

pia v Gorici. Pomagajo pa jim tudi mini animatorji (Peter Vogrič, Gioia Innocenti, Matija

koordinira Damijana Češčut. V teh tednih so se središča udeležili večinoma osnovnošolski

Zorzut), ki so tudi sami telovadci oz. igralci omenjenega goriškega društva. Vse skupaj

otroci, nekaj pa je bilo tudi zelo majhnih. Posebnost letošnjih Srečanj je namreč to, da

sprejemajo otroke že od 3. leta dalje, tudi take, ki bodo letos prvič obiskovali vrtec.

Dan v poletnem središču poteka takole: otroci prihajajo med 7.30 in 9. uro, nato se zberejo in pol ure namenijo jutranji telovadbi. Nato sledijo delavnice: športna - odbojka, gimnastika, ples, družabne igre, štafeta, lov na zaklad..., pa še delavnica ročnih izdelkov, novinarska in likovna delavnica in najbolj zanimiva dejavnost: čofotanje in plavanje v bazenu na igrišču Zavoda, ki daje otrokom in njihovim animatorjem prijeten sveži oddech od kosila oz. do 15. ure, ko je čas za odhod domov. Poletno središče se bo tudi letos končalo 29. julija z razstavo izdelkov in izdajo priložnostne brošure. Ker pa se je mesec julij komaj začel, vabijo zamudnike, naj se jim še pridružijo. Informacije

nudi koordinator Damijana Češčut na tel. št. 335 5952551. **DC**

Mladinski dom Poletnosti

Izzivi 2011: videodelavnice in adrenalinski izleti

Konec šolskega leta so se začele tako pričakovane poletne počitnice. V Mladinskem domu so od 13. do 24. junija potekali dvotedenski Izzivi 2011 za srednješolce.

Prvi teden je bil namenjen videodelavnici. Vodil jo je pedagog in mentor mladih filmskih in video ustvarjalcev Ciril Murnik iz Kulturno-umetniškega društva Marnie film iz Ljubljane. S filmi, ki nastajajo na videodelavnici, Mladinski dom sodeluje na raznih tekmovanjih in festivalih, kot so video natečaj Ota-Hrovatin v Trstu,

Zoom v Ljubljani, videoamaterski festival v Izoli.

V Mladinskem domu so si otroci, ki redno obiskujejo poletne dejavnosti, in vzgojitelji nabrali kar nekaj izkušenj v pripravi filmov.

Pod mentorstvom vzgojiteljice Martine Šolc in animatorke Mladinskega doma so si najprej izbrali vrstni film, vsebino in scenarij, potem pa se lotili dela. Letos so bili še posebej ustvarjalni: snemali so kar tri filme, risanko in dva igrana filma.

Otroci so se preizkusili kot igralci, snemalci in režiserji. Vse delo, ki so ga opravili, je potekalo v veselju in sproščenem vzdušju. Ob koncu tedna so se odpeljali v Sesljan na zasluženi počitek. Drugi teden Izzivov je bil poln izletov in vsakovrstnih dogodivščin, tarzaninga, raftinga, in veliko zabave in čudovitih ter pomembnih doživetij. V Mladinskem domu so ob tem namenili veliko pozornosti medsebojnemu odnosu in pozitivnemu vzdušju. Otroci so bili

navdušeni nad tarzaningom na Nevejskem sedlu in raftingom na Soči v Bovcu. Pri teh malih adrenalinskih preizkušnjah je pozitivno vplival in pomagal ravnatelj Mladinskega doma Mauro Leban, ki je otroke stalno spremljal. Kot pravi Tarzan jim je s svojo bogato izkušnjo kot voditelj skavtov priskočil na pomoč v višinah "Pustolovskega parka" in jim vlival poguma, ko so se spuščali po Soči. Teden se je končal v petek, 24. junija, s turnirjem namiznega tenisa in namiznega nogometa. Ko je nastopil čas odhoda, smo se pozdravili, vendar samo za kratek čas, kajti že naslednji dan je čakala udeležence nova izkušnja: Zeleni teden in tečaj za animatorje v Žabnicah. Zahvala naj gre bančnim ustanovam Fundaciji Gorica, Zadrugi Banki Doberdob in Sovodnje ter BCC-CRA iz Ločnika, Fare in Koprivnega, ki so podprle Poletnosti Mladinskega doma.

MŠ

Obvestila

Poletne delavnice Mavrica: SC Melanie Klein v sodelovanju z občino Sovodnje bodo potekale od 4. do 22. julija za otroke od 3. do 10. leta starosti; vpisovanje in informacije po tel. 334-1243766 Martina Solc, vsak dan od 15. do 18. ure ali na goriškem sedežu Sc Melanie Klein v Sovodnjah, ul. Pot na Roje 25, Pec, vsako soboto od 9. do 12. ure. www.melanieklein.com, solcmartina@gmail.com.

Katoliška knjigarna zaposluje sodelavca. Prošnje naj zainteresirani s podatki (curriculum vitae) predstavijo do 15. julija 2011 na upravi Katoliške knjigarne v Gorici, Travnik 25.

V prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je prosto stanovanje pribl. 90 kv. metrov. Zainteresirani naj predstavijo prošnjo na upravi Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

PD Rupa-Peč sporoča, da so za potovanje v Berlin in Kopenhagen od 22. do 28. avgusta 2011 na razpolago še prosta mesta. Informacije Ivo Kovic, tel. 0481 882285.

Feiglova knjižnica bo v poletnem času od 27. 6. do 29. 8. 2011 odprta od ponedeljka do petka od 8.00 do 16.00. Za dopust bo knjižnica zaprta od 1. 8. do 12. 8. 2011.

SD Sončnica in AŠZ Olympia prireja poletno središče Srečanja 2011 za otroke od 3. leta dalje od 13. junija do 29. julija v Zavodu Sv. Družine. Tel. št. 335 5952551 (Damijana).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja vsakoletni tradicionalni piknik v soboto, 6. avgusta 2011. Odhod iz Gorice ob 8. uri zjutraj. Ob 10. uri vodeni ogled Rižarne v Trstu, nato še etnografskega muzeja pri župniku Jakobinu v Škednju. Od 13. ure dalje družabno srečanje z glasbo in bogatim srečelovom v restavraciji Al Mulin pri Koprju. Vpisovanje od 4. julija dalje: Ivo tel. 0481 882024; Dragica 0481 882183; Rozina 347 1042156; Marija 0481 390697; Saverij 0481 390688. Ob vpisu akontacija 20 evrov.

Cestitke

Zveza slovenske katoliške prosvete čestita Dramski družini SKPD F. B. Sedej iz Števerjana in Brezmejnemu gledališču vržot PD Štandrež za prvo nagrado (ex aequo) v kategoriji odraslih ter Mateju Klanjšku za posebno nagrado na 9. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah.

Darovi

N. N. daruje: za Novi glas 500, za misijonarja p. Ernesta Saksido 500, za misijonarja p. Pedra Opeko 500 in za misijonarja p. Danila Lisjaka 500 evrov (skupaj 2.000 evrov).

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 8.7.2011 do 14.7.2011)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na spredu vsak dan, **razen ob sobotah**, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 8. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 10. julija (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 11. julija (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zanimivosti in humor.

Torek, 12. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 13. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Marko Kremžar, težka pot argentinskega Slovenca - Izbor melodij.

Četrtek, 14. julija (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in praktični nasveti.

ZAHVALA

Ob odkritju doprsnega kipa našemu predragemu očetu dr. Antonu Kacinu se želiva iz srca zahvaliti pobudnikom, organizatorjem in vsem, ki so pri tej tako doživeti slovesnosti sodelovali. Vseh se bova vedno s hvaležnostjo spominjati, ta dan pa bo za naju nepozaben.

MARIJA IN METKA

Komu so namenjene slovenske jasi?

Vprašanje kriterijev za vpis otrok predmet srečanja med goriškima SSO in SSK

Letos jeseni bodo v Gorici odprle vrata prve jasi s slovenskim učnim jezikom. V ta namen je goriška občinska uprava že razposlala po družinah pismo - žal le v italijanski. Dobile so ga družine, ki se jih lahko prvič poslužijo, pa tudi tiste, ki so se ostalih jasi posluževale v prejšnjih letih. V pismu izstopa dejstvo, da ni naveden noben kriterij za vpis. Na tak način je mogoče razumeti, da je vpis odprt vsem otrokom. Utemeljeno se postavlja vprašanje, komu so te jasi sploh namenjene? To vprašanje je bilo glavna tema srečanja, na katerem so si goriški predstavniki SSO in SSK izmenjali stališča. Na srečanje je bil povabljen tudi predsednik goriške občinske konzulte za Slovence Ivo Cotič. SSO in SSK menita, da so občinske jasi s slovenskim učnim jezikom namenjene slovenski narodni skupnosti v Gorici. Zato bi morala občina upoštevati že ustaljene prakse v šolskem sistemu za Slovence, ki je v prvi vrsti namenjen otrokom slovenske narodne skupnosti. Vse to ima temelj v določilih zakona 1012 z dne 19.7.1961, ki urejuje šolsko problematiko na Goriškem in Tržaškem, in v vsakodnevni praksi, ki je v veljavi na šolah s slovenskim učnim jezikom v deželi FJK. Tak način je tudi v skladu s 6. členom ustave. Občinske jasi s slovenskim učnim jezikom so že prisotne v Trstu. Zanje velja kriterij, da imajo pravico do vpisa otroci, ki jih starši prijavijo kot pripadnike slovenske narodne skupnosti. Zato ni razumljivo, zakaj se goriška občinska uprava ne zgleduje po tej že ustaljeni praksi oz. se lahko upravičeno vprašamo, ali ji je še vedno težko priznati in udeležiti pravice, ki pripadajo Slovincem na podlagi zaščitne zakonodaje. Zato SSO in SSK podpirata odločitev občinske konzulte za Slovence, ki je od vsega začetka opozorila župana Romolija in pristojno občinsko odborico Silvano Romano, naj se določijo kriteriji za vpis, ki bi spoštovali omenjeno načelo in pravico. Žal se to ni zgodilo in ostaja vprašanje, na kakšen način bodo ali so že izbrali otroke, ki so jih družine prijavile za vpis v slovenske jasi. Gotovo bo nastala krivica, če bi zaradi omenjenega postopanja goriške uprave izostala od koriščenja slovenskih jasi kakšna slovenska družina oz. družina, kjer je en pripadnik slovenske narodne skupnosti.

Ljubljana / Ob 20-letnici samostojne Slovenije Dobrodošli doma!

Ob praznovanju dvajsete obletnice slovenske samostojnosti je

Roberta Dapita in film Alvara Petriciga. Kljub zelo dobri ponudbi je bil obisk filmov žal

društvi: KD Sabotin iz Štmavra in PD Rupa-Peč. Na stojnici sta društvi prikazala

PD Rupa-Peč in KD Sabotin

bila ena od prireditev namenjena tudi vsem Slovincem, ki živijo izven slovenskih meja. V petek, 1. julija, so center Ljubljane napolnile stojnice zamejskih in izseljenjskih društev in ustanov, ki so prikazale svoje delovanje. Na različnih prizoriščih v slovenski prestolnici so nastopili tudi zbori, gledališke skupine in drugi glasbeni ustvarjalci. Na prireditvi se je predstavil goriški Kinoatelj, ki je na Stritarjevi ulici v Trubarjevi hiši literature predvajal filme, ki sta jih posneli Nadja Velušček in Anja Medved, ter film

skromen. Iz Goriške sta se s skupno stojnico predstavili le dve

ličnih pustnih sprevodov, na katerih sodelujejo že več let; razstavili so tudi glinene pro-

Dogajanje pred magistratom

Ministra Boštjan Žekš in Patrick Vlačič

totipe pustnih vozov. K stojnici so vabili leseni smeroka-

MoPZ Štmaver

zi, na katerih so bile izobešene fotografije iz Štmavra in Rupa-Peči. Obisk stojnic in nastopov sicer ni bil slab, čeprav so morda

Pahor, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš in minister za promet Patrick Vlačič. Moški pevski zbor Štmaver, ki deluje v vaškem društvu, je zvečer nastopil pri Trubarjevem antikvariatu na Ribjem trgu. Pod vodstvom Nadje Kovic se je predstavil s kratkim programom, ki je vseboval različne slovenske pesmi. Po-

Slovenec sprehodil po ljubljanskih ulicah, je lahko izvedel marsikaj o Slovincih, ki živijo v izseljenstvu. Človeku, ki pozna območje od Milj do Trbiža, torej naše zamejstvo, pa je bilo takoj jasno, da je bila bogata slovenska prisotnost na italijanskih tleh v Ljubljani predstavljena res bežno in pomanjkljivo.

Bee

Zanimivo odkritje leonardista Vezzosi Obrambni načrti L. da Vincija v Posočju

Lastnik prenovljenega gradu Fala Milan Slavič je konec maja imel v gosteh svetovno priznanega poznavalca življenja in dela Leo-

stajajo dokumenti, ki kažejo, da je bil Leonardo da Vinci marca leta 1500 v Benetkah. Beneška Republika mu je naročila, naj pripravi načrt za obrambo republike pred vpadi turške vojske. Zato se je odpravil v Gradišče in v Gorico k reki Soči, ki teče delno po slovenskem in delno po italijanskem ozemlju, ter k reki Vipavi, njenemu pritoku, ki izvira in teče po ozemlju današnje Slovenije, v Sočo pa se izliva pri Sovodnjah. Leonardo da Vinci je raziskal in preučil območje, opazoval je tok obeh rek, izračunal višino naraslih voda in bregov ter zbiral izkušnje tamkajšnjih prebivalcev, ki jih je prav tako preučeval. Ni le izdelal obrambni načrt, ki naj bi z zalitjem doline oz. jezovi ustavil pohod sovražnih Turkov, temveč je tudi naročil, kot beremo v njegovih zapisih, izdelavo "prestavljive pregrade", ki jo še omenja okoli leta 1517 v Franciji, ko je tam preživljal svoja zadnja leta življenja. Vezzosi je predstavil del dokumenta oz. skice, na kateri je med drugim predviden "most pri Gorici" in "spodaj reka Vipava". Povedal je,

da je da Vinci ugotovil, da so tamkajšnji ljudje sposobni po njegovih načrtih v hitrem času narediti obrambni sistem pred turškimi vpadi. Omenil je tudi drugi dokument iz istega časa, v katerem je načrtoval premično artilerijsko obrambo na tem območju.

Alessandro Vezzosi je avtor številnih knjig, med drugim tudi soavtor prestižne monografije Neskončni Leonardo (v originalu Leonardo infinito), ki bo v jeseni izšla pri založbi Mladinska knjiga v nakladi 500 izvodov, skupna svetovna naklada pa je 5000 izvodov.

Poslušajmo ... z branjem

Zucchero - Chocabeck (Universal, 2010)

Bralci Novega glasa bomo lahko od tega tedna naprej deležni svežih, mikavnih in zanimivih predlogov iz sveta glasbe v novi rubriki, namenjeni odprtim ušesom. V bralni poslušalnici vam bom s svojih knjižnih polic in iz glasbenega omrežja ponujal zvočne izdelke izmenično slovenskih in tujih ustvarjalcev brez žanrskih in stilnih omejitev. Rdeča nič naših tedenskih srečanj pa bo vsekakor dobra glasba, taka zanimiva, izpovedna, nadpovprečna, da bomo lahko trenirali zvočne čutnice in gojili široko glasbeno razgledanost, ki je znak odprtega duha. Toliko za nujen uvod, sedaj pa k prvi plošči. Zucchero "Sugar" Fornaciari je vrhunski italijanski glasbenik in umetnik, ki je novembra lani izdal svoj enaindvajseti plošček po vrsti. Chocabeck ponuja enajst novih skladb, a ni samo še ena alineja v njegovi veleuspešni tridesetletni biografiji. Chocabeck, ki v emilijskem dialektu pomeni tlesk ptičjega kljuna, kar pomeni, da pri hiši ni bilo nič za pod zob, je intimna, čustvena, nostalgčna zgodba. Z njo Zucchero ustvari zvok nedelje v rodni vasi Roncesci, ki je pravzaprav simbol nedelje na vasi v vsakem izmed nas. Chocabeck ni samo glasbeni "concept" album, je zvočna slika, s katero se "Sladkor" v zahvalo vrača k svojim koreninam, k pozabljenim sončnim vzhodom, h klicu zvonov k maši, družinskim srečanjem za nedeljsko mizo, mirnim klepetom sovaščanov v senci. Skratka k stvarim, na katere smo, kot kaže, zaradi našega frenetičnega vsakdana pozabili. Če Zucchera niste ujeli pred dnevi v ljubljanskih Križankah, mu boste lahko prisluhnili v četrtek, 7. junija, v Vili Manin v Passarianu. Prepričaj vas bo, da je zvok nedelje bogastvo, ki se mu ni vredno odpovedati.

Jernej Šček

Alessandro Vezzosi

narda da Vincija, Alessandra Vezzosi. Ta je razkril še neobjavljeno vest, da je da Vinci obiskal in preučil današnje obmejno območje med Italijo in Slovenijo ob rekah Soča in Vipava ter pripravil načrt za obrambo Benetke pred Turki. Leonardist Alessandro Vezzosi je v predavanju v prenovljenem gradu Fala blizu Maribora povedal, da je svetovno znani genij Leonardo da Vinci obiskal kraje in ljudi v Posočju. Ob-

prav tako preučeval. Ni le izdelal obrambni načrt, ki naj bi z zalitjem doline oz. jezovi ustavil pohod sovražnih Turkov, temveč je tudi naročil, kot beremo v njegovih zapisih, izdelavo "prestavljive pregrade", ki jo še omenja okoli leta 1517 v Franciji, ko je tam preživljal svoja zadnja leta življenja. Vezzosi je predstavil del dokumenta oz. skice, na kateri je med drugim predviden "most pri Gorici" in "spodaj reka Vipava". Povedal je,

Lepo vabljeni na letošnjo Drago mladih!

Kaj pa je Draga mladih?

Draga mladih je druženje mladih Slovencev iz zamejstva, zdomstva in Slovenije ter srečanje z osebnostmi, ki oblikujejo naš narod. Skupno razmišljanje o prihodnosti slovenskega naroda na forumu, ki je odprt, svoboden in vsakomur dopušča izražanje lastnega mnenja. Na Dragi se ustvarijo prijateljstva, ki ostanejo v času in ki gredo preko zemljepisnih in miselnih meja. Tematika letošnje Drage mladih je "Slovenija včeraj, danes, jutri" in bo potekala v sproščenem poletnem vzdušju v mestu Ljubljana.

Program letošnje Drage mladih

Petek, 8. julija 2011

11.00 - Novinarska konferenca v prostorih Zavoda Socialne akademije v Ljubljani
18.00 Prihod in registracija udeležencev v prostorih Zavoda sv. Ignacija v Ljubljani
18.00 - 18.15 Pozdrav gostitelja
18.15 - 19.00 Popoldan s častnim gostom Borisom Pahorjem
20.00 Večerja
21.00 Spoznavni večer
Sobota, 9. julija 2011
08.00 - 09.00 Zajtrk
10.00 Okrogla miza: Čutim Slovenijo?
dr. Andrej Fink (politolog)
dr. Igor Škamperte (sociolog)
dr. Igor Grdina (zgodovinar)
dr. Brane Senegačnik (pesnik)
12.00 - 13.00 Kosilo
14.00 - 18.00 Delavnice
novinarska delavnica (Backpack Journalism)
umetniška delavnica (Stop motion)
športna delavnica
glasbena delavnica Pushlushtae
19.30 Večerja
21.00 Izlet z ladjico in večerni program
Nedelja, 10. julija 2011
08.00 - 09.00 Zajtrk
09.00 Sv. maša pri sv. Jožefu (dr. Robin Schweiger)
10.00 Okrogla miza: Slovenija jutri?
dr. Bernard Nežmah (publicist)
dr. Matej Avbelj (pravnik)
mag. Klemen Žumer (strokovnjak za mednarodne odnose)
12.00 - zaključek Drage mladih

Prijavite se na spletni strani <http://www.dragamladih.org/>
Več tudi na <http://www.facebook.com/event.php?eid=202583606439342>, <http://www.facebook.com/group.php?gid=121169845516>

Minister dr. Žekš in DS dr. Jesih Predstavila sta dosedanje delo urada

Na novinarski konferenci 20. junija 2011 sta ministru za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš in državni sekretar dr. Boris Jesih zbranim novinarjem predstavila delo urada v dosedanjem mandatu in predstavila načrte za v prihodnje.

Minister Žekš je najprej prikazal položaj slovenske manjšine v sosednjih državah in pri tem poudaril, "da kompromisna rešitev, ki je bila sprejeta na avstrijskem Koroškem, ni zmaga nobenega, pač pa je prvi korak v

pravo smer". Podobno je poudaril uspehe v odnosih z Italijo in dejal, "da bo v kratkem ustanovljeno manjšinsko omizje pri italijanski vladi, prav tako pa je za naslednji dve leti rešeno vprašanje financiranja". Minister

Žekš se je dotaknil tudi vprašanja slovenske manjšine na Hrvaškem in Madžarskem in dejal, "da je izredno pozitivno, da je bila slovenska manjšina na Hrvaškem vključena v preambulo hrvaške ustave". Na Madžarskem je po letu dni prišlo do pomembnega premika, saj je po enoletnem premoru pred kratkim zasedala slovensko-madžarska mešana komisija, ki je sprejela priporočila za zagotavljanje pravic obeh manjšin, živečih v obeh državah.

Minister Žekš je na novinarski konferenci nadalje sporočil, da je pri položaju Slovencev v državah

nekdanje Jugoslavije zaslediti na predek. Tako je bila v Bosni in Hercegovini (BiH) ustanovljena Zveza slovenskih društev, ki po-

vezuje slovenska društva v BiH, slovenska društva so ustanovljena tudi v Črni gori in Srbiji. Sicer pa je urad tradicionalno ak-

tivno udeležen pri projektih, ki zadevajo poučevanje slovenščine za Slovence, živeče v zamejstvu in po svetu. Urad tako daje štipendije za udeležence poletnih jezikovnih šol v Sloveniji ter financira in soorganizira seminar za učitelje in učiteljice pouka slovenščine po svetu.

Poleg teh že utečenih nalog si je urad v času mandata ministra Žekša zadal tudi nekatere nove naloge. Kot ključno nalogo so na uradu opredelili povezo-

vanje slovenskih znanstvenikov, mladih ter gospodarstva. To so namreč področja, na katerih je možno doseči nove povezovalne učinke. Kot je na novinarski konferenci povedal minister Žekš, "so se tudi razmere po svetu spremenile in zato na Slovence v zamejstvu in po svetu ne smemo gledati zgolj v okviru oh-

ranjanja tradicije, folklornega izročila in peke potice". Najti moramo nove načine, kako povezati pol milijona Slovencev, živečih izven meja Slovenije, z matico. Urad je zato pripravil Strategijo sodelovanja med Republiko Slovenijo in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah na področju gospodarstva do leta 2020 ter Akcijski načrt sodelovanja s slovenskimi znanstveniki in z drugimi vrhunskimi strokovnjaki po svetu, preko katerih bo skušali doseči zgoraj omenjene cilje. Zagotovo rezultati na teh področjih ne bodo vidni takoj, ampak čez čas, ko pa bodo njihovi učinki toliko močnejši.

Ob 20. obletnici samostojnosti Slovenije bo urad 1. julija 2011 pozval Slovence po svetu in jih združil v središču Ljubljane na celodnevem dogodku "Dobrodošli doma". To je prvo skupno srečanje vseh Slovencev v Republiki Sloveniji in dan, ko se bodo Slovenci na skupnih nastopih združevali in predstavili medsebojno povezanost. Vse zbrane bodo na dogodku popeljali v kulinarčni, glasbeni in kulturni vsakdan njihove domovine.

Pahorjeva Nekropola je izšla še v ruskem prevodu

V Knjižnici tuje literature v Moskvi so v ponedeljek, 20. junija, predstavili ruski prevod romana Nekropola zamejskega pisatelja Borisa Pahorja. Predstavitev se je udeležil tudi Pahor, ki je povzel vsebino romana in ob tem izrazil željo, da bi mladi več brali o zgodovini. Prevod Nekropole je izšel v sodelovanju slovenske založbe UMco in ruske založbe Glasnost. Pahor je na predstavitvi spomnil, da je bil sam zaprt v štirih taboriščih, v Nekropoli pa je večinoma osvetlil dogajanje v taborišču Dora, o katerem se še danes zelo malo govori. To je bilo taborišče za politične zapornike in se je razlikovalo od taborišč, v katera so zapirali Jude. V Dori so ujetniki delali, dokler niso umrli od izčrpanosti. V Dori taborišču je po Pahorjevih besedah umrlo 20.000 ljudi.

Predstavitve knjige se je udeležilo tudi nekaj predstavnikov mednarodne organizacije nekdanjih mladoletnih ujetnikov fašizma Otroci. Ti so Pahorju ob koncu predstavitve izročili diplomu za njegov izjemni prispevek in podporo žrtvam nacizma ter za ohranjanje spomina na žrtve 2. svetovne vojne. Po predstavitvi knjige so se zbrani z minuto molka poklonili žrtvam taborišč. Zasluge za prevod Nekropole v ruščino ima zlasti Društvo Franceta Prešerna iz Moskve. Kot so dejali na tiskovni konferenci, izid knjige nakazuje začetek velikega prevajalskega projekta slovenske književnosti v ruščino. Trpljenje primorskih Slovencev pod fašizmom in grozote nacističnih taborišč sta glavni temi Pahorjevih literarnih del, med katerimi je treba poleg Nekropole omeniti še zbirko novel Mesto v zalivu ter romane, kot sta Nomadi brez oaze in Spodaj s pomladjo. Pahor je s svojimi deli postal znan prej v tujini kot doma. Zanj se je med prvimi navdušila Francija, ki ga je leta 2007 odlikovala z redom viteza Legije časti, temu pa je sledila še vrsta nagrad. Pri pripravi predstavitve prevoda Nekropole v ruščino je sodelovalo tudi slovensko veleposlanstvo v Moskvi. Predstavitve je sodila v sklop dogodkov ob obeleževanju 20. obletnice samostojnosti Slovenije v Rusiji. Na veleposlanstvu so organizirali tudi sprejem ob slovenskem dnevu državnosti, ki se ga je Pahor udeležil kot častni gost.

Ob 25. (srebrni) obletnici Premskih srečanj Prem je vsekakor lep in vabljev!

Napol bridka konstatacija o praznovanju srečanja na - iz leta v leto lepšem - premskem gradu, ki ga je tudi letos organiziralo Združenje književnikov Primorske, tokrat menda - popravite me, če se motim - brez soudeležbe OI JSKD Ilirska Bistrica. Tja od 13. zgodnje popoldanske ure do večera, katerega pa so primorski književniki kar masovno sabotirali, nekateri, bolj redki, so na vsem lepem zboleli in se sklicevali na slabo počutje, drugi povabljevci pa ni-

so kar demonstrativno prišli - brez vsakega izgovora, odeli so se v zgovorni molk. Prišla je le peščica nadepolnih "minornih" peres in zasanjanih "zgubašev", v to drugo kategorijo spadam jaz. Bilo nas je še manjša peščica kot druga... nesrebrna leta. Praznina je prav bodla v oči. Še slepec bi jo občutil in otipal. Poraz na celi črti. A mi, zadnji Mohikanci, ki se ne vdamo, smo se imeli vseeno lepo, ob tovariški asistenci še vedno zvestih krajanov, ki tudi pesnijo in pišejo zgodbe ali jih

vsaj radi poslušajo. Naj svojo napol bridko misel sklenem malce bolj optimistično.

Oglejte si pozornost razglednic premškega ljubitelja fotografije in pisca Jožka Steguja in boste verjeli tudi meni: Tudi brez primorskih književnikov - SABOTERJEV SAMIH SEBE - je Prem lep in vabljev. Preživeli smo prav čudovito sončno nedeljsko popoldne v družbi narave v razcvetju, zelenja, petja, sproščenih pogovorov, poezije

in proze in silno prisrčnih ljudi. Nasvidenje Prem prihodnje leto! S književniki (v živahni

PREM, 26. junij 2011

gneči) ali čisto brez njih in brez drenchanja!

Jolka Milič

Ob 20. obletnici samostojne Slovenije Poklon Francu Jezi

Šele zadnje čase začena tudi širša slovenska javnost v matici spoznavati življenje in delo časnika, publicista, pisatelja in prevajalca Franca Jeze (Spodnja Hajdina pri Ptuj 1916 - Trst 1984). Pričujoči zapis, ki ga objavlja tednik Novi glas, želi biti poklon njegovemu liku ob 20-letnici samostojnosti Republike Slovenije in 95-letnici njegovega rojstva.

Jeza je osnovnošolsko izobrazbo opravil v domačem kraju, po maturi na ptujski gimnaziji je odšel v Ljubljano študirat pravo, študija pa zaradi izbruha vojne ni mogel dokončati. V študentskih letih se je z bratom Maksom pridružil gibanju Kocbekovih zarjancov in kot krščanski socialist l. 1941 vstopil v Osvobodilno fronto. Večino vojne je preživel daleč od slovenskih tal, saj je bil najprej interniran v Volterra, po kapitulaciji Italije in vrnitvi v domovino pa so ga nacistične zasedbene oblasti deportirale v taborišči Dachau in Überlingen. Po koncu druge svetovne vojne se je v Sloveniji zaposlil kot časnikar pri Slovenskem poroč-

valcu, ker pa je bil nad povojnim stanjem v domovini razočaran (ponovna restavracija jugoslovanske države in ponovna uvedba nedemokratskega režima), se je leta 1948 odločil za emigracijo. Državno mejo je prečkal med Posočjem in Benečijo, nekaj časa je nato kot razseljena oseba preživel v begunskih taboriščih po Italiji, dokončno pa se je v petdesetih letih ustalil v Trstu, kjer je ostal do svoje smrti. Tu je bil v času zavezniške vojaške uprave zaposlen kot časnikar pri tiskovni agenciji AIS, po prihodu Italije pa je izgubil stalno službo in vse do smrti deloval kot honorarni sodelavec Radia Trst A in tednika Novi list.

V mladih letih se je Jeza začel literarno preizkušati predvsem na pesniškem področju. V tridesetih letih je namreč v revijah Prekmurec in Mlada setev izšla kopica njegovih pesmi, iz tega časa pa je mogoče najti tudi kak njegov prozni zapis. V drugi polovici štridesetih let je založba Mladinska knjiga izdala njegove prevode makedonskih povesti. Svoje politične zapise pa je Jeza začel objavljati po ustaliti v Tr-

stu. Njegov "politični prvenec" sestavljajo spisi z naslovom *Sodobna slovenska problematika*, ki so izšli med letoma 1951 in 1953 v reviji *Stvarnost* oziroma zbornikih *Stvarnost in svoboda*, ki so jih v Trstu izdajali Franc Jeza, Jože Peterlin in Vinko Beličič. Jeza pa ni pisal samo o slovenski oz. jugoslovanski politiki, saj je v zborniku Tokovi, ki ga je izdal pisatelj Boris Pahor s še nekaterimi drugimi sodelavci v drugi polovici petdesetih let, razpravjal tudi o problematikah madžarskega naroda, ki je tedaj komaj izšel iz neposrednega upora proti sovjetski okupaciji in neuspelega poskusa demokratizacije države. Nekoliko bolj gospodarsko je obarvana njegova monografija z naslovom *Nova tlaka slovenskega naroda*, študija o gospodarskem izkoriščanju Slovenije v Jugoslaviji, ki jo je Jeza v samozaložbi objavil leta 1959. V delu, ki obsega nekaj manj kot stodvajset strani, je v štiriindvajsetih poglavjih na podlagi podatkov in poročil iz tedanjih slovenskih režimskih medijev izraču-

nal, koliko Slovenija letno izgubi zaradi prisilnega izvoza v druge jugoslovanske republike in kako se posledično zaradi tega znižujeta tudi družbena in kulturna raven Slovencev.

V prvi polovici štedesetih let je Franc Jeza v Trstu okrog sebe skušal zbrati skupino ljudi, ki bi tudi stvarno agitali za samostojno Slovenijo. V ta namen je ustanovil *Akcijski odbor za neodvisno Slovenijo*, katerega poveljniška naloga je bilo zatikanje letakov za brisalce šip jugoslovanskih avtomobilov s slovensko registracijo, ki so bili v tistem času parkirani na tržaških ulicah. Javno in osebno je Jeza prvič spregovoril o potrebi po slovenski državi na študijskih dneh Draga leta 1969. V svojem posegu se je Jeza tedaj stalno skliceval na potrebo po prepoznavnosti Slovenije v Evropi in svetu. Javni poseg v Dragi mu je dal novega zagona za nova politična razmišljanja, ki so v naslednjem poldrugem desetletju izšla predvsem v argentinski *Smeri v slovensko državo* in kanadski *Slovenski državi*. V svojih zapisih se je Franc Jeza lotil analize političnega delovanja slovenske emigracije, gospodarskega položaja v Jugoslaviji in Sloveniji, Titovega osebnega kulta itn. Malo pred smrtjo je svoje politično delo zaokrožil v petih zbornikih raznobarnih platnic, ki so v Trstu prav tako kot Nova tlaka slovenskega naroda izšli v samozaložbi, in sicer med letoma 1978 in 1983. Pet zbornikov z naslovi *Alternativa*, *Iniciativa*, *Demokracija*, *Akcija in Neodvisna Slovenija* je pravzaprav Jezova politična oporoka, saj ga je smrt pokosila le malo po izidu *Neodvisne Slove-*

nije. Jezova daljnovidnost se izraža predvsem v dejstvu, da je znal z največjo natančnostjo (z izjemo slovenskega plebiscita iz decembra 1990) predvideti naslednje dogodke, ki so nato tudi pripeljali do samostojnosti Slovenije: Titova smrt, postopna demokratizacija, ustanovitev družbenih gibanj in političnih strank, demokratične volitve ter razglasitev neodvisnosti. Temeljne postavke za ureditev

slovenske države je Jeza objavil v svojem zadnjem zborniku *Neodvisna Slovenija* na straneh 8-18. Zanimivo je, da je Jeza že tedaj načrtoval ustanovitev slovenskih avtonomnih dežel, nekakšnih regij, okrog katerih se še danes slovenska politika ne more zediniti. V omenjenem zapisu je mogoče najti še druge Jezove zamisli o odnosu prihodnje slovenske države do Evropske skupnosti, svetovnih problemov, rodnosti, univerze v Kopru, zdravstva itn.

Iz Jezove literature naj omenimo še nekaj njegovih romanov, denimo *Smrt v pomladi*, ki je v podlistku izhajal v tedniku Novi list, *Moč ljubezni*, ki je postavljen v čas naselitve Slovencev na današnje narodnostno ozemlje, zbirko fantastične proze *Nevidna meja*, za katero je leta 1981 prejel literarno

nagrado Vstajenje. Po njegovi smrti je Goriška Mohorjeva družba v monografiji objavila njegove *Spomine iz taborišča*, ki so prav tako v podlistku izhajali v tedniku Novi list. Nekoliko manj posrečena je njegova Studija o skandinavskem izvoru Slovencev, ki je že v času izida doživela veliko odklonilnih kritik. Na gledališkem področju se je Jeza uveljavil predvsem kot pisec radijskih iger, za svoje delo *Zadeva je končana* je namreč prejel tudi nagrado Radijskega odra.

O Francu Jezi so po njegovi smrti spregovorili leta 1994 na simpoziju v prireditvi Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček in Društva slovenskih izobražencev. Tedaj je nastal zbornik simpozija, v katerem je izšla tudi Jezova bibliografija. O Francu Jezi je pisal Boris Pahor v zborniku *Kultura in politika* iz leta 2007. Že prej omenjena Jezova bibliografija Jakoba Emeršiča pa je bila podlaga za izdajo zbirke njegove kratke proze z naslovom *Zakasnela pomlad in druge kratke zgodbe* (Hajdina 2009), ki jo je uredila prof. Vojka Havlas, ter njegovega zbranega političnega dela, ki ga bo predvidoma v začetku naslednjega leta objavila ena od osrednjih slovenskih založb, Slovenska matica.

Primož Sturman

Dežela / Proračunski rebalans

Do konca julija se bodo deželni svetniki FJK ukvarjali s sprejemanjem proračunskega rebalansa, ki je letos vreden skoraj dvesto milijonov evrov. Večina te vsote je že porazdeljena med obveznimi in v naprej določenimi postavkami in jih je Tondov odbor v glavnem zakoličil. "Računamo pa, da bo o približno 20 milijonih evrov odločil deželni svet in v tem smislu se bo čez teden dni začelo delo v pristojnih komisijah", sporoča deželni svetnik Igor Gabrovec.

"Že v prvem osnutku deželnega rebalansa sta zapisani dve postavki, ki neposredno zadevata Slovence, in sicer dodatek v višini 160.000 evrov Slovenskemu stalnemu gledališču in prav tako dodatek v višini 50.000 evrov obema krovovima organizacijama, ki uravnoveša decembra prikrašani prispevek za delovanje. Še vedno pa ni nobene sledi ponovnega financiranja deželnega sklada za slovensko narodno skupnost, ki je nastal (in bil financiran) z deželnim zakonom leta 2007, a že nekaj let beleži čisto ničlo". Odrpta ostajajo še številna druga poglavja. V ponedeljek, 4. julija, je v prostorih deželnega sveta na pobudo deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca bilo srečanje (drugo o tej temi) med predstavniki kmetijskih stanovskih organizacij Kmečke zveze, Zveze neposrednih obdelovalcev Coldiretti in deželnimi svetniki večine in opozicije, ki so bili izvoljeni na Tržaškem. Izhodiščna tema soočenja je t. i. "Protokol o Proseku", ki ga je poleg italijanskega ministrstva za kmetijstvo, kmečkih stanovskih organizacij in vinskega konzorcija podpisala tudi Dežela FJK. "Uresničevanje sporazuma je, kot pričakovano, zelo počasno in v znamenju vsemogočih izgovorjanj in odlašanj, kar kliče po bolj odločnem prijemu. Drugače tvegamo, da bo sporazum z vsemi obljubami in obvezami vred tonil v pozabo, tako, kot se je že zgodilo za marsikatero obvezo do našega območja", poudarja deželni svetnik Gabrovec.

Deželni rebalans bo moral nakazati sveža sredstva za zagon gospodarskih dejavnosti (kmetijstvo, industrija, obrtništvo), brez katerih ne bo trajnih rešitev socialne stiske, ki jo še vedno in pravzaprav vse bolj občuti tudi naša dežela. "Zgovoren je podatek, da je preko 40 tisoč družin obtičalo na pragu revščine. Če upoštevamo, da sestavljajo družino v povprečju po trije člani, potem je na dlani podatek, da približno deset odstotkov deželne populacije hudo občuti socialno stisko", je še povedal Gabrovec.

Naš dragi sodelavec **JERNEJ ŠČEK**

je na Fakulteti za humanistične študije

Univerze na Primorskem diplomiral

iz kulturnih ved in antropologije.

Za lep študijski dosežek mu iz srca čestitamo

in mu želimo še naprej uspešno

življenjsko in poklicno pot!

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Trgovina s prehranskimi dopolnili,
olji in kozmetičnimi izdelki

Viva
(Vida Legiša)

vabi na uradno otvoritev prostorov,

ki bo jutri, 8. julija,
ob 19.30, v Sesljanu, 54/D

(ob trgovini koles Motorbike,
blizu hotela Ai sette nani).

Ob 18. uri bosta Irma in Igor Ogorevc
v dvorani kulturnega doma Igo Gruđen v Nabrežini
predstavila trgovino in izdelke Planet zdravja.
Toplo vabljeni.

REPEN Galerija Kraške hiše

Razstava Marka Lupinca

Kraška ohcet vzbuja v našem narodnem tkivu posebno občutke, ki najbrž temeljijo predvsem na ohranjanju nekdanjega krajevnega izročila in kulture. Tradicionalno dogajanje v Repnu, ki bo letos poleti ponovno zaživelo, pa lahko postane iztočnica tudi za poseben umetniški utrinek, kar so obiskovalci galerije Kraške hiše osrčja Kraške ohceti - lahko spoznali v petek, 1. julija, na posebni fotografski razstavi Marka Lupinca z naslovom Ta lepša!

Večer na borjaču repenskega muzeja, ki je bil nabit poln, je bil namreč prav kraško obarvan. Za praznično vzdušje je uvodoma poskrbela skupina Ano ur'co al' pej dvej, ki je občinstvu predstavila kar nekaj pesmi svojega deleznega repertoarja. Predsednik Zadruga Naš Kras Edi Kraus je na-

to predstavil umetnika Marka Lupinca. Kraus se je v nagovoru tudi zahvalil gospe Luciji Malan, ki je muzeju poklonila narodno nošo iz svoje družinske zapuščine: dragoceno dediščino je s svojo večšo roko restavriral Franka Slavec.

O Marku Lupincu in njegovi postavitvi je spregovoril Rafko Dolhar, ki je poudaril nadvse presenetljivo in doslej najbrž še nepoznano tehniko, ki jo je umetnik uporabil pri sestavi del. Gre namreč za mešanico fotografskih in računalniških primesi, ki izbrano podobo - zlasti ženo v kraški noši - odtegnejo golemu fotografskemu spektru in jo vstavijo v nekoliko bolj oddaljeno, sicer umetniško umeščeno perspektivo. "Osnova Lupinčevih podob je dobesedno črno-bela, kajti manjkajo za fotografijo zna-

5. izvedba Vitovska in morje

Velik uspeh za
promocijo Krasa

Devinski grad in domačija Hrovatinovih pri Briščikih sta bila v petek, 17. junija, prizorišče letošnje 5. izvedbe prireditve Vitovska in morje, na kateri se je predstavilo 21 vinarjev tržaškega, goriškega in matičnega slovenskega Krasa, ob njih še 23 gostincev in kuharskih mojstrov s tega področja. Gre namreč za pobudo, ki je dejansko namenjena promociji kraškega vina in dobrot.

Prireditve v organizaciji konzorcija vin za zaščito kontroliranega porekla Kras in ob pomoči deželne ustanove za razvoj podeželja ERSa, Tržaške tržovinske zbornice in občine Devin-Nabrežina ter pod pokroviteljstvom deželne turistične agencije in tržaške pokrajine je tudi tokrat naletela na izreden odziv. Že predstavitev letošnje izvedbe širokemu krogu časnika je pokazala, da je glas o vitovski segel daleč preko kraških mej. Časnikarji so se v jutranjih urah zbrali na domačiji

pri znanem umetniku in kamnarskem mojstru Pavlu Hrovatinu pri Briščikih, pred čigar rojstnim domom rase 113 let stara vitovska, da bi tako poudarili avtonomnost te trte in njeno povezanost s kraškim kamnitim okoljem. Prišli so namreč enologi in časnika krajevni medijev iz raznih krajev Italije, Avstrije, Nemčije, Slovenije in tudi novinarica Faith Willinger, ki se je rodila v ZDA, ki že dolgo let živi v Toskani in je v svetovnem merilu 'pojem' časnika, vezanega na kulinariko in enologijo. Med zbiranjem je posijalo sonce, da je lahko odgovorna za stike z javnostjo tega dogodka Aurora Endrici pod stoletno trto vsebinsko razčlenila 5. izvedbo vitovske in morja, prepuštila besedo nekaterim prisotnim vinogradnikom in tudi predsedniku konzorcija vin Kras Sandiju Škerku. On je podčrtal,

da je to zelo pomembna prireditve, ker povezuje vinogradnike z gostinci in stvarno dokazuje, da je Kras enoten kulturni in zemljepisni prostor, ki ga je treba skupno predstavljati na turističnem trgu.

Popoldne se je dogajanje preselilo na slikovito prizorišče Devinskega gradu, kjer je bil najprej na sporedu zanimiv posvet o Krasu in vitovski, na katerem je prišla do izraza zlasti tesna vez med to edinstveno sorto in zemljo, na kateri uspeva. Govorniki na sim-

poziju, ki ga je moderirala že omenjena Aurora Endrici, so z deželnim predsednikom Erse Mirkom Bellinjem na čelu poudarili prav značilnosti kraške zemlje in vloge vinogradnikov, ki znajo krepko strukturo vitovske kar najbolj izraziti in predstaviti. Dragocene značilnosti te avtohtone bele sorte je poudaril

tudi agronom Claudio Fabbro. Na potrebo po izvažanju vitovske po Italiji in v tujino, čeprav v majhnih količinah, pa je na dokaj romantičen način opozoril znani televizijski obraz, somelje Alessandro Scorsone, ki občuduje uigrano ekipo vinogradnikov, pridelovalcev vitovske.

Vinogradniki se zavedajo vloge, ki jo imajo gostinci pri uveljavljanju vina, zato so si omislili podelitev naslova viteza vitovske, ki je letos šla Brunu Vesnaverju in njegovi restavraciji Antica Ghiacceretta iz Trsta. Ta je v zahvali povedal, da si sedaj ne more predstavljati, da bi v Trstu restavracija, ki nekaj da nase, na svoji vinski ponudbi ne imela tudi vitovske. Povedal pa je tudi, da je pred dvajsetimi leti imel z gosti težave, ker so Kantejeva vina imela nalepko v slovensščini.

Širše občinstvo je prišlo na svoj račun pod večer, ki je bil sicer hladen, a jasen, z bogato degustacijo jedi 23 deželnih gostiln restavracij in predstavljenih vzorcev vitovske pridelovalcev z italijanskega in slovenskega Krasa, ki so svojo ponudbo razporedili po stojnicah v samem gradu in cvetočem grajskem parku.

SV. IVAN Tridnevno srečanje v nekdanji umobolnici

Skupščina po Basaglievem zgledu

Tridnevno vsedržavno srečanje združenj, ki se ukvarjajo z osebami z duševnimi težavami, je bilo prejšnji teden v Kulturnem parku pri Sv. Ivanu že drugo leto zapored. Potekalo je pod geslom *Impazzire si puo' / Viaggio nelle possibilita' delle guarigioni - Znoreti je mogoče / Popotovanje v možnosti ozdravljenja* in potrdilo najzlahtnejšo vlogo, ki jo je naše mesto znalo izraziti na tem zdravstvenem področju v zadnjih desetletjih. Nedvomno ima Trst dolgo tradicijo na psihiatričnem področju. Ime Franca Basaglia, ki je s svojim pionirskim pristopom najprej v Gorici, nato v Trstu postal v mednarodnem merilu pravi pojem stroke, in njegova dediščina sta še danes bogastvo, na katerega ne smemo pozabiti: njemu namreč pripada dediščina sosledja dogodkov, ki so leta 1978 privedli do izglasovanja zakona št. 180. S to določbo umobolnice niso bile več prostor nečloveškega ravnanja s pacienti, temveč so končno postale okolje spoštivega soočanja s pacienti z duševnimi boleznimi. Pred to nevarnostjo je namreč

svaril sedanji odgovorni okrožja umskega zdravljenja Beppe Dell'Acqua, ko je pred nabito polnim gledališčem sredi svetoivanskega parka uradno odprl prvo od starih javnih skupščin, ki so tvorile osrčje pestrega tridnevnega dogajanja. "Zaskrbljeno ugotavljamo, kako se množijo zdravstvene politike na umskem področju, ki skušajo urine kazalce pomakniti nazaj v čas, v čas, ko Basagliev nauk še ni imel izoblikovane podlage", je dejal Dell'Acqua. Zopet se uveljavlja farmakološki pristop, ki ne rešuje problemov bolnikov, ampak le uničuje njihov notranji svet. Taka splošna nazadnjaška usmeritev se polagoma širi tudi v dežele, ki jih je moderna psihiatrična stroka imela za 'napredne': "Mednje žal sodi tudi dežela Furlanija Julijska krajina", je grenko pripomnil Dell'Acqua, ki pa je ob pogledu na množico operaterjev na področju duševno bolnih oseb, gostov svetoivanskega parka, tržaških intelektualcev, prijateljev in drugih kategorij nakazal smernice, po katerih naj bi skupščine potekale. Zgled srečanj so bile koordinate skupnega so-

očanja, ki ga je Basaglia svojčas uvedel med svojim delovanjem v Gorici. "To je bil pravi mejnik v psihiatriji, saj je bila umsko bolnim osebami vrnjena možnost besede, replike, ki jim jo je dotodanji sistem odjemal. Pacienti so končno lahko na svoj način izrazili svoje želje, čustva in potrebe".

Na skupščinah so izvedenci na tem področju, bolniki sami in osebe, ki so prebrodile težavno usodo z neposrednimi pričevanji v dialogem okolju, analizirali različne vidike predstavljenih tematik. V petek, 24. junija, je bil med drugim govor o nezastihanih razlikah v storitvah posameznih dežel na področju duševno prizadetih kljub poenotenim zakonskim predpisom. Dan prej so na popoldanski skupščini predstavili etično listino, namenjeno medijskim operaterjem, s katero naj bi se novinarji obvezali, da bi v poročanju o dogodkih z duševno bolnimi osebami uporabljali spoštive izraze, saj je vsak bolnik sočasno tudi oseba-posameznik-državljan. Na jutranjem srečanju je bil govor o prednosti, ki ga z gospodarskega vidika ima vključitev duševno bol-

nih oseb v družbeno tkivo. Izvedenci na socialnem področju so razmišljali, zakaj se raje daje prednost kratkovidni podporni politiki, ne pa daljnoročnim vidikom, po katerih bi duševni bolniki postali kamenček v mozaiku vsakdana vseh. Govorniki na prvi skupščini, ki je bila v sredo, 22. junija, so izhajali iz vabila Beppeja Dell'Acqua, ki je svaril pred samoto, ki jo bolniki sami in operaterji na tem področju vsak dan čedalje bolj občutijo. Govor je bil tako o osebnih izkušnjah, o pomenu besede, replike, ki jim jo je dotodanji sistem odjemal. Pacienti so končno lahko na svoj način izrazili svoje želje, čustva in potrebe". Na skupščinah so izvedenci na tem področju, bolniki sami in osebe, ki so prebrodile težavno usodo z neposrednimi pričevanji v dialogem okolju, analizirali različne vidike predstavljenih tematik. V petek, 24. junija, je bil med drugim govor o nezastihanih razlikah v storitvah posameznih dežel na področju duševno prizadetih kljub poenotenim zakonskim predpisom. Dan prej so na popoldanski skupščini predstavili etično listino, namenjeno medijskim operaterjem, s katero naj bi se novinarji obvezali, da bi v poročanju o dogodkih z duševno bolnimi osebami uporabljali spoštive izraze, saj je vsak bolnik sočasno tudi oseba-posameznik-državljan. Na jutranjem srečanju je bil govor o prednosti, ki ga z gospodarskega vidika ima vključitev duševno bol-

IG

Foto IG

čilne sive nianse, Marko pa jim je ob odsotnosti sivih tonov vdahnil dušo, zamisel, z barvnim madežem, ki naredi podobo enkratno, svojevrstno. Naj bo rdeč nagelj ali čaša rujnega vina ali naglavna ruta: barvni madež je vabilo, da na podobi ustaviš svoj pogled. V tem je njegov umetniški prijem", je dejal Rafko Dolhar, ki je spregovoril tudi o svojstvenem pristopu, ki ga Lupinca ima do subjektov: "Da je

Marku najbolj pomembno bistvo podobe, je razvidno tudi iz tega, da je večina oseb posnetih s hrbtne strani. Obrazov skoraj ni, zato te barvna poanta toliko bolj pritegne. Lupinčeve podobe so podane v tako bistvenih

potezah, da spominjajo na lesoreze". Likovnik Edi Žerjal pa je po bližje analiziral Lupinčevu tehniko, ki temelji na t. i. solarizaciji, "s to umetnik odstrani določene barvne odtenke v prid nekaterim. Kljub temu da so na tak način poudarjeni le določeni detajli noše, celotna podoba pridobi svoj čar. Narodne noše so del naše dediščine in identitete, so ikone naše preteklosti; Lupinčeve fotografije pa so prav zaradi spojitve fotografije in sodobnih umetniških oprijemov ikone našega časa".

Marka Lupinca se je s pristranim nagovorom in interpretiranjem lastne narečne poezije o Kraški ohceti spomnil še

prijatelj Aleksij Pregarc. Skupina Ano ur'co al' pej dvej je to poezijo predstavila občinstvu v pevsko instrumentalni varianti.

Za komentar razstavljenih del smo vprašali tudi umetnika samega. "Izkušnja v oblikovanju fotografskih posnetkov sem si nabral v letih, ko sem prirejal in izdeloval razne umetnostne kataloge. Odkril sem, kako se fotografije lahko na svojstven način obdelujejo do take mere, da se na posled zdi prave grafike. Gre za dolg in zahteven postopek, končni rezultat je zanimiv zlasti zaradi odtenkov sive in črne barve. Dokaj delikaten je bil tiskalni postopek, saj sem nekatere primerke tiskal na moker papir s posebno mešanico pigmentov", nam je povedal Lupinca, ki je na Kraško ohcet zelo navezan. "Opažam, da narodne noše niso več le naše, slovenske noše, ampak so postale simbol naše zemlje: noša je prekoračila meje golega narodne pripadnosti in postala del ozemlja in njegove zgodovine".

IG

Knjižna novost

Rožmarin in roženkraut pri Sv. Ivanu

Sv. Ivan je bil v 19. stoletju samostojna slovenska vas na robu mesta. Razvoj Trsta je naselje urbanistično polagoma vključil v enotno mestno podobo, tako da je to področje postalo tržaška mestna četrt. Čeprav se je demografsko-etnični predznak Sv. Ivana spremenil, je pri njem še danes močno prisotna kulturna in jezikovna podlaga slovenske narodne skupnosti. Veliko zaslug, da se je slovenska beseda ohranila, imajo Sve-toivančani z bogatim kulturnim in verskim delovanjem in vztrajnim gojenjem narodne zavesti. Pred časom je izšla publikacija o Narodnem domu pri Sv. Ivanu, ki jo je uredila prof. Bogomila Kravos. Ta knjiga se pogloblja zlasti v posvetno delovanje tamkajšnjih Slovencev. Porodila se je potreba po neki drugi študiji, ki bi preteklost Sv. Ivana predstavila z drugačnega zornega kota, verskega, saj je bil ta vidik trdnost prisoten v čutenju prebivalcev tega mestnega predela.

Nastala je tako mikavna publikacija z naslovom Rožmarin in roženkraut – Versko življenje pri Sv. Ivanu v Trstu 1858 – 2010, ki jo je ob sodelovanju predsednice krajevnega društva Marij Kogoj, Katje Pasarit, uredila Neva Zahget. Knjigo, ki sta jo založila društvo Kogoj in založba Neothesis, so predstavili v prostorih Marijinega doma na ul. Brandesia pri Sv. Ivanu v soboto, 25. junija. Ob tej priložnosti so izzvenele zanimive besede, ki jih je uvodoma izrekel dolgoletni sve-toivanski kaplan g. Milan Nemač. "Že takoj ob svojem prihodu v ta kraj sem občutil veliko bogastvo na verskem področju, ki pa žal ni bilo primerno ovrednoteno", je dejal g. Nemač, ki si je v prvih letih svojega pastirskega dela prizadeval, da bi na podlagi različnih arhivskih virov rešil pozabe bogato versko zakladnico Sve-toivančanov. Žal pa je bilo delo preveč težavno zaradi skopega števila dokumentov, obenem je dušnopastirsko delo popolnoma prevzelo duhovnika. "Ideja pa je vedno tiela v meni, dokler se ni ob 150-letnici posvetitve naše cerkve porodil načrt o brošuri, ki bi

prikazala versko življenje pri Sv. Ivanu".

"Z duhovnikom g. Nemačem sva tedaj mislila na uvod, na nekaj podatkov o župnijski cerkvi in župniji sami ter na seznam duhovnikov, ki so službovali v tem mestnem okraju", je povedala Neva Zahget. Občin-

poezij domače pesnice Marije Mijot in iz spominov Vladimira Bartola dobili pravišnje mesto. Dragocena je bila pomoč, ki jo je urednica dobila na zgodovinskem odseku NŠK: zgodovinar Milan Pahor je namreč brošuri prispeval temeljito uvodno študijo o Sv. Ivanu.

Foto IG

stvu Marijinega doma je urednica zaupala, da je bilo težko ostati v mejah seznama, saj se je ob vsakem koraku pojavila kopica novih podatkov (med drugim tudi na podlagi časopisa Edinost), ki so zahtevali neko drugačno, bolj temeljito obravnavo. "Že sam seznam in življenjepis duhovnikov je odpiral vpogled v samo zgodovino Primorske od preloma stoletja do današnjih dni". Dušni pastirji so vsak na svoj način doprinesli veliko bogastvo, na katerem je rasla krajevna in tudi širša tržaško-slovenska verska skupnost. Na prelomu stoletja sta na pobudo takratnega sve-toivanskega župnika msgr. Trevena bila postavljena v cerkev kipa sv. Cirila in Metoda; pri sv. Ivanu je za nekaj časa služboval mladi Virgil Šček, v hudih časih fašistične diktature je bil zaslužen Hrvat g. Božo Milanović; Anton Čok in Franc Sila sta ustanovila Marijino društvo, v katero se je včlanilo več sto deklet, in zbirala sta sredstva za gospodarski Narodni dom; g. Lojze Zupančič je bil med pobudniki skavtskega gibanja na Traškem.

Vsebina knjige je tako rasla, manjkalo pa je zgodovinski okvir, znotraj katerega bi tudi krajši članki, odlomki iz narečnih

izredno bogato je bilo tudi fotografsko gradivo o verskem in posvetnem življenju v tem mestnem predelu, ki ga je Zahgetova v sodelovanju s Katjo Pasarit dobila v arhivu NŠK. "Knjiga je tako dobivala popolnejšo podobo, manjkalo pa je še nekaj. Občutila sem, da so bili zbrani podatki dokaj faktografskega značaja, manjkalo pa je živ utrip obdobja zlasti po drugi svetovni vojni". Pri Sv. Ivanu je namreč še veliko oseb, ki se spominjajo, kako je bilo v času po drugi svetovni vojni, kdo je pel pri cerkvenem

pevskem zboru, kdo so bili tisti, ki so se zbirali v starem Marijinem domu ali pri Marijini družbi. "Osmislila sem si tako 'zamaskirane' intervjuje ali pogovore, v katerih so domačini neposredno spregovorili o videzu kraja po vojni, o verskem življenju, o delovanju cerkvenega pevškega zbora". Na dan je tako prišlo mnogo zanimivih podatkov o skavtih in skavtskih taborih, o nošah, gledališki dejavnosti v starem Marijinem domu, o slikarju Tonetu Kralju, ki je poslal kapelo Šolskih sester na ul. Delle Doccie in o delovanju samih šolskih sester v Egiptu. Nastal je tako mozaik občutenih pričevanj, ki vliva brošuri življenjskost doživljanja in ljubezen domačinov do Sv. Ivana. "Upam, da ti razdelki dajejo brošuri prav poseben pomen, ki ga ni mogoče najti v arhivih. Obenem sva s Katjo fotografije izbrali izrecno na podlagi njihove povednosti", je dejala urednica, ki se je ob koncu zahvalila še sponzorjem projekta, in sicer Zadružni kraški banki, Slovenski prosveti in Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Kljub temu da izhaja knjiga iz točno določene vsebinske perspektive, velja poudariti, da se ob njenem branju odpira zastor nad celovito preteklostjo tega za Slovence pomembnega mestnega predela. Kot je poudaril g. Nemač, je bilo versko in kulturno življenje v njem vedno bogato. Nikoli pa ni bilo pretiranega antagonizma med verskim in prosvetno-kulturno-sportnim vidikom. "Vse se je prilagajalo drug drugemu. In to se k sreči pozna še danes"!

IG

Slovensko zdravniško društvo Strokovno in družabno srečanje

V petek, 10. junija 2011, so se v prostorih društvene gostilne na Proseku srečali člani Slovenskega zdravniškega društva na 163. stokovno-družabnem srečanju. Tokrat je predaval tržaški kolega, urolog dr. Diego Marega, vodja za izventelesno litotripsijo na urološki kliniki tržaške

bolnišnice na Katinari. Tema je bila Zdravljenje in preventiva kamnov v zgornjem urotaktu. Pojav ledvičnih kamnov je zelo pogost v razvitih državah in je vezan predvsem na nepravilno prehrano. Ljudje z ledvičnimi kamni imajo pogosto tudi druge težave, kot so debelost, povišan krvni

pritisk, sladkorno bolezen. Uživanje hiperbeljakovinske hrane in prevelike količine kuhinjske soli, ki jo vsebujejo mesni izdelki, povzročata, da se v urinu Ph zniža in ustvari pogoje za precipitacijo soli. Raziskave so pokazale, da paleolitska hrana, ki jo uživajo nekatera primitivna ljudstva, deluje nasprotno: alkalizira urin in dvigne vrednost Ph-ja do 9. Iz tega sledi, da če se hočemo izogniti ledvičnim kamnom, moramo omejiti uporabo mesa in soli in uživati več sadja in zelenjave ter piti več vode. Pri tem bi imeli korist

posamezniki in tudi skupnost oziroma zdravstvo, ker je odstranjevanje ledvičnih kamnov drago. Dr. Marega je razložil, kako delujejo izventelesni litotripteri - prvega so izdelali leta 1982. Ti so izpodrinili 'odprto' kirurgijo, ki se je danes poslužujejo le v posebnih primerih. Pokazal je videoposnetek svojih posegov in obrazložil posamezne primere. Ob koncu predavanja se je predsednik društva dr. Dolhar zahvalil predavatelju za jasen prikaz in lepo podajanje v slovenščini.

Marilka

Spomini na potovanje (1)

Skupina romarjev od Banov v Medžugorju

Breščina narava se je prebujala v lepem sončnem jutru, ko smo se napotili na romarsko pot v Medžugorje. Hitro je drsela pot mimo cvetočih travnikov in zelenih gozdov, s pesmijo in z molitvijo na ustnicah; odmev srca, polnega želja in upanja na zdravje. In že smo bili na mejnem prehodu Starod s Hrvaško. Pot se je nadaljevala mimo Reke in Senja, kjer smo zavili v notranjost. Nadaljevali smo pot skozi nešteto predorov proti Zadru, Šibeniku in naprej proti Splitu. V kraju Ravči smo zapustili avtocesto in se po vijugasti, hrboviti cesti bližali mejnemu prehodu s Hercegovino. V kraju Crveni Grm, po krajši mejni formalnosti, smo prestopili mejo in v dobre pol ure smo bili v Medžugorju. Ustavili smo se pred svetiščem za zahvalo Materi Devici Mariji, da

smo varno prispeli v ta kraj. Po nastanitvi pri prijazni družini, ki upravlja penzion v bližini kraja Podbrdo, kjer se je prikazala Mati Božja, smo se vrnili k svetišču, kjer so vrste vernikov pred večjezičnimi spovednicami čakale v tišini na spoved. Kljub množici ljudi z vseh krajev sveta ni bilo pretiranega hrupa. Še najbolj glasni so bili Italijani; večina romarjev namreč prihaja prav iz Italije. Pred večerjo smo se sprehodili po ulici, na kateri so same trgovine s spominskimi izdelki, obeski, podobice, pa še mnogo drugega za vse okuse. In že se je pred nami začelo strmo, razdrapano, kamnito pobočje hriba Crnica, po katerem smo se s težavo vzpenjali od postaje do postaje h kraju prikazovanja Matere Božje, kjer je kip, ki gleda proti zahodu. Sonce se je počasi spuščalo k za-

tonu, ko sva s soromarjem Valterjem občudovala to nenavadno valovanje utripajoče sončne svetlobe, z večanjem in manjšanjem sončne oble. S tistim dnem se je začela devetdnevna pred pomembnim praznovanjem 30-letnice prikazovanja, ki je zaznamovalo ta kraj in poneslo v svet sporočilo miru.

Ko se je zvečerilo, se je ob zunanem oltarju svetišča zbralo morje vernikov, ki so napolnili ves zunanji prostor, kjer so molili rožni venec. Frančiškanski pater je vodil rožnovensko pobožnost v hrvaščini in verniki so odgovarjali vsak v svojem jeziku. Slišati je bilo evropske jezike in iz drugih celin. Drugi dan po zajtrku je bila nabirka za potrebne in nakup hrane v večjem centru za prehrano. Z zbranim denarjem smo olašali stisko družinam, ki so

v kampu naselja Tasovčiči v kraju Čaplina, kjer živi 70 družin s kopico otrok v barakah vse od konca vojne, ki je zaznamovala konec Jugoslavije. Predno smo

odšli, se je približala starejša ženska s listkom v roki, na katerem je pisalo, da že sedem mesecev ne

dela zaradi bolezn, da nima denarja za potrebna zdravila. "Ko se vrnete, vas prosim za denarno pomoč, da bi se lahko zdravila". Mlajše družine si želijo čim prej

v Medžugorje, je sledila maša za italijanske vernike, ker so bili preveč glasni, so jih morali duhovniki miriti. Pred oltarjem se je zbralo 26 duhovnikov, med njimi tudi trije temnopolti. Kako se je spremenil ta svet! Prej so iz Evrope hodili v afriške države duhovniki, sedaj pa obratno. Popoldne smo obiskali družbeni center Cenacolo, kjer je našlo zavetišče okrog 60 nekdanjih zasvojenecv z mamili. Zbralo se je okrog 500 ljudi, pretežno Italijanov, poslušali smo mlajšega človeka, ki je pripovedoval svojo zgodbo o padcu v zasvojenost z različnimi mamili in ponovni dvig iz tega močvirja odvisnosti od drog. Sedaj je postal častilec Medžugorske Matere Božje.

Pavel Vidau

Obvestila

KRUT vabi svoje člane in prijatelje k sodelovanju na IV. skupinski razstavi ljubiteljske ustvarjalnosti v okviru prireditve Starosta mali princ. Naslov razstave "Cvetje v jeseni" želi simbolizirati motivacijo, nasmeh in aktivno umetniško izražanje v vseh življenjskih dobah. Vse informacije in prijavnico dobite na društvenem sedežu v Trstu, ul. Cicerone 8/b, tel. 040 360072 od 9. do 13. ure ali preko elektronske pošte: krut. ts

@tiscali.it

KRUT obvešča, da poteka vpisovanje za skupinsko počitnikovanje z vključenim paketom za zdravje in dobro počutje od 28. avgusta do 7. septembra v Šmarjeških in Dolenjskih toplicah. Sprejema pa tudi prijave za individualna bivanja v termalnih centrih v Sloveniji. Podrobnejše informacije in prijave na sedežu krožka v Trstu, ul. Cicerone 8/b od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure ali po telefonu 0481 530927.

APOSTOLSTVO SV. CIRILA IN METODA iz Trsta

vabi na

SLOVESNO PRAZNOVANJE SVETIH BRATOV

sveto mašo bo vodil novomašnik **Gašper Lipušček** sodeluje Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta zaželeni so skavti in narodne noše prirčno vabljeni vsi častilci svetih bratov in ekumenski sodelavci **nedelja, 10. julija 2011, ob 17. uri na Vejni pri Trstu**

S 1. strani

Časi se spreminjajo ...

Danes pa, ko je pokrajinsko predsednico in županskega kandidata plebiscitarno podprla vsa slovenska srenja, razen nekaterih neumnih izjem, in ob političnem položaju, ki je v mestu veliko manj protislovensko naelektrjen kot pred leti, se manjšina odpoveduje občinskemu in pokrajinskemu odborniku in se zadovoljuje s tolažilno nagrado predsednika obeh izvoljenih svetov. Naj se to ne ocenjuje kot omalovaževalno, vendar je treba pripomniti, da imata predsednika sveta predvsem notarsko vlogo, zato

da poteka delo sveta po pravilih in predpisih, in ne moreta vplivati na delovanje odbora, odbornik pa je sestavni del občinske oz. pokrajinske oblasti in sodeluje pri upravnih odločitvah. Po naslednjih občinskih volitvah v Trstu in tržaških pokrajinskih volitvah pa sta bila v obih odborih prisotna dva Slovencev, po en predstavnik Slovenske skupnosti in en slovenski socialist, in je to postala normalna upravnopolitična izbira levosredinske koalicije. Vse do propada te koalicije ob poosimskem nastopu Liste za Trst.

Maturanti iz Argentine na obisku

Mudili so se tudi na Tržaškem in Goriškem

Udeležence drugega večera Festivala narodnozabavne glasbe v Števerjanu je ob koncu nastopov prijetno presenetila skupina 23 mladih Slovencev iz Argentine. Brezhibno so izvedli dve zborni recitaciji iz opusa Franceta Papeža in Toneta Kuntnerja ter zapeli. Gre za letošnje maturante slovenskega prostovoljnega sobotnega srednješolskega tečaja, ki so kot 40. RAST (Roj abiturientov srednješolskega tečaja) na enomesečnem obisku v Sloveniji.

Kot je že nekaj let ustaljena navada, dva tedna obiskujejo izpopolnjevalne tečaje slovensščine v Ljubljani, pred tem in po tem pa imajo vrsto srečanj, obiskov in nastopov ter spoznavajo Slovenijo, ki jo čutijo kot domovino, pa čeprav so jo zapustili njihovi stari očetje in matere, saj so vsi njihovi starši rojeni v Argentini...

Tudi letos sta na programu zapisana obiska med Slovenci v Italiji in Avstriji. "Zamejski dan" jim je pri nas v soboto pripravila knjižnica Dušana Černetiča iz Trsta, v kateri deluje več navdušencev za stike z zdomstvom, ki želijo tudi pospeševati stike med zavedno mladino na obeh poloblah. Zato so maturante ves dan spremljali predsednik KDC Ivica Jevnikar in sodelavci.

Sedemnajstletniki so že pred odhodom v Evropo – kot to velja navada – izdali svoj almanah, bogato knjižico *Nekoč in danes*, ter zbiranko o Rasti XL. O doživljenjskih in programih pa sproti poročajo na svoji spletni strani www.rastxl.com.

rojena v Argentini, z Rastjo pa je obiskal nečak iz Buenos Airesa) so se pridružili predsednik Slovenske prosvete in glavni urednik založbe Mladika Marij Maver, pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Peter Močnik, knjižničarja KDC Marjan Pertot in Lučka

Skupino 16 deklet in 9 fantov spremljata novoizvoljeni predsednik krovne organizacije v Argentini Zedinjena Slovenija Franci Žnidar in Mirjam Mehle Javoršek. Žnidar je tudi pozdravil množico v Števerjanu. Z nastopom na festivalu se je sklenil dokaj natrpan dan srečanj in obiskov na Tržaškem in Goriškem. Začel se je na Repentabru, kjer sta goste pozdravila škofov vikar za Slovence v tržaški škofiji župnik Anton Bedenčič in predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka. Po avtobusni vožnji preko Trsta je sledil obisk Miramara. Na kosilu na domačiji Pipan - Klarič (oba zakonca sta kot potomca primorskih emigrantov

Kremžar De Luisa ter drugi. Predstavnik Mladih za mlade Tomaž Špacapan in Tanja Peric sta rojake informirala o narodnopolitičnem delu mladih pri Slovenski skupnosti.

Po sprostitvi v Sesljskem zalivu je avtobus krenil na Goriško, o kateri je gostom spregovorila častnikarka Erika Jazbar. Med postankom v Kulturnem centru Lojze Bratuž sta o kulturni in politični problematiki spregovorila še dolgoletni kulturni in javni delavec Damjan Paulin ter goriški pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek. Zadnja postaja je bil Števerjan z obiskom festivala, pokušnjo tamkajšnjih dobrot in nastopom.

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Praznuj

Samotna pot v gozdu me skorajda takoj vpelje v razmišljujoče stanje. Včasih premlevam teden, včasih me misli zanesejo v žal še zelo nedefinirano prihodnje stanje, ko bo vse povsem drugačno in bo moje življenje za vedno povezano z Latinsko Ameriko.

Vedno me misel povede tudi tja, v vsebino, ki bo kmalu zatem črna na belem in vedno se obregnem ob to, kar "ni prav in kar naj bi se zato lahko bolj šalo". Danes je bilo drugače. Sončni žarki, šelestenje listja pod stopalom, suha veja, ki je padla na tla ravno pred mojimi očmi, zavest, da so nekje v visokih drevesnih krošnjah vedno iste ptice, ki se v tej vročini oglašajo veliko pozneje in ne sredi žgočega popoldneva, vse to je v meni ustvarilo željo po obračanju k pozitivnemu. Kar ni vedno v moji naravi. Resda ostajam instinktivno pozitivna v resnično pomembnih življenjskih zadevah, v tem, kar jih obkroža, pa si prepogostokrat dovoljujem vdanost v usodo in melanholijo. Danes sem v tej zeleni barvi odkrila, da sem verjetno v sozvočju z družbo, ki me obkroža. Morda smo res prevdani v življenje, kot ga vsakodnevno živimo, morda med stoti papirja, brzečih ur, pogledov skozi okno, paro likalnika in dnevi, ki so vedno in za vse prekratki, enostavno pozabljamo, da smo živi. Sinoči je desetletni Valentin v argentinskem filmu *"El sueño de Valentin"* izustil

svojemu odraslemu sosedu: "Včasih se Vi odrasli sploh ne zavedate majhnih zadovoljstev".

Absolutno. Bolj se zavedamo prahu nad kuhinjsko polico kot dneva, v katerem smo se v družini resnično od srca nasmejali.

Morda ima mali Valentin prav: majhna zadovoljstva te lahko obkrožajo in vendar jih ne znaš zagrabiti. Kdaj smo zadnjič zares občudovali sončni zaton, si doma privoščili kepico sladoleda v najfinjši čašici, saj je praznik tukaj in zdaj? Praznuj, da si živ, da so tvoji otroci zdravi, da živiš daleč od množičnih klanj in represije. Praznuj, da si

človek, ki se je v življenju naučil vstati, čeprav je bil strt, praznuj moč, ki jo imamo v sebi, občutljivost, ki je v grobem svetu vedno bolj potrebna, pa čeprav ti je to vse prej kot jasno. Praznuj nasmeht, ki ti je namenjen, in tisti, ki ga sam uspeš deliti. Praznuj tudi svoje hitenje skozi dan, občutek ob koncu dneva, da si

bil za kaj koristen, praznuj pogled na morje ali pa v nebo, vse je v nekem višjem načrtu, pa čeprav se ti ta skoraj vedno zdi tako zelo počasn in povsem zakrit. Praznuj enostavno vonj vsega, kar te razveseljuje in kar te dela živega, verjetno je skrivnost sreče ravno v malenkostih, ki jih nikoli ne znamo resnično ovrednotiti. Morda smo tako vneto koncentrirani v kak dolgoročni maraton, da se med vsakodnevnim tekem še vedno izgublamo.

Deseta številka mladinske revije Galeb

Nasmejano počitnicam naproti!

Galeb je na svojih perutih prinesel Solarjem še zadnjo, 10. številko 57. letnika literarne revije, ki jo izdaja Zadruga Novi Matajur - Čedad. Počitniško razigranost bralce občuti že ob pogledu na naslovcico, na kateri se med poletovanjem metuljkov otroci z lestvami v rokah odpravljajo v veseli dan, morda zobot zadnje sladke češnje. Risbico je narisala Giada Cristancig, prvošolka OŠ F. Erjavca iz Štandreža. Cel kup lepih risbic so Galebu poslali malčki iz vrta iz Sovodnj ob Soči, ki jim je bila vir navdiha predstava Goriškega vrtljaka *Zeliška male čarovnice*. Otroci, ki obiskujejo vrtec

Morski potep je naslov pesmi Žige Gombača; spremlja jo živahna ilustracija Žive Pahor, na kateri fantiček opazuje lepote morskega dna. Mesec junij, ki na široko odpira usta, da bi požrl češnjo, je v toplih barvah ilustriral Štefan Turk in tako kar najlepše upodobil stihe Martine Legiša. *Polček Peppek* je naslov pesmice Vide Mokrin Pauer, v kateri polček opeva svoj ljubi domek. Prikupna 'portreta' mu je naredila Katerina Kalc. Tone Pavček končuje svoje rimane zgodbe o angelih s pesmico *Angel za lačne*. Kako deli ta zlatolasi krilatec s kuharskim klobukom na glavi hrano lačnim otrokom, je pa kot vselej mojstr-

prijatelja. Z drobnimi zamahi čopiča ju je ilustrirala Erika Cunja. Klarisa Jovanovič je poslovenila in priredila grško ljudsko pravljico o bojazljivem zajcu, ki je postal bolj pogumen, ko je videl, da se ga žabe bojijo. Da so *taperine* cokle, ki so jih v Piranu in okoliških krajih rabili solinarji, razlaga dedek svojim vnučkom v zapisu Darine Kopal. Kopalova je ob zelo nazornih ilustracijah Magde Tavcar vse leto razkrivala otrokom nepoznane besede, ki so bile nekoč v vsakdanji rabi, in tako izdelala krasen etnografski mozaik časa, ki je žal minil in se ne vrne več. Marjeta Zorec na treh straneh opisuje, kako je Kristof Lambergar rešil Dunaj, s tem da je silaku Pegamu odsek srednjo glavo (Chiara Sepin je ilustrirala 'srhljivi' prizor). Ob tem navaja tudi zgodovinske vire, na katere se opira ta ljudska zgodba, pa tudi podatke o gradu Kamen in Lambergovi poti. Morda se bo kdo v počitniških dneh odločil si ogledati te kraje. Berta Golob svoje literarno popotovanje končuje

sko prikazal Klavdij Palčič. Sladki vonj po jagodah in šmarnicah za diši iz kotička vile Bogomile, ki je to opojno cvetje in slastne sadeže šla nabirat v gozd. Lepo poletje želi bralcem Jasna Merku', ki v Galebovi delavnici razlaga, kako koščki mila, prilepljeni na lepenko, lahko postanejo izvirne cvetke. Škrobek si je za poletne dni zamislil skrivališče iz gline – čokolade in piškotov. Dober tek! Tudi v deseti številki bodo bralci, ki imajo radi zgodbe, našli veliko lepega branja. Tatjana Kokalj je zgodbo o Gajinem klobuku-oblaku vtakla kar v cvetoč poletni travnik Katerine Kalc. Štefka Kac Marn pripoveduje, kako je David našel psička, mu dal ime Runo in postala sta čudovita

v Tolminu in Gorici. Rahločutno in z velikim spoštovanjem ter ljubeznijo predstavlja življenjsko pot pesnice Ljubke Šorli, ki ji je kruti čas črnosrajčnikov iztrgal iz objema ljubljenskega moža Lojzeta Bratuža. Kljub vsem nesrečam, ki so jo doletele, je ostala mila in nežna in stkala celo vrsto domovinskih, domoljubnih, nabožnih, izpovednih in ljubezenskih pesmi; med njimi so posebno mesto našli tudi razigrani stihovi za otroke.

Junjska številka Galeba vabi še k izpolnjevanju križank, kviza in k rešitvi didaktične naloge ter seveda želi vsem srečne, sončne počitnice, polne lepih dogodivščin.

Slovensko zdravniško društvo na Koroškem

Lepa doživetja v družbi kolegov

Po ustaljeni navadi se člani Slovenskega zdravniškega društva Trst-Gorica v juniju odpeljejo na Koroško in se tam srečajo s koroškimi kolegi. Ti jih pa obiščejo v jeseni. Tako je bilo tudi letos, ko so nekateri člani in prijatelji v soboto, 25. junija, odpotovali z Opčin v Slovenijo in od tu čez Ljubelj v koroško dolino Rož, in sicer v glavno mesto Borovlje. Tu jih je že čakal dr. Franc Wutti, ki vsakič

vil v Borovljah puškarsko šolo. Obrt je bila doma v vsaki drugi hiši. To je izletnikom povedal vodič, ko so si ogledovali bogat puškarski muzej. Sedaj izdeluje puške le še pet obrtnikov, in sicer samo lovske. Enega izmed njih, Johana Fanzoja, so tudi obiskali. Začetek njegove delavnice sega v leto 1750. Razložil jim je, kako iz surovine, jekla in dragocenega starega lesa, orehovitih korenin, nastane

Puške je izdelal tudi že za evropske kralje in ameriške predsednike. Za maršala Tita je naredil kar pet pušk. Na steni njegove prodajalne visi Maršalova slika s podpisom in zahvalo. Noč so izletniki prespali v prijaznem gostišču Laussegger v dolini Poden, kjer so okusili koroško hrano. V nedeljo so si ogledali v Za Vrhu "ledeno jamo". To je poseben pojav, ko se zrak, zaradi dveh odprtih na različnih višinah, premika v notranjosti jame in jo ohlaja tako, da se led, ki je v njej, kot ostanek ledenika, ne raztopi. Po ogledu so se odpravili do avtokampa Rož na Kočuh, kjer so kosili. V bližini je zanimiv center EXPI, poslopije, v katerem lahko obiskovalci doživljajo poučne preizkuse in spoznavajo zakonitosti fizike. Srečali so se tudi s kulturnimi delavci, ki so jim prikazali potek dragocenega dela. V sodelovanju z Inštitutom Urbana Jarnika zapisujejo ledinska imena in s tem pripomorejo, da bodo tudi v Sloveniji na zemljevidih avstrijske Koroške upoštevali pristna slovenska imena. Do sedaj so namreč jemali v poštev le nemške zemljevide s popačenimi imeni. Oh-

prijazno poskrbi, da se stanovski kolegi imajo čim lepše na tem izletu po lepi koroški zemlji.

Mesto Borovlje je znano v svetu po puškarski obrti. Nekoč so izdelovali puške za avstrijsko vojsko. Cesar Franc Jožef je ustano-

končni izdelek, puška. Povedal jim je tudi, da najpreprostejša velja 15.000 evrov. Pokazal jim je tudi zadnje naročilo, dragoceno gravirano puško, ki stane 300.000 evrov; naročil jo je neki ruski bogataš. Rusi in arabski mogulci so najboljši odjemalci.

ranjevanje te kulturne dediščine je zelo pomembno. Za lepi in zanimivi izlet se udeleženci toplo zahvaljujejo predsedniku dr. Rafku Dolharju, tajnici dr. Elviri Kalc-Feri in koroškimi kolegom.

Marilka

IK

Pogovori med Borutom Pahorjem in Janezom Janšo

O predčasnih parlamentarnih volitvah v Sloveniji

Tudi v Sloveniji mesec julij nudi običajno podobo. Mnogi ljudje se odpravljajo na počitnice v razne kraje v Sloveniji ali pa v tujino. Na Hrvaškem navajajo, da bo ob njihovem morju, v hrvaški Istri in Dalmaciji, letos letovalo več kot mil-

na razmere in stanje v družbi in državi širi tudi najvišji predstavnik Slovenije, predsednik Danilo Türk, s svojimi številnimi, nemara celo prepoznanimi posegi in nastopi in javnosti. Največ negotovosti in zmede v javnosti pa povzročata premier

državi preprosto povzel v trditvi, "da so zanjo krivi koalicijski odpadniki, to sta stranki Desus in Zares, opozicija Janeza Janše in ljubljanski nadškof ter metropolit Anton Stres". S takimi in podobnimi trditvami politiki vladajočih strank - zdaj sta ostali

ijon sto tisoč Slovencev, kar naj bi bilo več kot kdajkoli doslej. Ta njihov optimizem in podatke je treba sicer upoštevati s pridržki. Gotovo pa je, da bo veliko družin in posameznikov med dopusti oz. počitnicami ostalo doma, ker za oddih v kakšnem letovišču ali naravnem zdravilišču, ki jih je v Sloveniji veliko, ali celo za počitnice v tujini nimajo sredstev. Razmere v družbi, državi in na političnem prizorišču pa ostajajo kritične, po zatrevanju opozicije celo dramatične. Negotovost in zmedo povzročajo vodilni politiki, ki s svojimi izjavami širijo črnoglednost ali pa nazirajo, da krize v državi ni, ker da vlada in Državni zbor delujeta tekoče in nemoteno. Optimističen pogled

Borut Pahor, ki je sicer med najboljšimi govorniki v državi. Odmeva njegova trditev, da dobro vodi državno barko, ki se približuje mirnim morskim vodam, s čimer je želel opozoriti, da v Sloveniji uspešno premagujejo krizo. Toda isti Borut Pahor je samo kak dan pozneje dejal, da v svetu, v Evropi in tudi v Sloveniji nastaja nova, še hujša kriza, na katero je vlada sicer pripravljena, tako da ji bo lahko kos.

Slovenska levica nastopa z znanih ideoloških izhodišč, ki v veliki meri spominjajo na nekdanje čase totalitarizma. Vodja poslanske skupine Socialnih demokratov, največje koalicijske stranke, Dušan Kumer, je vzroke sedanje vsestranske krize v slovenski

levice v zagotavljanju večje enakosti med ljudmi. Slovenska kvazilevica pa štiti privilegije in monopole močnih in bogatih. Običajna levica je zadržana v prihodnost, se ukvarja z idejo boljše družbe. Naša kvazilevica pa je zagledana izključno v preteklost in zato tudi ne more imeti vizije o prihodnosti".

Že omenjeni vodja poslanske skupine stranke Socialnih demokratov v državnem zboru se je zoper ljubljanskega nadškofa dr. Antona Stresa obregnil tudi zaradi njegove podpore predčasnim parlamentarnim volitvam v Sloveniji. Visoki cerkveni dostojanstvenik je namreč v pogovoru za novo številko tednika Družina poudaril, "da bi bile predčasne

volitve edini izhod iz krize legitimnosti te vlade, saj je dobri dve tretjini državljanov ne podpira več in se z njo ne more strinjati. Tisti izmed vodilnih politikov, ki v sedanjih razmerah noče predčasnih volitev, zame ni državnik, temveč neodgovoren politikant. Samo s predčasnimi volitvami namreč lahko volivci izvolijo ljudi, ki jim zaupajo, in potem izvoljeni z novim zagonom na podlagi novega zaupanja, ki ga ne smejo zlorabiti, ravnajo skrajno odgovorno in državo popeljejo v nujne reforme".

Sodeč po izjavah in prepričanju Janeza Janše, ki jih je utemeljil na srečanju s časnikarji 1. julija, postaja stanje v Sloveniji vsak dan bolj alarmantno. Meni, "da manjšinsko vlado na oblasti držita le še strah pred volivci in ideologija". Čas za odločitev o poti do predčasnih parlamentarnih volitev je le še do 15. julija, saj se potem začnejo 45-dnevne parlamentarne počitnice. Janez Janša je bil kategoričen v trditvi, "da vsak dan te vlade povzroči od 8 do 10 milijonov evrov primanjkljaja. Sodeč po najinih srečanjih, premier Borut Pahor razume sedanje razmere in bi pristal na predčasne parlamentarne volitve, toda sedanja ideološka koalicija premierja ne podpira". Vodja opozicije Janez Janša je tudi opozoril, "da se Slovenija približuje grški krizi in scenariju, takšna nevarnost pa je bila omenjena tudi na seji Evropskega sveta". Dodajamo, da je na možnost finančnega zloma Slovenije, ki bi jo doletela grška zgodba, pred nekaj dnevi opozoril tudi nemški poslovni časnik Handelsblatt in ta zapis ni ostal neopažen. Še spodbudna novica in podatek. V Sloveniji so lani ugotovili največjo rodnost po osamosvojitvi države. Rodilo se je skupaj 22.343 otrok. Več je bilo torej rojstev, toda matere so čedalje starejše. Žal pa se je več kot polovica otrok rodilo neporočenim materam.

Marijan Drobež

Rebalans za začasni mir pred EU Bo Pahor (vsaj) tokrat mož beseda?

Borut Pahor in Katarina Kresal sta se s svojo mini vlado odločila, da bosta slovensko potapljačo se barko pripeljala varno do predčasnih volitev, ki pa bodo predčasne najverjetneje samo na papirju. Naravni mandat se izteče v začetku naslednje jeseni, tako da bi morale biti volitve na vrsti ob koncu septembra ali v začetku oktobra. V primeru predčasnih volitev pa se že govori, da bi jih lahko najbolj zgodaj izpeljali naslednjem pomlad. Torej le nekaj mesecev pred rednimi, kar je seveda bolje kot nič, a še vedno pomeni precejšnjo izgubo časa in utrjevanje slovenske stagnacije: država bo še naprej ujetnica močvirnatega kriznega obdobja brez možnosti za kakršen koli realen ukrep.

Seveda, kako naj Pahor sprejema pomembne ukrepe, če v parlamentu nima več niti večine! O njegovi nemoči nazadnje priča tudi sveženj ukrepov, ki bi v letošnjem letu morali zaježiti prodirajoč javni primanjkljaj. Se še spomnite? Borut Pahor je po padcu referendumu o pokojninski reformi napovedoval rebalans proračuna v višini 450 milijonov evrov. To pomeni, da se je vlada odločila za rezanje predvidenega proračuna v višini 1,5

odstotka BDP. Ker je javnost od njega zahtevala odločno potezo in mu očitala neenotnost v vladi, je Pahor takoj hitel pojasnjevati, da bo pri rebalansu tako odločen, da bo na njegov sprejem vezal zaupnico vladi. Torej, če DZ ne sprejme rebalansa, vlada takoj pade; če ga pa sprejme, pomeni to hkrati tudi potrditev o zaupanju v vlado. Pahorjeva odločnost pa je bila zelo kratkotrajna; Golobič je namreč medtem izločil svoj Zares iz vlade in dal Pahorju jasno vedeti: "Načeloma ne nasprotujem rebalansu in bi ga v Zaresu celo lahko podprli. Če pa boš na rebalans vezal zaupni-

poslanci SD, stranke, ki ji predseduje Borut Pahor. Dejali so, da se pravzaprav ne strinjajo s tem, da bi rebalans vezali na zaupnico. Kvečjemu bi po mnenju Dušana Kumra, vodje poslanske skupine SD, zaupnica prišla v poštev ločeno, v primeru, da rebalans ne bo sprejet. Kaj to spet pomeni? Preprosto. Da je Pahor odstopil od svoje pogumne namere. Ob koncu redakcije sicer še ni povsem jasno, kako bo vlada izpeljala dilemo z zaupnico. Variante so namreč zelo jasne. Če bo na rebalans vezana tudi zaupnica, bo vlada padla: brez glasov Zaresa bi bil namreč dokončni potop zagotovljen. Če pa bo rebalans šel v parlament samostojno (torej brez zaupnice), ima zelo velike možnosti, da bo sprejet prav zaradi verjetnega Zaresovega doprinosu v DZ. Pahor pa bi se v tem primeru pred volivci (ponovno) osmešil. Prelomil bi da-

časnih volitev (najverjetneje maja ali junija 2012) pomenilo nadaljnjo stagnacijo za vse prej kot zavirljive račune slovenske javne bilance. Pahorju bi sicer uspelo sprejeti rebalans, kar je sedaj nujno potrebno. S tem bi samo začasno zaježil rast javnofinančnega primanjkljaja, a to bi bila poteza, ki bi zadovoljila EU in bonitetne agencije le do konca letošnjega leta. In to je tudi vse, kar bi Pahorju uspelo izpeljati. Nastavljanje dolgoročnejših rešitev ne pride več v poštev, ker bi taki ukrepi zahtevali močno in trdno večino. Danes take večine ni več. Govorimo o tem, da bi bilo potrebno urediti razmere na delovnem trgu v javnem sektorju, da bi bilo potrebno spet zagristi v zastupljeno jabolko sporopokojnine, govorimo seveda tudi o pomembnih reformah v javnem zdravstvu. Pa tudi prodaja državnega premoženja (ki je bila že večkrat napovedana, a jo je država vsakič zaustavila) bo verjetno morala počakati na boljše čase, kljub temu da naj bi že obstajal načrt, kako prodati skoraj polovico "državne srebrnine" v višini slabih 5 milijard evrov. Prvi pomembnejši preizkus pri podiranju tabuja prodaje državnega premoženja bo skorajšnja nova dokapitalizacija NLB (v višini 250 milijonov evrov), za katero je Pahor že večkrat poudaril, da se bo izvedla z zasebnim kapitalom in ne z davkoplačevalskimi sredstvi. Videli bomo, če bo (vsaj) tokrat mož beseda.

Andrej Černič

Najpomembnejši rezi v postavkah proračuna po rebalansu (v milijonih evrov)

	pred rebalansom	po rebalansu	razlika
Podjetništvo in konkurenčnost	366	220	146
Kultura	214	177	37
Promet in prometna infrastruktura	664	563	101
Visoko šolstvo, znanost, tehnologija in informacijska družba	706	670	36
Energetika	60	24	36
Zdravstveno varstvo	102	74	28

co, ne preostane drugega kot glasovanje proti vladi, iz katere smo izstopili". In kako je na Golobičovo grozljivo reagiral hrabri Pahor? Nekaj časa je vladala tišina, v prejšnjem tednu pa je na dan prišla nova različica dejstev: tokrat so se oglasili

no obljubo. A rešil bi svojo manjšinsko vlado, sprejel bi rebalans (in to bi bilo za Slovenijo vsekakor dobro) in tako, kot je nazadnje govoril, pripeljal slovensko barko mirno do predčasnih volitev. A dejstvo je, da bi to mirno plutje do pred-

Kratki

Festival uličnega gledališča Ana Desetnica v Novi Gorici

Po lanskem velikem uspehu z gostujočim argentinskim zračnim spektaklom Voala' Slovensko narodno gledališče Nova Gorica ima tudi letos ob koncu sezone v gosteh 14. mednarodni festival uličnega gledališča Ana Desetnica. Tri predstave so že bile na sporedu v prejšnjih dneh, četrta, zad-

Glasbena skrinjica (Los Fandangos, Španija)

nja, pa bo v nedeljo, 10. julija, ob 19.00 na ploščadi med SNG Nova Gorica in Goriško knjižnico Franceta Bevka. Gledališče Teatro taller de Colombia iz Kolumbije bo uprizorilo enourno ulično predstavo Exodo. Predstava je vrhunsko vizualno doživetje, z živimi akcijami in slikami, magičnimi in poetičnimi. Prizori skupine in posameznikov se prepletajo in tkejo nit predstave, polno drame, plesne glasbe in hodulj, a obenem vabijo občinstvo k razmisleku o kolumbijski sedanosti. Exodo je kolektivna drama o prisilni selitvi pregnancev, ki so prisiljeni poiskati zatočišče v oddaljenih krajih, teh, ki morajo na pot, da si rešijo golo življenje, ki bežijo pred nasiljem ter si iščejo boljše prihodnost, drugačno od lakote ali vojne. Ti ljudje živijo in umirajo v bolečini in negotovosti, polni domotožja. So pohodniki, ki venomer prihajajo in odhajajo, padajo in vedno znova vstajajo. So preživeli na begu od smrti, ki jih zalezuje za vsakim vogalom domače dežele. Ogled predstave je brezplačen.

Glasbena predavanja "Vinilvečeri" na gradu Kromberk

5. julij: Marko Vuksanovič, glasbenik

Naslov predavanja: "Progresivni rock v 70".

Član skupine Avtomobili.

12. julij: Igor Vidmar, glasbeni delavec

Naslov predavanja: "ROCK FRONTA - nekoč in danes"

Od l. 1979 do 1989 avtor in voditelj tedenske oddaje "Rock Fronta" na Radiu Študent; od l. 1980 avtor in voditelj tedenske oddaje alterglasbe "drugi val" na Valu 202 (sedaj ob 22.30, skupaj z Igorjem Bašinom in Janezom Goličem); od l. 1978 do 1981 (ko producent in (so) založnik plošč Pankrtov, Laibacha in treh punkovskonovalovskih kompilacij za ŠKUC in ZKP; od l. 1978 do 1990 organizator domačih in mednarodnih koncertov ŠKUC, od l. 1983 dalje pod trademarkom "ROPOT"; od l. 1981 do 2000 organizator "Novega rocka"; od l. 1983 do 1988 sodelavec na turnejah Laibacha; v '90. in po l. 2000 organizator koncertov Nirvana, David Bowie, Bob Dylan, Philip Glass, Public Enemy, Sex Pistols, Metallica, Rage Against The Machine, Kraftwerk, Pixies, Rammstein...; od l. 1988 dalje organizator koncertov Nicka Cave-a & The Bad Seeds, Nicka solo, Grinderman. Inicijator akcije "Rock v Kino Šiška" in član odbora za prenovo KŠ.

19. julij: Igor Bašin, novinar in glasbeni kritik

Naslov predavanja: "Anekdotne jahača plošč BIGorja in radijskega šou-mana Garbagemana o 7-inčnih, 10-inčnih in 12-inčnih vinilih" Je glasbeni kritik in publicist. Od 1991 je sodelavec Radia Študent, kjer je bil med 1993 in 1995 glasbeni urednik. Od leta 2002 je tudi sodelavec glasbene redakcije Vala 202, kjer je (so) voditelj glasbene oddaje "Drugi val", ki je na sporedu vsako nedeljo med

Grad Kromberk

22.30 in polnočjo. Med leti 2000 in 2005 je bil (zadnji) urednik glasbene oddaje "Sobotna noč" na TV Slovenija. Je avtor knjige "Novi rock - rockovski festival v Križankah 1981-2000" (Subkulturalni azil, 2006) ter soavtor LP filma "Glasba je časovna umetnost I: Pankrti - Dolgcajt" (Nordcross, 2006). Od leta 2005 objavlja kritike, članke in intervjuje v Dnevniku, kjer ima zadnji dve leti stalno kulturno rubriko "Sobotna kloaka". Je član uredništva in sodelavec www.novamuska.org ter glasbeni recenzent in kolumnist Katedre. Aktiven je bil tudi kot koncertni promotor, glasbeni producent in član skupine Štirje pravi dedci, danes je aktiven kot jahač plošč BIGor.

26. julij: Zvone Tomac, producent in vodja izvedbe na TV Slovenija

Naslov predavanja: "Od Indeksov do Partibrejkersov" Glasba mu je od nekdanj krojila življenje, tako je že konec sedemdesetih vrtel glasbo v Delavskem domu v Kranju, kjer se je vsak konec tedna ob njej bavalo po več sto ljudi. Glasbeno znanje je nabiral tudi v znanem kranjskem Klubu ljubiteljev glasbe. Konec osemdesetih let se je na radiu Žiri prvič srečal z radijskim etrom. Potem je bil na vrsti radio Kranj, leta 1991 televizijska hiša Kanal A, kmalu zatem pa TV Slovenija in kakšno leto kasneje še Radio Slovenija. Danes dela kot glasbeni urednik na prvem programu nacionalnega radija, na Valu 202 ima že več kot 15 let oddajo "Vzhodno od rocka" in na radiu Koper že več kot pet let oddajo "Crossroad". Vedno je bil zvest analognim nosilcem zvoka in jih že dolga leta tudi zbira; v njegovi zbirki je že prek 15.000 naslovov, LP, singli in magnetofonski trakovi so njegova družba in z njimi preživlja zadnjih petintrideset let...

Spremljajoča ponudba na večerih bodo tudi stojnice z rabljenimi in novimi vinilnimi ploščami ter redkostmi in predstavitev goriških vinarjev.

Kje so ljudje?

Tako, mimogrede...

Imeti odprta ušesa in oči se mi zdi pomembno. Samo tako, z odprtimi očmi in ušesi ter s pomočjo možganskih celic, lahko res živimo naše življenje. Življenje na svojih nogah, življenje, za katerega smo se odločili in katerega smo zavestno izbrali. Vse drugo so eksistencialni zmazki, kopije misli, kalupi vsakdanjih praks, kopije kopij, ki jih nezavedno sprejemamo od neokapitalistične propagandnega aparata, misleč, da se nas ne tiče. "Mene oglasi ne zanimajo", si lažemo, "jaz sem vendarle nekaj posebnega". Ljudje ne vedo, kaj delajo, a vseeno nekaj delajo. Delajo, kar jim veleva sistem, katerega edini cilj je profit, zaslužek. Vsaj priznajmo si, da vsak dan igramo na njegove strune, pa smo že korak bliže poštenosti.

Pred tokratno zgodbo še kratka metodološka premisa: predstavljajte si vsem dobro poznan prizor iz gospodinjanskega leksikona. Ob nenapovedanem obisku prijateljev se doma prebudi živčav. Potrebno je čim prej in čim boljše zamaskirati znake kaotičnega vsakdana, pospraviti dnevno sobo, poravnati stole, spraviti igrače, zbrati poteptana oblačila. Ker primanjkuje časa, prav vse nepotrebne "dokaze" zabašemo v najbližjo spalnico in jo varno zaklenemo. Druščino prijateljev lahko končno povabimo v čedno in urejeno hišo, ponosno jim pokažemo vse hišne koticke in mirno razkažemo naš življenjski prostor. A je to res vse? Kaj pa kup vsakdanjih fragmentov, igrač, smeti in cunj v zaklenjeni sobi za vogalom hodnika? Prepričan sem, da je prav v

tisti sobi resnica našega družinskega vsakdana, naših navad in, zakaj pa ne, razvad. Zakaj se je tako bojimo? In prav isto velja za vsakdan naše družbe, naše skupnosti. Resnica nekega časa ne stoji na odru videza in blišču fasade, ne v proslavah in ne na slavnostnih banketih, temveč v sobah, ki so manj urejene, manj bleščeče. Velike zgodbe ni v spektaklu velikega gleda-

lišča,

temveč v majhnih zgodbah, sobicah, navidezno banalnih, nepomembnih prizorih. Enega takih sem doživel nekega dne na sprehodu po nabrežju Barkovelj. Bližina prometne ceste me navadno odbija od tega konca tržaške obale, a tokrat je bil obisk vreden. Doživel sem presunljiv udarec resnice tako rekoč mimogrede, na sprehodu. Proti meni sta peščili dve najstnici, dve identični prikazni današnjega časa, ko se zdi, da je vse isto. Ogledoval sem ju dalj časa, dovolj, da sem lahko ujel njuno sporočilo. Mladi puncici sta bili identični. V ušesih najnovejši mp3 predvajalnik šoking barve,

ki ga držita v desni roki. Oblačila: ista. Slični etno-kič torbici sta podpirali z levo roko v pozi, ki jo redno vidavam pri "wanna be" elegantnih dekletih. Pričeska: ista.

Njuno razpoloženje: neopredeljivo. Nekje med čustvenim 'kajmebrigavstvom', popolno mentalno fosilizacijo, zamegljeno otopelostjo. Hodili sta naučeno, sinhrono, avtomatizirano, druga ob drugi. Prijateljici, boste pač rekli. Nikakor ne! Hodili sta skupaj, a se nista niti povohali niti pogledali, kaj šele med sabo spregovorili! Groza, vam povem. Srečal sem dva robota s človeškimi obrisi, v katerih se je pretakalo bolj malo človeškosti.

Prizor iz Barkovelj je, kot se zdi, pričevalec nekega časa, pa čeprav bi za večino izmed nas stekel mimo povsem neopazno, anonimno. V meni je pustil srhljiv občutek nelagodja. V tem vzdušju se lahko samo strinjam z vprašanjem našega urednika: "Kaj počnem tukaj"? Gledam svet, ki ga na trenutke ne poznam več.

Resnica nekega časa je torej večkrat na površju, na barkovljanski obali, tu, mimogrede... Glasi pa se takole: "Hm, pardon, sem že zamudil, ni več časa zanjo". To je svet SMS-ov, jezika okrajšanih besed in 'sprinterskih' misli, svet bolonjskega fast food studija, svet twitterskih čustev, ki ne smejo segati globlje od ene vrstice, svet tišine in samote. V preteklosti je človek svoje človeške lastnosti, t. j. čustva in glavo, zanemarjal, ker je moral delati za preživetje. Časi so bili trdi, otrok veliko in hrane vedno premalo. Danes pa, ko smo se rešili boja za preživetje, časa za človečnost ni, ker ni časa prav za nič. Niti za klepet s prijateljico na sprehodu ob morju. Kje so ljudje? Skrivajo se, v zaklenjeni sobici domače hiše...

Jernej Šček

Po anketi Slovenske turistične agencije

Večina Slovencev bo dopustovala na Hrvaškem

Poleti se bo na potovanje z vsaj eno nočitvijo odpravilo 49% Slovencev, od tega se jih bo 33% odpravilo na potovanje z več kot 3 do največ 13 nočitvami. Dobra polovica anketirancev, 55%, namerava dopustovati na Hrvaškem, medtem ko jih bo v Sloveniji počitnikovalo 19%. Večina (63%) jih ocenjuje, da bo letos za počitnice namenila približno enak znesek denarja kot v enakem obdobju lani, kaže anketa Slovenske turistične organizacije. Glavni motiv potovanja je za 76% vprašanih počitek in sprostitve, za 8% ogledi naravnih in kulturnih znamenitosti, za 4% obisk sorodnikov in prijateljev, za 3% obisk zdravilišč, za 3% šport in rekreacija ter ravno tako za 3% ogledi mest, prestolnic. Počitnikovanje bodo anketiranci izkoristili zlasti za počitek in sprostitve (78%).

Več kot polovica, 56%, namerava počitniške dneve izkoristiti za šport in rekreacijo ter 44% za zabavo. Najmanjši delež se bo ukvarjal oz. namenjal čas sprostitvi v wellness centru (14%) in ogledom športnih prireditev (11%). Na potovanje bodo prej odšli mlajši z višjim dohodkom ter ti-

sti iz večjih mest, zaposleni in anketiranci, ki bivajo v osrednje-slovenski regiji. Več dni kot lani namerava dopustovati 16% anketirancev, manj pa 17%. Večina, 74%, bo za organizacijo in potek svojih počitnic poskrbela sama, medtem ko s turistično agencijo potovanje načrtuje 24% anketirancev. Predviden znesek, ki ga

za organizacijo in potek svojih počitnic poskrbeli sami, pa namerava v povprečju potrošiti 545 evrov. Večina, 59%, se na potovanje z vsaj eno nočitvijo ne bo odpravila zaradi nezadostnih finančnih sredstev. Pomanjkanje časa je kot razlog nepotovanja navedlo 11%, 10% se jih na potovanje ne bo odpravilo, ker za to

bodo porabili za potovanje, ne glede na njegovo dolžino, v povprečju na osebo znaša 541 evrov. Predviden znesek porabe narašča z dolžino potovanja. Povprečna predvidena poraba je pri anketirancih, ki bodo počitnikovali s turistično agencijo, 562 evrov, anketiranci, ki bodo

nimajo želje, enak odstotek pa zaradi zdravstvenih težav, boleznih. V raziskavi je sodelovalo 856 anketirancev oz. 419 anketirancev, ki se bodo v obdobju junij-avgust odpravili na potovanje, izlet, zasebno ali poslovno, z vsaj eno nočitvijo.

Ob 20. obletnici samostojnosti Slovenije
V Državnem zboru znova vseslovensko srečanje

V Ljubljani je bilo v četrtek, 30. junija, 11. vseslovensko srečanje, tokrat še posebej svečano zaradi 20-letnice samostojnosti Slovenije. Slovence z vsega sveta, ki so napolnili veliko dvorano DZ, sta med drugimi nagovorila podpredsednik DZ France Cukjati in minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš. Cukjati je v nagovoru spomnil, da se Slovenija 20 let po osamosvojitvi sooča s težavami, ob katerih se zdi, da je od naših "nebes pod Triglavom" ostalo bore malo. A kot je poudaril, je to naša domovina, druge nimamo, in ko

vencem v zamejstvu in po svetu zagotovile dva poslanska sedeža v DZ. Minister Žekš je kot poglobitveni pomen teh srečanj podčrtal simboliko, da se dobijo vsi skupaj in skupaj govorijo, s čimer imamo v Sloveniji sicer precej težav. Ko obiskuje Slovence po svetu, minister vidi, kako med njimi izginjajo zgodovinske delitve in se krepi ponos na slovenstvo, medtem ko je v domovini ravno obratno. Zato jih je povabil, naj pridejo domov in prinesejo s seboj ta ponos in sposobnost dogovarjanja. Spregovoril je tudi predsednik

pogleda predstavili Marija Ahačič Pollak iz Kanade, porabska Slovenka Marijana Sukič in Janez Dular, ki je bil v prvi slovenski vladi minister za Slovence po svetu. Predstavnica Slovencev v Kanadi je med drugim opozorila na izzive, s katerimi se danes soočajo Slovenci po svetu, obenem pa tudi pozvala k presejanju političnih delitev, saj "smo premajhni, da bi se delili". Sukičeva je v svojem nastopu poudarila težave, s katerimi se soočajo Slovenci v Porabju, in okrcala odnos madžarske države do manjšine, a obenem dejala, da nosi odgovornost za svojo usodo v prvi vrsti manjšina sama. Dular je predstavil razvoj odnosa Slovenije do Slovencev zunaj njenih meja v minulih 20 letih, glede današnje situacije pa poudaril glavne pluse, minuse in odpr-

Foto DP

je domovina v težavah, je nimaš manj rad, ampak razmišljaš, kako ji pomagati. Kot vsaka stvar v življenju so zato morda tudi sedanje težave za nekaj dobre, saj so lahko vzpodbuda za prenovno našo državo in nas samih. Udeležencem srečanja, ki so prišli tako iz sosednjih držav kot iz vrste drugih držav po vsem svetu, je podpredsednik DZ sporočil, da jih Slovenija pri tem potrebuje. Ob tem pa je kot nalogo, ki jo je še dolžna izpolniti slovenska država, poudaril sprejetje sprememb ustave, ki bodo Slo-

komisije DZ za odnose s Slovenijo v zamejstvu in po svetu Miro Petek, ki je spomnil na pomemben prispevek rojakov iz tujine ob osamosvojitvi Slovenije, obenem pa se vprašal, ali je Slovenija danes dobra mati svojim otrokom po svetu. Tudi Petek se je zavzel za spremembe ustave, ki bi zagotovile, da bi bili Slovenci, ki živijo zunaj meja domovine, v slovenskem parlamentu prisotni vedno in ne le ob posebnih dogodkih. Za uvodnimi govorniki so svoje

ta vprašanja. Ob tem je bil med drugim kritičen do prevelike potrpežljivosti slovenskih oblasti ob nespoštovanju manjšinskih zavez Madžarske, še bolj pa do "asistence" Slovenije pri nastajanju sedanjega kompromisa o dvojezičnih napisih na avstrijskem Koroškem. Ob tem srečanju so v predverju velike dvorane DZ odprli razstavo z naslovom Slovenci po svetu ob osamosvojitvi Slovenije. Ob odprtju razstave je imel kratek kulturni program pevski zbor iz Clevelanda Mi smo mi.

Mladi Slovenske skupnosti v Celovcu

Predstavili so CD vidne dvojezičnosti rojakom

Pred kratkim so Mladi Slovenske skupnosti predstavili svoj CD tudi v Celovcu na Koroškem v novih prostorih t. i. Kluba. Mladi Slovenske skupnosti so sprejeli povabilo Kluba slovenskih študentk in študentov na Koroškem ter jim predstavili prav tisto, kar so pred mesecem dni zagovarjali pri Medskupnini za manjšine v Strasbourgu. Prisotna je bila tudi Mirjam Malalan, ki se ukvarja s stiki z evropskimi manjšinami za MOSP, in Dejan Valentinčič, ki se študijsko sooča s problematikami slovenskih manjšin. Nataša Zerul, tajnica skupine Mladi za mlade iz Trsta,

ter Tomaž Špacapan, deželni tajnik Mladih Slovenske skupnosti, sta občinstvu predstavila zgoščenko o vidni dvojezičnosti v tržaški pokrajini. Čani skupine Mladi za mlade so ta CD pripravili v zadnjem letu delovanja. Gre za pomemben dosežek in hkrati za bistveno gradivo pri uveljavljanju pravic Slovencev v Italiji. Poslikava vseh spornih cestnih enojezičnih tabel v tržaški pokrajini, njihova točna postavitve na deželno kartografijo FJK, seštevek kritičnih točk, števila tabel in izračun stroškov za postavitev novih tabel je delo, ki predstavlja pravi mejnik pri udejanjanju vidne dvojezičnosti

pri nas. Ob tem so Korošce tudi seznanili z dejstvom, da je komaj potrjena predsednica pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat zaradi tega gradiva že sprožila postopek za zamenjavo vseh tabel v tržaški pokrajini, ki so enojezične in bi po zakonu morale biti dvojezične. Postavitev novih tabel na tem območju že poteka. Ob koncu se je razvila debata, gostitelji so na kratko obrazložili, kako je z zadevo o vidni dvojezičnosti v Avstriji. Pogovori so se razvijali tudi po uradnem delu, ko so se udeleženci lahko bolje spoznali ob dobrem pivu in pizzi.

Mladi Slovenske skupnosti so ob tem srečanju Korošcem izrazili veliko zadovoljstvo in jim posredovali željo o nadaljnjem sodelovanju. Pred predavanjem pa so jim tudi čestitali za čudovite nove prostore, ki so zelo funkcionalni in prirejeni za katerokoli prireditev.

NOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.itTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebnostne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 5. julija, ob 14. uri.

Presneta birokracija!

Uradi, uradi, uradi, na tej in oni strani "meje"

Čisto na začetku vsega, ko je človek še nedolžen in neveden otrok, se življenje zdi preprosto, polno barv, veselja in sonca. Tudi to je namreč bistvo življenja: prijatelji, veselje in sonce. Na vse drugo človek najraje sploh ne pomisli. Na grde stvari namreč, kot so bolezn, birokracija in davkarja. Da, na take stvari v vsakodnevem življenju najraje pozabiš. Veliko prijateljcev z odobravanjem sprašuje o mojem življenju v Sloveniji, zavida mi zelenje, življenje na vasi, gozdove, zrak in njivo. In večina misli, da gre vse to tako, čisto preprosto: greš, izbereš idilično hišico na Krasu (če bi si take hišice zaželela sedaj, bi jo plačala za ceno zlata), pakiraš vse svoje stvari, pa adijo mesto, adijo vrveže, adijo Trst in megle na koprena, katere težo čutiš v prsih in srcu. Toda niso samo gozdovi, niso samo travniki, dandanes živimo v urejenem svetu, kjer smo prej številke kot ljudje, v prvi vrsti pa smo davkoplačevalci in potrošniki. In prav za davke gre.

Tisti zamejci, ki smo se s trepetajočim srcem preselili v matično domovino, smo seveda v Italiji ohranili službo, dejavnosti in nekateri še kako nepremičnino. Za vse to pa je treba seveda v naši sodobni, razviti družbi plačevati davke. Ker pa davke vse države krvavo potrebujejo, bi vsi najraje, da jih mi, ki smo sicer po srcu Slovenci, za birokracijo pa še vedno Italijani, plačujemo tu in tam. Da, tu in tam: v Italiji, ker nas ima že v krempljih in se sklicuje na to, da tam pač služimo denar, kar je tudi res, in da so tam pravzaprav vsi naši ekonomski interesi. Na italijanskem davčnem uradu ti radovoljno napišejo potrdilo, da si v Italiji zavezanec za plačevanje IRPEF, se pravi davka na dohodek fizičnih oseb, na kratko mu pravimo dohodnina. Zagotovijo ti seveda, da bodo v Sloveniji to upoštevali. Tu pa čaka zamejske priseljence hladna prha, ki si-

cer sloni na utemeljenih zakonskih osnovah. Gre za zakon o temeljnem svetovnem dohodku, ki ga plačuješ tam, kjer živiš, no, tam, kjer preživiš največ dni v letu. Pa vrag si ga vedi, če pogledam uro za uro, trenutek za trenutkom, kje preživim večino leta. Še sama ne vem, ali tu ali tam. No, potem te seveda vprašajo, kje imaš kokoši, kanarčke in podobne zadeve; v Sloveniji seveda, ker si se tja preselil tudi zato, da bi obdeloval nekaj zemlje in vrtiček in da bi imel nekaj domačih živali, ki jih v mestu nisi mogel imeti. No, jaz seveda povem, da imam v Italiji mamo, taščo, bratranca in vse sorodstvo, da imam brata v Nemčiji in da v Sloveniji

dejavno nimam sorodnikov. No, to nič ne pomeni, mi resno izjavijo in tako izvem, da so kanarčki večjega ekonomskega pomena kot pa mama in tašča. Dobro je pač vedeti, ni kaj. Na vprašanje, v kateri državi jem nedeljsko kosilo, samo molčim. Davkarji ne bom razlagala, da po navadi ne jemo nedeljskega kosila, tega ne maram, najraje sem v hribih ali na morju, najraje hodim, kolesarim, plavam. In velikokrat, poleti, na Hrvaškem. Pa molčim, da bi se tam kaj ne plačevala, če je že nedelja tak poseben dan glede na ekonomske interese. Ker sem poštenega srca in pač razumem, da birokraciji nihče ni kos, uradniki na novogoriški davčni upravi pa so večinoma vljudni in razumevajoči, vdano sprejemem, da bom dohodnino oddajala dvakrat, ob tem pa sprejemem tudi breme dvojnega tekanja po uradih, zbiranja po-

datkov, fotokopiranja in izpolnjevanja. No, tako je pač življenje, če hočeš imeti vrt, kanarčke in kokoši (mi imamo sicer tri race, dve nemi in indijski tekačico), moraš pač prenašati breme birokracije.

Da bi si to breme olajšala, sem se letos za italijansko dohodnino - slovensko na srečo lahko oddajaš prek spleta, je čisto enostavna in že vsak povprečnež lahko izpolni obrazec - prijavila na samem davčnem uradu v Gorici. Tam bodo že vedeli, kako in kaj, sem pomislila, in mi bodo še kaj razložili. Razočarana pa sem bila takoj, ko so mi povedali, da bom morala priti dvakrat. Še bolj sem bila razočarana, ko sem se vrnila čez teden dni, obrazec pa ni bil izpolnjen, ker ga nislo znali izpolniti in so rabili mojo pomoč. Še dobro, da so jo, kajti ob izpolnjevanju obrazca so pozabili ravno, pomislite!, na moje plačane akontacije. Prosili so, naj oprostim, in dodali, da itak plačujem samo 300 evrov dohodnine. Oprostila sem jim, obenem pa razložila, da plačujem 300 evrov, brez samo, kajti če je dohodnina nizka, tudi moji dohodki baje niso

visoki. Na koncu sem še enkrat pregledala ves obrazec in našla še nekaj napak. Spet so se mi zahvalili za sodelovanje. Osupla sem bila in obenem vesela, da sem se v Sloveniji naučila vsaj razumevanja in izpolnjevanja dohodnine, za kar se prej, kot večina italijanskih državljanov, nisem posebej zanimala. Julij je tu in križvega pota od urada do urada je konec, z možem greva tri dni na Krk. Ta kvarnerski otok dobesedno obožujem, mož tudi, tako da mi predlaga, da bi šla ob upokojitvi živeti tja. In že me vabijo temno modro morje, jasno nebo, kamnita pobočja, trave, ki se majoje v vetru, blejanje ovac v samoti večera. Toda odgovorim odločno in jasno: ne grem. Trem državam v nobenem primeru ne bom plačevala davkov, pa četudi gre, kot so mi zatrtili, "samo" za 300 evrov.

Suzi Pertot

Dobrodošle novosti v prihodnji sezoni na Tržaškem

Bo naša ženska odbojka vendarle spet dobila zalet?

Po Jadranu, Meblu, Adriavolleyju, Govolleyju, Rasti, Pomladi, Gadih in drugih poskusih združevanja sil v našem športu je v povojih nov projekt za enotno nastopanje slovenskih odbojkaric na Tržaškem pod imenom Zalet. Tudi tu je zalet seveda ambiciozn in kaže na navdušeno svežino, pač kot v začetku vsake zgodbe, v katero zagnani pobudniki in ostali pristopniki verjamejo. Tokratna ideja je - po več neuspešnih poskusih v prejšnjih poletjih, ko društva niso mogla najti skupnega jezika - dozorela nekako pod silo razmer in predvsem po velikem razočaranju iz zadnje sezone. Aktivnih igralk je vse manj, na igrišču pa je naše žensko gibanje igre pod mrežo celo izgubilo - po dolgih letih - deželno C ligo. Po napovedani reorganizaciji prvenstev so Slogi sicer kmalu vrnili pravico do nastopa v prihodnji sezoni v tretje-ligaški konkurenci, medtem pa je očitno nastopil čas, da se predstavnik klubov - za zdaj v tržaški pokrajini - usedejo skupaj za mizo in napravijo nekaj, kar bi lahko dalo novega elana celotni strukturi in pomenilo osnovo za boljše delo v prihodnjih letih.

Kot kaže, bodo po zgledu košarskega gibanja in načelu geografske bližine na mladinskem področju skupaj nastopali na eni strani Kontovel, Sloga in Sokol, na drugi pa Bor in Breg. Odbojkarstvo šolo za najmlajše bo še naprej ponujal vsak klub posebej na svojem domu, torej s kapilarno dejavnostjo na območju, kar je seveda smiselno. Starejše postave bodo nastopale združeno, vrh ali špica piramide pa bosta članski ekipi, ki bosta odraz celotnega gibanja in bosta predvidoma nosili ime Zalet. Ena bo tekmovala v C ligi, druga pa v D.

Da se malo poigramo na "fantadbojko", kandidatke za vodilno ekipo bi lahko bile slogašice Karin Crissani, Staška Cvelbar, Ivana Gantar, Alice, Michela in Teresa Spangaro, Fanika Starec, Kontovelke Tanja Babudri, Sabrina Bukavec in Martina Lisjak ter borovke Anja Grgič, Maria Della Mea in Katja Vodopivec. Na seznamu, ki je sicer vir domišljije pisca, so najbolj izkušene in preverjene odbojkarice, v resnici pa bodo najbrž stavili predvsem na ka-

ko mlajšo, perspektivno igralko. Malo možnosti je sicer, da bi za združeno šesterko igrali tudi sedaj najbolj obetavni posameznici, Borovi sedemnajstletnici Martina Cella in Katarina Pučnik, ki sta zelo ambiciozni in imata ponudbe za igranje tudi na višji ravni. Fascinantna je tudi ideja o Sandri Vitez, ki je trenerka Kontovelovih mladinskih ekip, vendar najbrž

premore naše gibanje, vsaka postava, pa čeprav reprezentančna, med tretjeligašicami precej trpi. Nedvomno je bolj pomembno ustrezno zasnovati delo v mladinskih pogonih, kjer so se v zadnjih letih pokazale največje vrzeli (nezadostna produkcija odbojkaric za prve ekipe). Če so članice v maju in juniju že občasno vadile skupaj na nekaterih selekcijskih

ne razmišlja več o vrnitvi na igrišče v dresu in telovadnih copatih. Kaj pa trener? Kot kaže, bi bil lahko slogaš Martin Maver, ki bo po napovedani razpolagal izključno z doma (torej v slovenskih klubih) vzgojenimi igralkami, kajti zunanjih okrepitev ne mislijo iskati. Celotna zamisel je v osnovi prav gotovo dobrodošla, ime je všečno, treba pa je v prvi vrsti zastaviti cilje in zakoličiti način dela, s katerim snovalci nameravajo do njih. Če smo prav razumeli, glavna skrb ni članska vrsta oziroma igranje pod vsakim pogojem vsaj v C ligi, saj so zadnje sezone dokazale, da s sedanjim človeškim materialom (in mladinkami, ki spoznavajo svet deželnih lig), ki ga

treningih, kaže predvsem čim prej pripeljati v telovadnico tiste mlade odbojkarice, ki so kandidatke za sestavo združenih mladinskih vrst, v katere Zalet želi vlagati.

Kdaj drugič še o slovenski ženski odbojki na Goriškem, ki bi najbrž potrebovala podobno terapijo kot na Tržaškem. Na mladinskem področju se med Olympio in Sočo nekaj dogaja, dejstvo pa je, da smo bili v zadnji sezoni po dolgih desetletjih prvič brez slovenske goriške ženske članske šesterke v deželnih prvenstvih, igralke iz naših klubov pa so razpršene po vseh mogočih društvih od Tržiča do Pordenona.

HC

Dežela FJK in dvojezična šola v Špetru

Podpora je zagotovljena!

Deželna uprava zagotavlja vso pozornost in podporo občinski upravi v naporih za čim manj moteno delovanje špeterske dvojezične šole v začasnih prostorih. Tako je pred nedavnim zagotovil pristojni deželni odbornik Roberto Molinaro deželnemu svetniku SSK Igorju Gabrovcu, ki je o vprašanju negotovosti ob koncu šolskega leta in pred začetkom novega spregovoril v avli deželne skupščine. "Začetek novega šolskega leta je dejansko za voga-lom, družine otrok v špeterski dvojezični šoli pa še vedno ne vedo, v katerih pogojih bodo njihovi otroci preživljali prihodnjo šolsko sezono", je že uvodoma povedal deželni svetnik Gabrovec. "Starše otrok še posebej skrbijo novice, češ da naj bi bila pod vprašajem časna uporaba prostorov nekdanjega dijaškega doma ter da so tudi svojčas evidentirani časni prostori v italijanski srednji šoli neuporabni", je še dejal Gabrovec, ki je zato zahteval pojasnila deželne uprave tudi ob upoštevanju, da so se potrebe šole medtem povečale za en razred.

Odbornik Molinaro je obenem zagotovil, da si - očitno ne glede na dvome staršev - tudi občinska uprava aktivno prizadeva, da bo novo šolsko leto v prostorih, ki so seveda "časni in neoptimalni", vendar pa naj bi vsekakor omogočali redno odvijanje pouka. Obenem je odbornik deželnemu svetniku Igorju Gabrovcu sporočil, da je bil prav isti

dan v Špetru sestanek med deželnim šolskim uradom, ravnateljstvom šole in občinsko upravo. Na njem naj bi evidentirali trenutno stanje in najboljše rešitve. Gabrovec je v svoji repliki opozoril, da tudi začasnost mora odgovarjati minimalnim didaktičnim, zdravstvenim in varnostnim pogojem, ki so pravica vsakega otroka.

Pred tem se je deželni svetnik Gabrovec z odbornikom za šolstvo Molinarom na dolgo pogovarjal tudi o mednarodnem posvetu o dvojezičnem šolstvu, ki ga deželna uprava prireja najverjetneje za soboto, 15. oktobra. Govor je bil zato tudi o predlogih za odprtje dvojezičnih šol v Tipani in v Bardu, v Kanalski dolini pa celo trijezične šole. Pri tem je odbornik opozoril na potrebo po realističnem pogledu na vprašanje, ki mora upoštevati tudi razpoložljiva kadrovska in finančna sredstva. Z drugimi besedami je odbornik Molinaro jasno dejal, da brez zadostnega oz. dodatnega učnega in neučnega osebja bo zelo težko ohranjati šole, ki ne zadostajo številčnim parametrom. Gabrovec je z odbornikom vztrajal, da je priznan prisotnost zaščitenejših manjšin (poleg slovenske še furlanska in nemška) karta, na katero mora Dežela vztrajno igrati pri vseh omizjih in torej tudi v odnosu do rimskih šolskih oblasti. "Končni cilj pa naj bo prevzem popolne deželne avtonomije tudi na področju urejanja vzgojno-izobraževalne ponudbe", je mnenja Gabrovec.

Občni zbor KD Sabotin iz Štmavra Pregled lepo opravljenega dela

Člani kulturnega društva Sabotin iz Štmavra so se v torek, 21. junija, zbrali na občnem zboru. Prejšnjemu odboru je namreč potekel mandat. Najprej je pozdravil predsednik društva, Valentin Devinar, ki je na kratko orisal delovanje in se zahvalil vsem, odbornikom in članom društva, ki skrbijo za to, da dejavnosti lepo uspevajo. Zahvalil se je tudi vsem, ki kritizirajo, ker je lahko tudi kritika koristna, in ne nazadnje tudi vsem sponzorjem in podpornikom. Cilj društva je ohraniti vaške navade, zato da ne bi potonile v pozabo in zato, da bi ostalo vaško življenje še naprej živahno. Omenil je seveda tudi najpomembnejše društvene dejavnosti: šagro sv. Valentina, pohod na Sabotin in pripravo pustnega voza. Povedal pa je tudi, da je v letu 2009 domači

moški zbor praznoval petdesetletnico obstoja. Podrobneje poročilo o delovanju v zadnjih treh letih je predstavil tajnik

Matjaž Pintar, ki je naštel vse dogodke: poleg šagre in pohoda tudi ribiška tekmovanja, križev pot v organizaciji mladinskega od-

seka, natečaj za najlepše jaslice, srečanje ob nekdanji meji v Pod-sabotinu in gostovanja drugih zborov ter gledaliških skupin ... Blagajničarka Irena Ferlat je na kratko prebrala tudi blagajniško poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da je imelo društvo v zadnjih letih veliko izdatkov in le malo prihodkov. Poudarila je, da je bilo tudi nekaj posebnih izdatkov. Lovrenc Peršolja je po-

rejenega veliko dela. Nato je bila dana razrešnica prejšnjemu odboru, člani pa so izvolili nov izvršni in nadzorni odbor. Spregovorili so tudi gostje. Vsi so čestitali članom in odbornikom društva za lepo delovanje. Najprej je v imenu ZSKP pozdravil Miloš Čotar, nato Branko Beligar v imenu krajevnih skupnosti Solkan in Turističnega društva iz Solkana, Matej Pintar v imenu števerjanskega društva F. B. Sedej, Lovrenc Peršolja pa v imenu krajevnih skupnosti Pevma-Štmaver-Oslavje, ki je izrazil tudi veliko zaskrbljenost nad prihodnostjo rajonskih svetov v Gorici. Župan občine Brda Franc Mužič je povedal, da hoče občina povečati stik in povezanost med štmavskim društvom in briškimi ustanovami. Povedal je tudi, da občina Brda sicer nima veliko denarja, da pa lahko priskoči na pomoč pri plačilu kakšnega briškega ansambla za šagro ali pihalnega orkestra. Poudaril je, da je treba sodelovanje še okrepiti.

Bee

9. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin

Končali so se gledališki dnevi, ožarjeni z otroško pristnostjo

Sodelativno nagrad, kot vselej prežarjeno s slovesnim ozračjem, se je v nedeljo, 3. julija, zvečer na slikovitem trgu v Mavhinhah, na odru pod stoletnimi lipo in kostanjem in pozornim očesom domačega zvonika, končal 9. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin, ki je bil letos še posebno mladostno obarvan ne samo zaradi veliko nastopajočih otroških in mladinskih skupin, ampak tudi zato, ker je bilo med številnim, včasih kar množičnim občinstvom res veliko otrok, ki so tiho, pazljivo, z zanimanjem spremljali vse predstave in se pri nekaterih radostno zabavali. Tudi letos so bili gledalci - zvečine s Tržaškega, Goričani se kar ne morejo navezati na ta gledališki dogodek - v veliko zaščitenje organizatorjem, športno-kulturnemu društvu Cerovlje Mavhinje, saj so vsak večer napolnili šotor in trg in tako pokazali, da ima ta gledališki maraton velik odmev, saj si na njem lahko ogledajo zadnje uprizoritve naših ljubiteljskih gledaliških skupin in iz njih razberejo, kakšen je odrski utrip pri nas. Nekateri so tudi ob bolj skromnih gledaliških prikazih zadovoljni, saj v njih vidijo predvsem vztrajnost in požrtvovalno delo nastopajočih, drugi pa bi želeli, da bi bil festival zmezarji boljši in da bi igralci širili gledališka obzorja tudi z zahtevnejšo izbiro dramskih del. Tudi letos, kot vedno, so za uspeh festivala izredno zaslužni člani društva dveh malih vasi, ki pogumno vztrajajo na utečeni poti in so se tudi letos zelo potrudili in porabili ničkoliko energije, da je festival stekel 'kot po olju', brez nevšččnosti in zadreg. Vse dni so s prenašanjem stolov iz šotora na trg poskrbeli, da so gledalci udobno spremljali odrsko dogajanje in da so bili tudi želodci potešeni, saj so ponujali jedčo in pijačo, pa še sladode in sladoledneže, in bili kljub utrujenosti prijazni in ustrežljivi.

varjanjem, spoznavali lepoto slovenskega jezika in književnosti. Z navdušenim zagonom in skupnimi močmi so Andersenovo delo priredili in mu dali sodoben pečat, tudi z začinjeno replikami na račun modnih ustvarjalcev in njihovih muhastih teženj in seveda na rovaš državnih oblastnikov, ki so od nekdanj vabljiva tarča komedijskih vsebin. Z

Prvonagrajena otroška predstava skupine "Breg" iz Tržaške

izkušenim veteranom ljubiteljskih gledaliških krogov v zamejstvu, Božidarjem Tabajem, dušo dramskega odseka PD Štandrež, so na oder postavili zelo prijatno, svežo igro, pri kateri so se pravljicne osebe pomnožile (dva cesarja, trije Valentinii ...), da bi se lahko vseh dvajset dijakov izkazalo. Razgibana uprizoritev, pri kateri so bili prepoznavni Tabajevi humoristi posegi, je vsebovala tudi modni defile in plesno točko z brhkimi dekleti, kar je še dodatno popestrilo celoten prikaz v hitrem tempu. Iz njega ni izpadla niti poučna misel, da je pomembna ne notranja lepota človeka.

Grenkobo v ustih je gledalcem isti dan pustila komorna predstava *Nič ni tako, kot zgloda*, katere besedilo je napisala Tatjana Malalan in podpisala tudi režijo ter bila z Irene Pahor sooblikovalka igre. V njej sta protagonisti dve uradnici, ki se druga pred drugo važi za 'dragoceni' prstani, 'dragimi' oblekami, pozornom možem..., potem pa polagoma spuščata masko z obraza in

priredila in razširila pahljačo nastopajočih likov, da bi lahko vsi njeni varovanci dobili kako vlogo. Iz te vesele igralske družbe je treba omeniti Matijo Succija, ki je temperamentno odigral Dječeka, suvereno vodil igro in razvijal dogajanje. Ob njem so vlogove treh marsovčkov Miša, Maša in Saša v rdečih, svetlikajočih se kostumih (zanje sta poskrbeli Ester in Dajana Kočvar), v kateri so bili oblečeni tudi ostali nastopajoči marsovci, dobro odigrali Martin Coffoli, Lorenza Jez in Nastja Maver. Na glasbo Aljoše Saksida, ki je poudarjala pravo veseljsko ozračje, so nastopajoči ubrali koreografske korake pod vodstvom Klare Vodopivec. Scensko podobo je dopolnjeval video z letom magnetne cigare; izdelal ga je Antonio Giacomini z otroki. Množica gledalcev je nagradila slikovito predstavo in njeno toplo željo po miru z bučnim ploskanjem.

Prav tako množično so se isti dan gledalci zbrali pred odrom pod zvezdami, da bi si ogledali *Kino-Cirkus* Zelo male tržaške kabaretne bande ob glasbeni spremljavi skupine Nomos ensemble. Resnici na ljubo moramo priznati, da je od nekdanje ujedljivje, na družbeno kritiko ugašene kabaretne bande ostalo bolj malo. Aljoša Saksida in Fabrizio Polojaz sta v pantomimskem skrupcalu skušala prikazati v komični interpretaciji značilne prizore iz svetovno znanih filmov, od risanke Walta Disneyja do kavbojskega filma, a vse je izpadlo kot bolj ali manj slaba improvizacija (malo več samokritike bi pričakovali od nastopajočih, ki nista odrska novincea!!!). Občutljiva glasbena ušesa so tudi v izvajanju znanih filmskih melodij zaznala marsikaj škripajočega, tako da je bila celota bolj klavarna, kljub znanima izvajalcema, ki se sicer odlikujeta na glasbenem oz. podjetniškem področju.

Pravljicni veter je zapihal v četrtek, 30. junija, ko so nastopili Mladi vržotini, mladinska dramska skupina PD Štandrež z igro Borislava Atanaskoviča *Veter in Verica* pod mentorstvom Danie le Puja, dolgoletne članice dramskega odseka PD Štandrež, in v režiji Ane Facchini, igralko SNG Nova Gorica. V uglajenem, č-

stem režijskem vodenju, ki bi bilo mestoma sicer lahko še bolj fantazijsko obarvano, je pet mladih igralcev gladko in jasno razvijalo drobno vsebinsko nit, v kateri radovedni veter skuša izvedeti, zakaj deklica Verica tako neotlažljivo joka. Vizualno podoba poleg stiliziranih scenskih elementov pestrijo kostumi iz fundusa SNG Nova Gorica.

Temačne note, segajoče v mračno zgodovino Beneških Slovencev, so se istega dne razkrivale v predstavi *Lena iz Tapoluovega*, ki jo je napisal Giovanni Maria Del Basso, priredil Giorgio Banich, režiral pa Marjan Bevk, že veliko let spremljevalec tega gledališča, ki se na tem preizkušnem koščku ozemlja, od nekdanj naseljenega s slovenskim življenjem, tudi z gledališkim delom oklepa materinih korenin in je stalni gost mavhinskega festivala. Beneško gledališče je kot že nekajkrat seglo po dramatič-

nih vsebinah in ob domnevni detomorilki odstrlo zaveso na tiste čase, ko so grofje gospodovali na Čedadskem in so revni kmetje morali garati zanje. Zelo hudo je bilo deklam, ki so služile pri kakem kmetu in imele nezakonske otroke-siromake, ki so prosili miloščino po revnih hribovskih vaseh. Taka je tudi zgodba Lene iz Tapoluovega (zelo prizadeto in dramatično jo je poosebila Cecilia Blasutig), v dramskem dogajanju katere je režiser Bevk pronicljivo ujel duha časa in ji še bolj trpko in enigmatično podobo dal ob poudarjenem liku Sibile (Anna Iussa), starke, ki s svojimi slepimi očmi vidi grozljivosti, ki pretijo domači zemlji. Predstavo v narečni govorici uvaja video (Hijacint Iussa), ki gledalca popelje med zapuščene vaške hiše in s pojavljanjem oseb v njih in po vaških poteh prikliče v spomin pretakanje nekdanjega življenja.

Oblačno, mrzlo, vetrovno vreme v petek, 1. julija, pod večer ni obetalo nič dobrega, zato je bil festivalni program v celoti pod šotorom, da bi nastopajoče in gledalce ne presenetilo neurje z dežjem. Izven tekmovalnega programa je zbrano občinstvo razveselila lutkovna igra, ki jo je prikazala skupina dvajsetih otrok. Predstavili so se z igrico *Štirje metulji*, priredbo češke ljudske pravljice, ki je nastala v režiji Jelene Sitar Cvetko v letošnji enotedenski lutkovni delavnici Devinski vrt ustvarjalnosti. Že nekaj let jo prireja Otroški pevski zbor Ladjica s podporo Urađa RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Zadržne kraške banke. Živopisana predstava z lahkokriliimi metuljčki, sncem in mavrico ljubko spregovori, da si moramo pomagati in biti med seboj prijatelji. Prirčnoploskanje je nagradilo pridne lutkarje. Njim so sledile Lutkarice iz Devina in okolice, ki so pod mentorstvom Marje Feinig in v režiji Jelene Sitar Cvetko uprizorile igrico *Življenjepisi igrač*. V njihovih rokah so mojstrsko oživeliplišasti medvedki kot akrobati in plesalca, Vili kojot kot cirkuški voditelj, barbike kot spretneplesalke, simpatičnapingvinčka ... Igralke so dokazale, da so se v teh letih spretno približale lutkarski umetnosti in da znajo prenesti svoj mladostni

pristop do življenja tudi na lutke-igrače.

Za njimi sta smeh in krohot iz gledalcev zvabila na Tržaškem dobro poznana igralca Ingrid Verk in Peter Terčon, ki sta v komičnih tonih, označujočih njun igralski stil - pri Terčonu kar robot! -, poosebila Zmago in Vitoria, starejši zakonski par, ki jima je vsakdanje življenje oropalo vsega lepega, ki sta si ga delila v prvih zakonskih letih. Komični prikaz *Sveti Jožef po domače* v slogu ljudske igre je vseboval nekaj posrečenih utrinkov, pa tudi kar precej kosmatih, tudi na račun cerkve in krščanskih rešnic.

Sobotni večer, 2. julija, je bil spet prežet z mladostno ustvarjalnostjo. Devet igralcev gledališke skupine SKK Slovenskega kulturnega kluba se je pod mentorstvom Marije (Lučke) Peterlin in v priredbi ter režiji Helene Pertot spoprijelo s tekstom Michaela Frayna *Hrup za odrom*, po katerem rade segajo tudi ljubiteljske gledališke skupine. Brillantna situacijska komedija o nastajanju predstave in zakulisnih zapletih s preobrti in kopico vrat je zelo vabljiva, a lahko nastavlja veliko neslutenih pasti. Prav lahko se zgodi, da se v odrski zmešnjavi izgubijo še sami igralci in z njimi tudi jasna humorna vsebinska nit.

Povsem drugačna je bila tematika predstave *Jack ali skodelica kave*, ki jo je, izhajajoč iz nelahke družbenopolitične realnosti Slovencev na Koroškem, napisala in zrejirala Alenka Hain. Vsebinsko, režijsko in izvedbeno svojevrstno uprizoritev, ubrano na inovativne strune, so brezhibno, z zrelo natančnostjo in dovršenostjo v podajanju, gibih in gestah odigrali štirje igralci Teatra Šentjanž - St. Johann Slovenskega prosvetnega društva Šentjanž. Zelo premišljeno in disciplinira-

stavljali Maja Lapornik, Samanta Kobal in Gojmir Lešnjak Gojci in ki ji je vso podporo kot koordinator dal Igor Tuta, je takole porazdelila za vsako kategorijo tri predvidene nagrade, ki zaobjemajo celostno podobo predstav: Otroška kategorija: 1. nagrada: *Dječek, trije marsovčki in vesela družina*, otroška dramska skupina "Breg"; 2. nagrada: *Cesarjeva nova oblacila*, Igralska skupina NSŠ Ivana Trinka, Gorica; 3. nagrada: *Ljubezenski stiki v butiki*, Visafimegampin, NSŠ Sv. Cirila in Metoda, podružnica na Katinari. Dve posebni nagradi: Matija Succij za vlogo Dječeka v predstavi *Trije marsovčki in vesela družina*; Maja Grilanc za vlogo Veveričke v predstavi *Zrcalce*, Otroška dramska skupina ŠKD Cerovlje-Mavhinje. Priznanje: Nicole Starc za režijo *Čiren čaj in juha kokos pokos kvak kvak*

Mladinska kategorija: 1. nagrada: *Jack ali skodelica kave*, Teater Šentjanž, Slovensko prosvetno društvo Šentjanž; 2. nagrada: *Življenjepisi igrač*, Lutkarice iz Devina in okolice; 3. nagrada: *Hrup za odrom*, gledališka skupina SKK, Slovenski kulturni klub. Posebni nagradi: Miro Müller za vlogo Mira v predstavi *Jack ali skodelica kave*; Valentina Krelbelj za vlogo Josefe Lantenay v predstavi *Odkritosrčna lažnivka*. Priznanje: Sara Žerjal za vlogo vesele Maje v predstavi *Sveže novice iz Osmice*.

Odrasla kategorija: 1. nagrada: ex aequo: *Harvey*, Dramska družina SKPD F. B. Sedej, Števerjan, in *Zbeži od žene*, Brezmejno gledališče vržot PD Štandrež; 3. nagrada: *Lena iz Tapoluovega*, Beneško gledališče. Posebni nagradi: Cecilia Blasutig za vlogo Lene v predstavi *Lena iz Tapoluovega*; Matej Klanjšček za vlogo Johna Smitha v predstavi *Zbeži od žene*. Priznanja: predstavama

Prizor iz predstave Jack mladih koroških igralcev iz Šentjanža

Trikrat nagrajena predstava Zbeži od žene štandreških igralcev (foto DP)

Za to naj jim gre hvaležno priznanje. Sami festivalni dnevi so se po ponedeljkovem premoru, ko so prireditelji vsaj malce zajeli sapa, nadaljevali v torek, 28. junija. Na odru pod šotorom so po napovedi Anje Colje, ki je pred nastopom vsake skupine povedala kako lepo misel o nastopajočih, prirediteljih, publiki ..., nastopili dijaki Igralske skupine 2. B razreda nižje srednje šole Ivana Trinka iz Gorice in prikazali svojo inačico znane pravljice Hansa C. Andersena *Cesarjeva nova oblacila*. S prof. Majo Brajkovič so med šolskimi urami malo drugače, z gledališkim ust-

izkaže se njuno zafrustrirano življenje v družini, mržnja do moških in družbe nasploh ter zaradi nizke plače nakupovanje v trgovinah s cenениm blagom. Splošen vtis ob mestoma mučnem odrskem vzdušju je bil, da sta odra vajeni igralki, članici Dramske skupine SKD Tabor, v igro izlili ves svoj gnev in mračni pogled na današnje življenje in svet, v katerem nam je dano živeti.

Povsem drugačno je bilo odrsko ozračje v sredo, 29. junija, ko se je po mavhinskem odru razlila radoživa pisanost otroške dramske skupine "Breg", ki je pod svoje okrilje sprejela mlade igral-

no naštudirana predstava globoko zareže v gledalčovo zavest. V tem norem svetu globalizacije, v katero se tudi pod prisilo potaplja posameznik, je identiteta zelo pomembna. Jezik je seveda njen bistveni del; če nam ga s silo odvzamejo, izgubimo sami sebe. Za prisiljeno spreminjanje protagonista Mira v Jacka so soodgovorni tudi gledalci, saj jih nastopajoči kar nekajkrat vključijo v dogajanje. Gledalec ne more neprizadeto spremljati trpke in 'trdo' prikazane vsebine. Nič čudnega ni, da je predstava prejela že nekaj nagrad, tudi vizionarja za najboljšo predstavo v celoti na letošnjih Vizijah, srečanju mladinskih gledaliških skupin Slovenije, ki je bilo v maju v Novi Gorici. Do sedaj so igralci predstavo ponovili v različnih krajih že dvajsetkrat. Z njo se je končal tekmovalni del mavhinskega festivala.

V nedeljo, 3. julija, je bil slavnostni večer s podeljevanjem nagrad. Program je ob petju nekaj svojih znanih pesmi in z vpletanjem šegavih vicev vodil Boris Kopitar, že drugič gost v Mavhinhah. Mladi glasbeniki Kraški muzikanti so s poskočnimi melodijami ublažili napetost pred razglasitvijo nagrad. Strokovna komisija, ki so jo se-

Gremo na morje v izvedbi Dramske skupine Zveze Slovencev na Madžarskem in Musicol *Miš maš* v izvedbi Barvane klope Mitja Čuk.

Publika, ki je dan za dnem v velikem številu spremljala festivalski program, je z največ točkami nagradila predstavo *Zbeži od žene* Brezmejne gledališča vržot PD Štandrež. Omenjena priznanja in posebne nagrade je podelila žirija, ŠKD Cerovlje-Mavhinje pa je posebno nagrado namenilo Mairim Cheber in Ale nu Kermacu, ki sta kot mentorja in režiserja postavila na oder *Zrcalce* z Otroško dramsko skupino ŠKD Cerovlje-Mavhinje.

Člani komisije so spodbudne besede za nadaljnje delovanje namenili prav vsem skupinam, pri tem pa omenili, da tistim, ki imajo za mentorje ali režiserje poklicne gledališčne, uspe v krajšem času vidno napredovati. Na večeru se je z ganjenim glasnostim vsem, ki so pripomogli k uspehu letošnjega festivala, zahvalil predsednik ŠKD Cerovlje-Mavhinje Paolo Antonič. Ob obloženih mizah se je nadaljeval klepet o predstavah, nagradah in opravljenem delu že z mislijo na deseti jubilejni festival, ki bo l. 2013.